

**Document of
The World Bank**

Report No. 91143-AM

INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT

PROGRAM DOCUMENT

FOR A

PROPOSED LOAN

IN THE AMOUNT OF US\$75 MILLION

TO

THE REPUBLIC OF ARMENIA

FOR A

SECOND DEVELOPMENT POLICY OPERATION

October 16, 2014

**Global Practice for Macroeconomic and Fiscal Management
South Caucasus Country Unit
Europe and Central Asia Region**

This document has a restricted distribution and may be used by recipients only in the performance of their official duties. Its contents may not otherwise be disclosed without World Bank authorization.

ARMENIA -GOVERNMENT FISCAL YEAR

January 1 – December 31

CURRENCY EQUIVALENTS

(Exchange Rate Effective as of October 7, 2014)

Currency Unit	Armenian Dram
US\$1.00	AMD 409.5

ABBREVIATIONS AND ACRONYMS

AAA	Analytical and Advisory Activities	GDP	Gross Domestic Product
ADB	Asian Development Bank	GIZ	Deutsche Gesellschaft fuer Internationale Zusammenarbeit
ADS	Armenia Development Strategy	IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
AMD	Armenian Drams	IDA	International Development Association
APSAS	Armenian Public Sector Accounting Standards	IDF	Institutional Development Fund
CBA	Central Bank of Armenia	IFC	International Finance Corporation
CEA	Armenia Country Environment Analysis	IFRS	International Financial Reporting Standards
CEM	Country Economic Memorandum	ILCS	Integrated Living Conditions Survey
CFP	Concessional Financing Global Partnership	IMF	International Monetary Fund
CIT	Corporate Income Tax	IPSAS	International Public Sector Accounting Standards
COC	Chamber of Control	ISSAI	International Standards of Supreme Audit Institutions
CPIA	Country Policy and Institutional Assessment	MENR	Ministry of Energy and Natural Resources
CPI	Consumer Price Index	MNP	Ministry of Nature Protection
CPS	Country Partnership Strategy	MoF	Ministry of Finance
CSO	Civil Society Organizations	MSME	Micro, Small and Medium Enterprises
DBI	Doing Business Indicators	MTEF	Medium-Term Expenditure Framework
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Agreement	NCOs	Non-commercial Organizations
DPO	Development Policy Operation	OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe
DSA	Debt Sustainability Analysis	OSS	One-stop Shop
ECA	Europe and Central Asia	PEFA	Public Expenditure and Financial Accountability
EEU	Eurasian Economic Union	PER	Public Expenditure Review
EFF	Extended Fund Facility	PFM	Public Financial Management
EIA	Environmental Impact Assessment	PIAS	Public Investment Appraisal System
ENP	Eastern Neighborhood Partnership	PPP	Public-private Partnership
EU	European Union	PRSC	Poverty Reduction Support Credit
E&S	Environmental and Social	PV	Present Value
FBP	Family Benefits Program	SDR	Special Drawing Rights
FDI	Foreign Direct Investment	SRC	State Revenue Committee
FSAP	Financial Sector Assessment Program	TFP	Total Factor Productivity
GDCA	General Department of Civil Aviation	US\$	United States Dollars
		VAT	Value Added Tax

Vice President:	Laura Tuck
Country Director:	Henry G. Kerali
Country Manager:	Laura E. Bailey
Senior Director:	Marcello Giugale
Practice Director:	Satu Kahkonen
Practice Manager:	Ivailo Izvorski
co-Task Team Leaders:	Ulrich Bartsch, Gohar Gyulumyan

REPUBLIC OF ARMENIA
SECOND DEVELOPMENT POLICY OPERATION
CONTENTS

LOAN/CREDIT AND PROGRAM SUMMARY	v
I. INTRODUCTION AND COUNTRY CONTEXT	1
II. MACROECONOMIC POLICY FRAMEWORK	2
A. RECENT ECONOMIC DEVELOPMENTS	2
B. MACROECONOMIC OUTLOOK AND DEBT SUSTAINABILITY	4
C. IMF RELATIONS	11
III. THE GOVERNMENT’S PROGRAM	11
IV. THE PROPOSED OPERATION	12
A. LINK TO GOVERNMENT PROGRAM AND OPERATION DESCRIPTION	12
B. PRIOR ACTIONS, RESULTS AND ANALYTICAL UNDERPINNINGS	15
C. LINK TO CPS AND OTHER BANK OPERATIONS	25
D. CONSULTATIONS, COLLABORATION WITH IFIS AND OTHER DEVELOPMENT PARTNERS	26
V. OTHER DESIGN AND APPRAISAL ISSUES	26
A. POVERTY, SOCIAL AND GENDER IMPACTS	26
B. ENVIRONMENTAL ASPECTS	29
C. FIDUCIARY, DISBURSEMENT AND AUDITING ASPECTS	30
D. MONITORING AND EVALUATION	31
VI. SUMMARY OF RISKS AND MITIGATION	32

ANNEXES

Annex 1. Policy And Results Matrix	34
Annex 2. Letter of Development Policy	38
Letter of Development Policy (Armenian Version)	54
Annex 3. Fund Relations	90

TABLES

Table 1. Macroeconomic Trends and Projections	5
Table 2. Fiscal Indicators	7
Table 3. Debt and Economic Indicators	8
Table 4. Contribution to Changes in Public Debt	8
Table 5. Underlying Assumptions	10
Table 6. External financing requirements and sources, 2014-2017	11
Table 7. DPO Objectives, Action Areas, and Analytical Underpinnings	15
Table 8. Summary of Poverty, Social, and Gender Impacts	27
Table 9. Percentage of households spending above the water affordability threshold, 2011	29

FIGURES

Figure 1: Debt Creating Flows	9
Figure 2. Composition of Public Debt	9
Figure 3. Alternative Scenario	10
Figure 4. Link between ADS and DPO Measures	13

BOXES

Box 1. Links between Armenia’s Employment Challenge and the DPO Policies.....	14
---	----

The Development Policy Operation Loan was prepared by a team led by Ulrich Bartsch and Gohar Gyulumyan, and consisting of: Arusyak Alaverdan, Adriana Jordanova Damianova, Susanna Hayrapetyan, Edgar Karapetyan, Clayton Bryant Kerswell, Tigran Kostanyan, Matteo Morgandi, Arsen Nazaryan, Angela Prigozhina, Sandra Sargent, Daniel Saslavsky, Nistha Sinha, Zaruhi Tokhmakhian, and Winston Yu with a much appreciated support from Zakia Nekaien-Nowrouz, Gayane Davtyan and Sarah Nankiya Babirye. The team is grateful for overall guidance provided by Henry Kerali, Roumeen Islam, Jean-Michel Happi, Laura Baily, Ivailo Izvorski and Rashmi Shankar. The team gratefully acknowledges the excellent collaboration of the Armenian authorities, development partners, as well as the support and guidance of peer reviewers Denis Medvedev and Raju Singh.

LOAN/CREDIT AND PROGRAM SUMMARY
REPUBLIC OF ARMENIA
SECOND DEVELOPMENT POLICY OPERATION

Borrower	Republic of Armenia	
Implementation Agency	Ministry of Finance	
Financing Data	IBRD loan of US\$75 million	
Operation Type	Second in a series of three Development Policy Operations (DPOs).	
Main Policy Areas	<p>The measures supported by the DPO address:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The business environment with inspection agencies reform, trade facilitation through introduction of a one-stop-shop border clearance concept and establishment of joint border controls with Georgia, transparency and competition in aviation through open skies and a new institutional structure for government oversight. 2. Access to credit with enhanced credit reporting, an improved legal framework for secured transactions, bankruptcy and debt workouts. 3. Efficiency and transparency of the public administration through civil service reform, and through a legal and regulatory framework for e-commerce and e-governance. 4. Expansion of social protection. 5. Fiscal space and the management of public infrastructure and environmental resources through publishing the impact of tax expenditures and removing some of them, improving financial and technical sustainability of drinking water, irrigation, and roads, and introducing a new legal framework for environmental impact assessments in the mining sector. 	
Program Development Objective(s)	The series aims at: i) strengthening the business environment, ii) improving access to credit, iii) improving efficiency and transparency of the civil service, iv) expanding social protection, and v) improving fiscal space and the management of public infrastructure and environmental resources.	
Result Indicators	Percentage of non-energy imports processed through single-window approach	Baseline: 20 Target: 45
	Number of credit reports on individuals issued.	Baseline: 75,000 Target: 150,000
	Number of airlines serving Yerevan airport.	Baseline: 33 (summer 2012), Current: 36 (summer 2014), Target:40
	Number of international asset managers operating in Armenia.	Baseline: 0 Target: >1
	Time required for resolving insolvency in Doing Business Report	Baseline: 1.9 years Target: 1.5 years
	Number of Water User Association setting fees according to their business plans.	Baseline: 0 Target: >5
	Number of consolidated social service access points.	Baseline: 0 Target: 30
Overall risk rating	The overall risk of this operation is moderate.	
Operation ID	AM-P143040.	

INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT

PROGRAM DOCUMENT FOR A PROPOSED SECOND DEVELOPMENT POLICY OPERATION LOAN TO THE REPUBLIC OF ARMENIA

I. INTRODUCTION AND COUNTRY CONTEXT

1. **This document describes the second of three Development Policy Operations (DPOs) in a programmatic series envisaged during 2013-15 to support the Government of Armenia's reform program.** The series is anchored in the reforms contained in the government's Armenia Development Strategy (ADS) for 2013-25, which was approved in April 2014, and the new Country Partnership Strategy for Armenia, which was presented to the Board of Executive Directors in November 2013.

2. **The series aims to create jobs through supporting economic dynamism and sustainability to help Armenia reduce poverty and promote shared prosperity.** It aims to achieve this through strengthening competitiveness and enhancing fiscal, social and environmental sustainability. The high-growth period of 2003-08 was mostly driven by an expansion of construction and non-tradable services, a growth model that proved unsustainable and was highly vulnerable to shocks. Following 4 years of recovery from the global crisis of 2008-09, the growth momentum seems to have been lost by a stumbling rebalancing process, while the slack created in the labor market has still not been taken up fully by tradable sectors. The lagging employment numbers and large impact of the global economic and financial crisis suggest that a new growth model is needed to support more sustainable growth and employment creation and bring about lasting poverty reduction and shared prosperity. Reforms are needed to help the economy transition from unsustainable reliance on inflows and non-tradable sectors towards the tradable sectors and a higher rate of job creation. New growth drivers will come from a successful structural transformation of the economy towards the tradable sectors.

3. **Enhancing the economy's ability to create jobs is a necessary condition for reducing poverty and promoting shared prosperity in Armenia.** Persistently high unemployment and low labor force participation, especially among women, leave the employment-to-population ratio lower than in most European countries at 52 percent in 2012. Employment plays a key role in determining the poverty status of people. Compared to the better-off individuals, those in the bottom 40 percent of the consumption distribution are more likely to be unemployed or out of the labor force. Jobs are therefore important drivers of poverty reduction and for boosting the welfare of the bottom 40 percent. Breaking down the sources of poverty gains during 2004-10 shows that increases in wages, employment, and pension benefits were among the most important contributors to the overall reduction in poverty. Higher employment would also boost growth.

4. **The DPO series supports job creation through growth enhancing reforms.**¹ It supports private sector led growth by improving the business environment, strengthening governance, improving efficiency of government, and strengthening sustainability. Consistently high economic growth rates spur stronger job creation, which helps achieve the goals of poverty reduction and promoting shared prosperity. Lack of competition in Armenia's markets, state regulation and government contracts creating barriers to entry for new firms, low connectivity between Armenia and the rest of the world, and low levels of human capital and infrastructure make the business environment challenging. Vulnerability to shocks, and concerns about sustainability reduce long-term investment. The DPO is aimed at promoting macroeconomic stability, implementing structural reforms to provide a conducive business environment, and enhancing the economy's resilience to shocks through measures to improve sustainability (see also

---

¹ See also Box 1 on page 14.

Box 1 on p. 12). It supports measures grouped in two pillars: (i) strengthening competitiveness; and (ii) enhancing fiscal, social, and environmental sustainability. The measures are designed against the backdrop of a weak governance environment, and aim at strengthening institutions, alleviating distortions and reducing opportunities for rent seeking. The line of sight to their intended impacts is described below.

II. MACROECONOMIC POLICY FRAMEWORK

A. RECENT ECONOMIC DEVELOPMENTS

5. **Armenia's economy grew by 3 percent per year on average since it gained independence in 1991 and 2014, but the average masks large fluctuations.** Armenia outperformed other lower middle income countries, but was hit harder than others by the global crisis in 2008-09. The growth can be distinguished in five phases:² (i) the time after independence between 1990-93, in which the economy contracted by half; (ii) the transition phase during 1999-2003, in which growth was built on high productivity growth and exports; (iii) the construction boom period 2003-08, driven by the government's campaign to actively encourage investments from Armenians living abroad into real estate in Armenia; (iv) the crisis related recession and recovery of 2009-12, when the construction sector stabilized, and a strong growth in exports contributed to an improving external balance – the average growth rate of merchandise exports was 45 percent in US dollar terms during 2010-11, while imports grew by only 14 percent; and (v) the current new phase, where the growth momentum seems to have been lost by a stumbling rebalancing process, while the slack created in the labor market by the steep recession has still not been fully taken up by tradable sectors.

6. **Economic growth slowed in 2013 and 2014.** Preliminary indicators show that Gross Domestic Product (GDP) growth slowed from 7.2 in 2012 to 3.5 percent in 2013, and is likely to settle at about 2.6 percent in 2014 as a whole. Growth of agriculture remained strong, mainly because of expanding livestock production. However, metallic mining output declined, and the construction sector also continued to decline. The bright spot remains the service sector, where the highest contributors to growth were the financial sector, telecommunications, and real estate.

7. **Inflation continues to be volatile, rising in 2013 and falling to near-zero in 2014.** Inflation had picked up significantly by mid-2013 largely due to gas and electricity price increases. However, twelve-month inflation slowed to less than 1 percent in August of 2014, below the lower bound of the central bank's 2.5-5.5 percent target range. The slowdown was mainly driven by deflation of food products. Prices of non-food products remained broadly stable during the first eight months of the year, and the 12-month price index increased by only 1.1 percent for this category.

8. **Rebalancing reduced the current account balance to single digits.** Despite the slowing of export and remittance growth, the expected level of the current account deficit is not expected to exceed 10 percent of GDP in 2014. In the first half of 2014, merchandise exports growth was weak at 0.8 percent reflecting subdued demand by the main trading partners and a protracted decline of international copper prices. Growth of merchandise imports was stronger (1.1 percent) aided by remittances inflows, which grew by 3.1 percent. Growth of merchandise exports was attributed to food products, textiles and jewelry, while metallic mining had a negative impulse of 4.4 percentage points. Waiver of export duties on natural gas and oil products exported from Russia to Armenia contributed to an overall decline of import costs of mining products (mainly energy) by 8.9 percent.

9. **The Central Bank of Armenia lowered its policy rate and injected liquidity through open market operations in line with slowing inflation.** In its monetary policy decision made on August 12, 2014, the central bank lowered the policy rate by 25 basis points to 6.75 percent. This brought the policy

---

² This is discussed in more detail in 'Accumulation, Competition and Connectivity', World Bank 2013.

rate down from 8.5 percent in November 2013. The central bank also injected liquidity by buying foreign exchange in an amount of US\$19.9 million in July 2014. However, it sold foreign exchange in an amount of US\$5.6 million in the beginning of August 2014 to cool pressures on the exchange rate stemming from increased uncertainty due to military incidents in the Nagorno-Karabakh conflict zone.

10. **Armenia's banking sector is well capitalized, but vulnerabilities are increasing.** The Armenian economy is highly dollarized, with about 70 percent of deposits denominated in foreign currency. The system has ample liquidity, and rates of non-performing loans (NPLs) are manageable. Profitability has been declining in recent years with lower interest margins, but remains sound. Still, close monitoring is needed, given high dollarization and rapid credit growth in the past. The system may be vulnerable to foreign exchange liquidity shortages or risks from Russian banks, which could come under stress in the future. The non-bank financial sector is rudimentary, with a small stock market and negligible amounts of corporate bonds.

11. **Financial intermediation and access to financial services is limited.** Private sector credit remains low at about 45.2 percent of GDP in 2013, compared to the Europe and Central Asia Region (ECA) median of 50.5 percent. Banks are the only licensed provider of deposit services in the country. At end-2013, the deposit-to-GDP ratio was 36.6 percent, compared to the ECA median of 48.8 percent. Deposits are held mostly in US dollars because of low confidence in the local currency.

12. **Fiscal policy has been marred by under-execution of the capital budget.** Notwithstanding the slowdown in economic growth, fiscal policy has been contractionary in 2013 and the first half of 2014, when the fiscal surplus reached 1.3 percent of GDP. For 2014-15, tax administration was tightened to reduce the stock of accumulated tax credits. However, while this in itself would have an expansionary effect on domestic demand, at the same time the authorities closely followed nominal targets for tax revenues despite lower than expected growth in nominal GDP and under-execution of capital expenditures. Difficulties in executing the capital budget relate to procurement delays in a large infrastructure project, the North-South road corridor, which seem to have been resolved, allowing for a rapid ramp-up in spending on this important project.

13. **Despite the economic recovery, poverty incidence continues to be higher since the 2009 economic crisis.** In 2012, 32.4 percent of Armenians were living in poverty, little changed from 2009. In contrast, 27.6 percent of Armenians were considered poor in 2008. In 2012, rural and urban incidence of poverty were similar at about 32 percent. About 34 percent of female headed households were considered poor in 2012.

14. **The slow poverty reduction pace is related to the slack in the labor market created by the decline of the construction sector.** Employment and earnings, more than pensions or safety nets, are important for staying out of poverty. Over the 2007-09 period, construction was the largest contributor to growth and employment creation. Over this same period, consumption growth of the bottom 40 percent of the distribution—an indicator of shared prosperity—outpaced consumption growth experienced by the population overall (4.3 percent vs. 3.5 percent). The 2009 crisis undid the gains delivered by construction-driven growth and eroded the gains in consumption. The consumption of the bottom 40 percent contracted by 7.5 percent per year between 2009 and 2010 – a contraction larger than the 5.5 percent reduction experienced by the economy as a whole. The subsequent recovery between 2010 and 2012 and changed sectoral composition of employment led to positive consumption growth albeit from a lower base than in the pre-crisis period, and some poverty reduction. Overall, the recovery has benefited individuals across the distribution: on average, between 2007 and 2012, consumption of the bottom 40 percent grew at 1.4 percent per year while consumption of the overall population registered an annual growth of 1.6 percent. The crisis has left the income distribution slightly more unequal than in 2007, and the poor have not benefited as much from the economic recovery.

15. **A change in government led to delays in reform implementation.** Prime Minister Tigran Sargsyan resigned in April 2014 after 6 years in office. A new prime minister was swiftly appointed, and a new government was formed and its program was approved by the parliament in June 2014. President Sargsyan called on the new government to “rebuild trust” in economic reforms, while indicating that the policy framework would remain unchanged. The new government confirmed its commitment to the measures envisaged in the DPO in early June 2014. However, the pension reform—which was the subject of large protests just prior to Prime Minister Sargsyan’s resignation—was significantly changed: while the mandatory nature was retained, it will now be phased in over three years, with only public sector workers included in 2014 and full implementation envisaged for 2017. Private sector workers can opt in early, but are unlikely to do so given the lack of public support for the reform.

16. **Armenia is likely to benefit from the anticipated accession to the Eurasian Economic Union (EEU).** The government stated that it has met the requirements for signing the treaties for membership in the union of Russia, Kazakhstan, and Belarus. Armenia already benefits from a waiver of Russian export duties on natural gas, unpolished diamonds and oil products, which contributed to an overall decline of import costs. The savings on natural gas imports alone amount to about \$100 million per year (1 percent of GDP). Further trade effects will depend on the outcome of negotiations of Armenia’s tariffs following entry into the union. At present, Armenia’s average tariff protection is about half that of the EEU, and the government aims at agreeing a transition schedule during which a large number of items would be exempt from the higher EEU tariffs. Trade diversion and price increases from higher tariffs would therefore not lead to significant welfare losses in Armenia, which is also cognizant of its obligations stemming from WTO membership. However, Armenia is likely to benefit from sizable customs revenue, which it will receive by formula from the EEU’s common pool. Armenia is also likely to benefit from an increase in FDI inflows from investors interested in the wider EEU market, because of Armenia’s relatively better business environment compared with other EEU members, despite logistics challenges. The membership in the EEU would also allow Armenia to strengthen trade with Kazakhstan, which is still an underexploited opportunity.

17. **On the negative side, Armenia will lose some of the benefits of trading with the market in Europe.** The government is determined not to lose the anchor to its reform program, which was the EU’s neighborhood policy and preparations for a Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) agreement with Armenia, and intends to continue actively pursuing cooperation with the EU.

B. MACROECONOMIC OUTLOOK AND DEBT SUSTAINABILITY

18. **Real GDP growth in Armenia will crucially depend on external conditions and the implementation of the reform program in the medium term.** GDP growth is projected to slow to 2.6 percent in 2014, before gradually recovering to 4 percent per year by 2017. This growth projection is based on the assumption that the external environment will improve, especially with a recovery of growth in Russia, because Armenia is increasing its ties to the Russian economy with the upcoming membership in the Eurasian Union. A protracted recession in Russia could adversely affect growth. On the domestic side, higher growth would be predicated on stable private saving and investment, a slow increase in the share of the population that is active in the labor market, and trend growth in total factor productivity (TFP). With a modest outlook for construction and agriculture at least for 2014, growth drivers will have to come from industry and modern services. Manufacturing will be the major growth driver as the intended beneficiary of business climate reforms supported by this DPO series.

19. **The government’s job creation agenda requires a different growth model than the one followed before the global crisis.** The government’s Armenia Development Strategy (ADS) for 2012-25 gives highest priority to job creation. It emphasizes strong employment expansion in high-quality and decently paid jobs. The strategy rightly highlights the need to improve the business environment and investment climate, through strengthening financial intermediation, investment promotion, and

competition policy enforcement. The high economic growth rate before the global crisis failed to solve Armenia's employment problem, and unsustainable macroeconomic imbalances were built up. The high growth was based on a foreign financed expansion of the construction sector and domestic services, while exports lagged behind.

20. **Reaching the government's goals will require a combination of four factors.** First, higher investment and better financial intermediation between savers and investors. Second, better utilization of the labor force, including the largely untapped resource of Armenians abroad. Third, stronger competitive pressures in the markets for goods and services, which will improve incentives for companies to innovate, adopt new technologies, and become more efficient. Fourth, enhanced connections of the landlocked Armenian economy with world markets, including through land, air, and through internet and communication technologies.³

Table 1. Macroeconomic Trends and Projections

(in percent of GDP unless otherwise specified)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Actual			Projections			
National income and prices							
Real GDP (percent change)	4.7	7.2	3.5	2.6	3.3	3.7	4.1
Gross domestic product (in millions of U.S. dollars)	10,142	9,958	10,432	11,136	11,903	12,771	13,754
Gross national income per capita, Atlas method (in U.S. dollars)	3,430	3,710	3,830	3,830	4,120	4,390	4,660
Consumer price index (percent change)	7.7	2.6	5.8	2.6	3.9	4.0	4.0
Investment and saving							
Investment	27.3	25.4	21.7	21.2	21.6	22.2	22.7
Public	4.7	3.3	3.0	2.2	2.0	2.3	2.5
Private	22.6	22.1	18.7	19.0	19.5	19.9	20.3
National savings	14.1	8.6	6.6	12.0	14.3	15.1	16.0
Domestic savings	3.4	-1.2	-2.9	0.3	1.1	2.5	4.6
Government operations							
Revenue and grants	22.7	23.0	24.5	24.2	23.9	23.7	23.9
Of which: tax revenue	20.0	21.4	22.8	22.8	22.8	23.1	23.4
Grants	1.6	0.5	0.3	0.2	0.6	0.3	0.2
Expenditures	25.5	24.5	26.2	25.7	26.2	25.7	25.7
Current expenditures	20.9	21.3	23.2	23.5	24.2	23.5	23.3
Of which: interest payments	0.9	1.0	1.1	1.4	1.5	1.5	1.5
Capital expenditures	4.7	3.3	3.0	2.2	2.0	2.3	2.5
Overall balance	-2.8	-1.5	-1.7	-1.5	-2.3	-2.0	-1.8
Primary balance	-1.9	-0.5	-0.6	-0.1	-0.8	-0.5	-0.3
External sector							
Exports of goods and services	24.3	25.7	26.2	25.4	25.2	25.0	25.4
Imports of goods and services	-46.4	-48.3	-47.3	-46.3	-45.6	-44.6	-43.5
Net remittances	14.2	15.5	16.8	14.3	15.6	14.8	13.5
Current account	-11.1	-11.1	-8.0	-9.2	-7.2	-7.1	-6.7
Foreign direct investments, net	4.3	4.7	3.4	4.6	3.5	3.5	3.5
Change in gross international reserves (in millions of US dollars)	-67	133	-452	132	-12	-62	-80
Gross international reserves (in months of next year's imports)	4.8	4.4	5.2	4.7	4.5	4.4	4.4
Public debt	41.0	44.4	44.3	42.1	41.1	39.9	39.4

Sources: Armenian authorities and Bank staff calculations

³ World Bank (2013), Accumulation, Competition, and Connectivity, Report No. 76827-AM, April, Washington DC.

21. **The current account balance is expected to improve as a result of structural shifts in the economy.** Together with continuing growth in remittance inflows, this will support a stabilization of the current account deficit in themed-single digits. The macroeconomic framework also takes into account a gradual depreciation of the exchange rate to support an improvement in the current account balance.
22. **For 2014-15, the government intends to focus on tax administration efforts and a gradual reduction of the stock of tax credits.** The large stock of accumulated tax credits imposes high costs on businesses, because they lock up working capital. The accumulation of tax credits, while addressing short-term pressures on the fiscal account, undermines fiscal sustainability in the longer run, as they have to be reduced eventually, in which case they will subtract from tax revenue in the future. In 2014-15, the government therefore aims to maintain the tax-to-GDP ratio constant while at the same time continuing to improve tax administration with a view to decreasing the stock of tax credits.
23. **Along with reduction of the tax credits, revenue mobilization remains a medium-term priority for fiscal policy.** The Government implemented the conclusions of its review of tax exemptions and excise rates with the aim of raising revenue. Government submitted to parliament a draft legislative amendment to remove the exemption from VAT of financial brokerage services, while the 2015 State Budget includes an explanatory note that provides estimates of the revenue impacts of major tax expenditures. Overall the amendments to the tax legislation are meant to be conducive to growth. From January 1, 2014, the minimum payments system for the CIT has been abolished, and as of October 1, 2014, the turnover tax rate for SMEs operating below the threshold of AMD58.35 million is lowered from 3.5 percent to 1 percent.
24. **The government aims to increase implementation of its capital budget.** During the previous DPO series (2009-12), some preliminary actions were taken to revisit the Public Investment Appraisal System (PIAS). The government developed an institutional structure for appraisal, selection and screening of public investments and defined roles of different stakeholders involved in the process. The government intends to develop the methodological and regulatory framework for the introduction of the new PIAS. It is also considering further extension of program budgeting principles through developing a system of non-financial output indicators to the allocations for capital spending.
25. **Recurrent spending should continue to support public service delivery while maintaining macroeconomic stability.** The government increased the average size of the old-age pensions from January 2014 and increased public sector wages in July 2014 for the first time since 2008, together with reforms to wage scales and performance pay.
26. **The external environment poses substantial risks to growth.** A possible worsening of economic conditions due to lower growth in Russia and a further depreciation of the ruble could negatively affect growth in Armenia through lower demand for Armenian exports and remittances. Adverse changes in global markets may weaken Armenia's trade balance. In addition, about 90 percent of remittances originate in Russia, and a deteriorating macroeconomic outlook there could put pressure on Armenia's current account balance and increase poverty. Armenia will benefit to some extent from trade diversion of foodstuffs from Europe. Possible shocks include zero growth in remittances, a 10 percent decline in FDI inflows, a 20 percent decline in oil prices, zero growth in the Russian economy, and 0.4 percent economic contraction in the Euro area. Direct and second-round impacts of these shocks may push economic growth below 3 percent, as well as widen fiscal and current account deficits by 0.3-0.5 percentage points each.
27. **The flaring of tensions in August 2014 over the Nagorno-Karabakh conflict also highlights fragility in the region.** Military confrontations in the region raised the possibility of an escalation of hostilities. However, a meeting convened by Russia between the Presidents of Armenia and Azerbaijan

led to de-escalation and a renewed focus on the peace process led by the Minsk group of the Organization of Security and Cooperation in Europe (OSCE).

Table 2. Fiscal Indicators

(in percent of GDP unless otherwise specified)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Actuals				Proj.			
<i>Overall Balance</i>	-5.0	-2.8	-1.5	-1.7	-1.5	-2.3	-2.0	-1.8
Primary balance	-4.1	-1.9	-0.5	-0.6	-0.1	-0.8	-0.5	-0.3
<i>Total Revenues and grants</i>	21.9	22.7	23.0	24.5	24.2	23.9	23.7	23.9
Tax revenues	19.5	20.0	21.4	22.8	22.8	22.8	23.1	23.4
Taxes on goods and services	9.4	9.1	9.9	10.0	10.3	10.6	11.0	11.4
Direct Taxes	4.4	4.7	5.3	8.9	8.7	8.7	8.7	8.7
Social insurance contributions	3.0	3.3	3.2	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Taxes on international trade	0.8	1.0	1.1	1.1	1.0	1.0	1.0	0.9
Other taxes	1.8	1.9	1.9	2.4	2.8	2.5	2.4	2.4
Non-tax revenues	1.5	1.2	1.2	1.3	1.2	0.5	0.4	0.3
Grants	0.9	1.6	0.5	0.3	0.2	0.6	0.3	0.2
<i>Expenditures</i>	26.9	25.5	24.5	26.2	25.7	26.2	25.7	25.7
Current expenditures	21.4	20.9	21.3	23.2	23.5	24.2	23.5	23.3
Wages and compensation	2.3	2.2	2.2	2.4	2.6	2.4	2.4	2.4
Goods and services	8.6	8.4	8.2	9.9	8.7	8.6	7.8	7.3
Interest payments	0.9	0.9	1.0	1.1	1.4	1.5	1.5	1.5
Current transfers	9.1	8.8	9.4	9.2	10.2	11.2	11.3	11.5
Pensions	5.2	4.9	4.9	4.6	5.3	4.8	4.4	4.5
Social assistance	3.9	3.9	4.5	4.6	4.9	6.4	6.8	6.9
Capital expenditures	5.5	4.7	3.3	3.0	2.2	2.0	2.3	2.5
General Government Deficit Financing	5.0	2.8	1.5	1.7	1.5	2.3	2.0	1.8
External (net)	1.9	1.1	1.4	1.9	-0.3	0.5	0.3	-0.3
Domestic (net)	3.1	1.7	0.1	-0.3	1.8	1.8	1.7	2.1
<i>Functional classification</i>								
General services	3.5	3.5	3.4	3.8	4.4	3.6	2.5	2.5
Defence	4.3	3.9	3.8	4.3	4.3	4.1	4.2	4.2
Public order and safety	1.9	1.9	1.9	2.1	2.3	1.7	1.8	1.8
Economic affairs	3.2	2.2	1.8	3.0	2.4	2.7	3.2	3.2
Health	1.6	1.7	1.6	1.5	1.9	1.7	1.6	1.6
Education	2.8	2.8	2.6	2.4	2.8	2.6	2.7	2.7
Cultural, sports, recreational, religious	0.5	0.5	0.6	0.4	0.5	0.5	0.4	0.4
Social Protection	7.1	6.8	7.3	7.0	8.0	8.1	8.3	8.3

Sources: Armenian authorities and Bank staff calculations

28. **The policy response to another external shock in the near term would largely be confined to monetary policy.** Incomplete rebuilding of fiscal buffers after the large-scale expansion in 2009 leaves little room for further fiscal stimulus in case of a deterioration of the Armenian economy. However, the CBA will be able to further ease monetary conditions with policy rates at 6.75 percent, still well above the ‘zero bound’. In the medium term, fiscal deficits of less than 2 percent of GDP would allow the reduction of debt, and help rebuild fiscal buffers.

29. **Armenia’s gross public debt stabilized above 40 percent after the 2009 crisis.** It stood at 44.4 percent of GDP at the end of 2013 (Table 3). Against the background of sharply deteriorating economic conditions, debt accumulated quickly in 2009 by 24 percent of GDP, due to contraction of output, depreciation of the Armenian dram and new borrowing, including a \$500 million loan from Russia. This loan was repaid with the proceeds from a \$700 million Eurobond in 2013. Before 2009, debt was on a declining trend, falling from 40 percent of GDP in 2003 to 16 percent of GDP in 2008.

30. **Macroeconomic assumptions reflect deteriorating external conditions, notably the low growth outlook for Russia, and weaker exports and remittances.** The fiscal deficit in 2014 will most likely be below the budget target due to lower matching pension contributions and continuing under-execution of the capital budget. The primary deficit is projected to remain broadly unchanged at 0.3–0.5 percent of GDP in the medium term, well below the estimated debt-stabilizing level of 1.2 percent of GDP. Nominal gross public debt is expected to decline very gradually to 42 percent of GDP by 2019. Government’s gross financing needs remain moderate during the period under consideration as the Eurobond repayment does not occur until 2020.

Table 3. Debt and Economic Indicators

	(in percent of GDP) ^{1/}								
	2003-11 ^{2/}	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Actual			Projection					
Nominal gross public debt	30.1	44.0	44.4	44.9	44.8	44.6	44.0	44.3	42.3
Public gross financing needs	5.1	4.0	8.7	3.5	4.3	8.4	2.4	3.5	2.6
Net public debt		34.5	35.5	36.7	37.1	37.8	37.9	37.8	37.5
Real GDP growth (in percent)	7.3	7.1	3.5	2.6	3.3	3.7	4.1	4.3	4.5
Inflation (GDP deflator, in percent)	4.8	-1.2	3.2	3.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
Nominal GDP growth (in percent)	12.4	5.9	6.9	6.0	7.5	7.8	8.3	8.5	8.7
Effective interest rate (in percent) ^{4/}	2	2.5	2.7	3.3	2.8	3.0	3.1	3.2	2.9

Source: IMF staff.

^{1/} Public sector is defined as general government.

^{2/} Based on available data.

^{3/} Bond spread over U.S. Bonds.

^{4/} Defined as interest payments divided by debt stock at the end of previous year.

Table 4. Contribution to Changes in Public Debt

	(in percent of GDP)									Cumulative
	2003-11	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	Actual			Projection						
Change in gross public sector debt	-0.6	1.98	0.4	0.5	-0.1	-0.1	-0.6	-0.7	-1.0	-2.1
Identified debt-creating flows	-1.0	1.75	1.5	0.5	-0.1	-0.1	-0.6	-0.7	-1.0	-2.1
Primary deficit	2.7	0.6	0.6	0.1	0.8	0.5	0.4	0.3	0.3	2.3
Primary (noninterest) revenue and grants	19.0	22.3	23.7	23.6	23.7	23.9	24.1	24.3	24.4	144.0
Primary (noninterest) expenditure	21.7	22.9	24.3	23.7	24.6	24.4	24.5	24.6	24.6	146.3
Automatic debt dynamics ^{1/}	-4.0	0.3	-1.5	0.2	0.1	-0.2	-1.0	-1.0	-2.0	-3.9
Interest rate/growth differential ^{2/}	-3.0	-1.3	-1.7	-1.1	-1.9	-2.0	-2.1	-2.1	-2.3	-11.7
Of which: real interest rate	-0.9	1.5	-0.3	-0.1	-0.6	-0.5	-0.5	-0.4	-0.5	-2.5
Of which: real GDP growth	-2.1	-2.8	-1.4	-1.1	-1.4	-1.5	-1.7	-1.7	-1.8	-9.2
Exchange rate depreciation ^{3/}	-1.0	1.6	0.2	...	...	...	...	...	...	...
Other identified debt-creating flows	0.4	0.9	2.4	0.2	-1.0	-0.4	0.0	0.0	0.8	0.5
Domestic net lending, drawdown of government deposits (negative)	0.0	0.0	1.5	-0.6	-1.9	-1.2	-0.7	-0.8	-0.1	-5.3
Contingent liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
External net lending to Nagorno-Karabakh region, akin to a grant.	0.4	0.9	0.9	0.8	0.9	0.7	0.7	0.8	0.9	4.8
Residual, including asset changes ^{4/}	0.4	0.2	-1.1	1.3	2.0	1.8	1.2	1.2	0.3	7.7

Source: IMF staff.

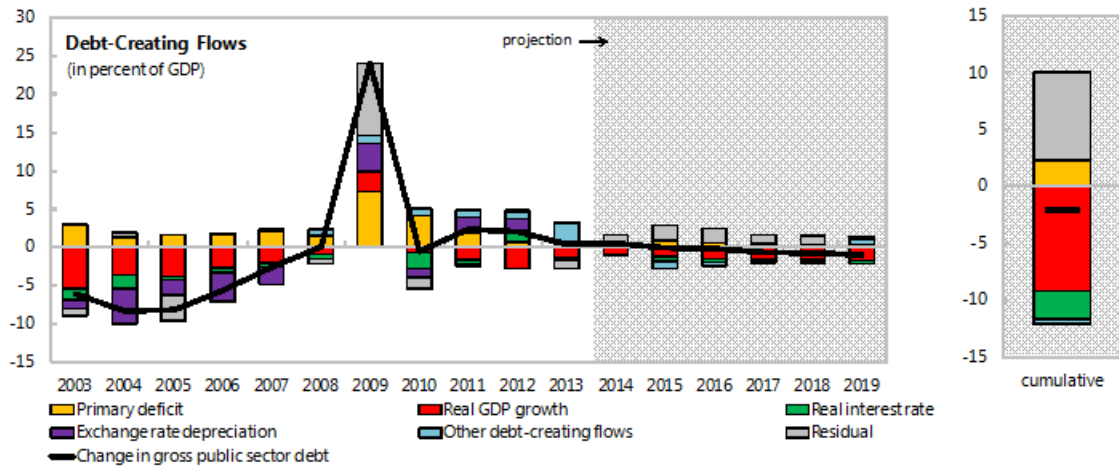
^{1/} Derived as $[(r - p(1+g) - g + ae(1+r))/(1+g+p+gp)]$ times previous period debt ratio, with r = interest rate; p = growth rate of GDP deflator; g = real GDP growth rate; a = share of foreign-currency denominated debt; and e = nominal exchange rate depreciation (measured by increase in local currency value of U.S. dollar).

^{2/} The real interest rate contribution is derived from the denominator in footnote 4 as $r - \pi(1+g)$ and the real growth contribution as $-g$.

^{3/} The exchange rate contribution is derived from the numerator in footnote 2/ as $ae(1+r)$.

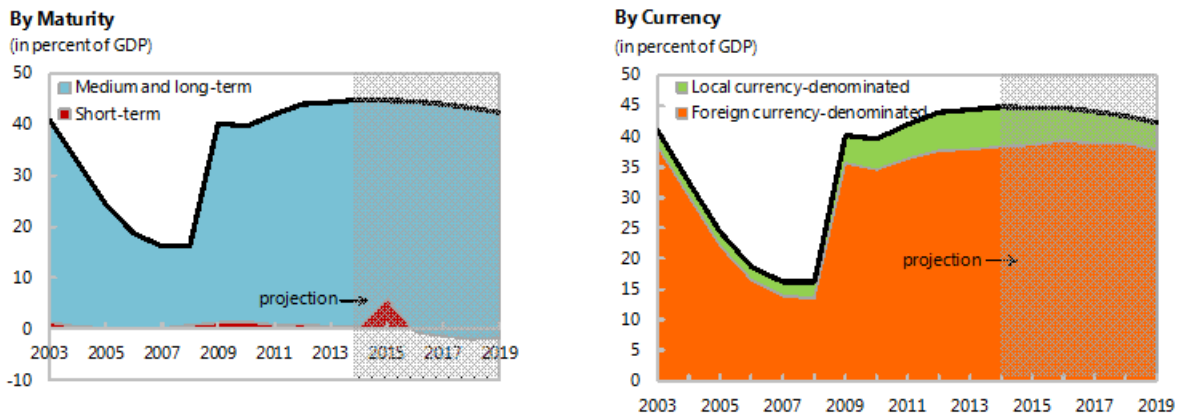
^{4/} For projections, this line includes exchange rate changes during the projection period.

Figure 1: Debt Creating Flows
(in percent of GDP)

Source: IMF Staff.

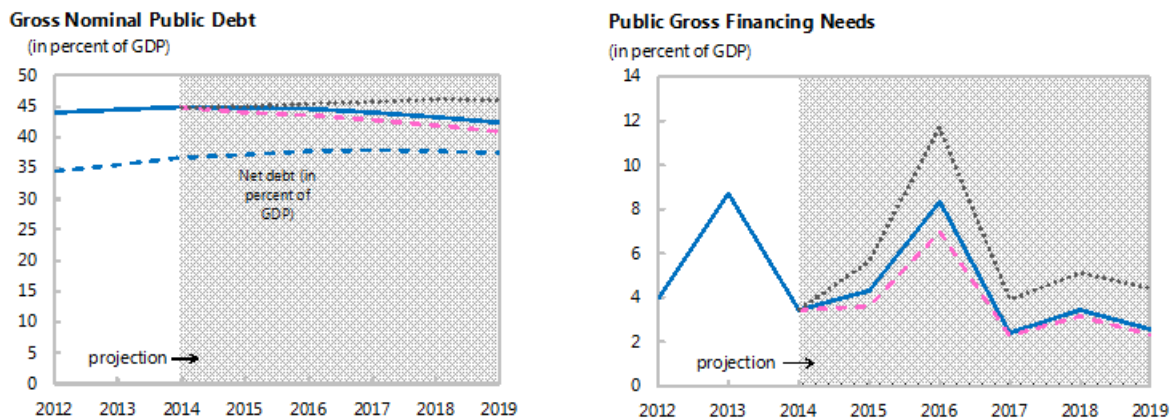
Figure 2. Composition of Public Debt
(in percent of GDP)

Source: IMF Staff.

31. **Alternative scenarios based on assumptions of a constant primary balance and key variables at their historical averages do not deviate much from the baseline.** The dynamics of public debt and gross financing needs under the constant primary balance scenario closely mirror the baseline (Table 5). Under the historical scenario, financing needs increase over the medium term but do not exceed 8 percent of GDP, and the debt ratio stays below 50 percent. Overall, the foregoing analysis confirms the conclusion in the previous DSA that Armenia’s public debt remains sustainable. Maintaining prudent fiscal policy in the future would allow reducing the level of debt over time and freeing up space for much needed investments in infrastructure and human capital.

Figure 3. Alternative Scenario
(in percent of GDP)

Source: IMF Staff.

Table 5. Underlying Assumptions
(in percent of GDP)

Baseline Scenario	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Historical Scenario	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Real GDP growth	2.6	3.3	3.7	4.1	4.3	4.5	Real GDP growth	2.6	6.2	6.2	6.2	6.2	6.2
Inflation	3.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	Inflation	3.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
Primary Balance	-0.1	-0.8	-0.5	-0.4	-0.3	-0.3	Primary Balance	-0.1	-2.2	-2.2	-2.2	-2.2	-2.2
Effective interest rate	3.3	2.8	3.0	3.1	3.2	2.9	Effective interest rate	3.3	2.8	2.6	3.0	3.1	2.7
Constant Primary Balance Scenario													
Real GDP growth	2.6	3.3	3.7	4.1	4.3	4.5							
Inflation	3.3	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0							
Primary Balance	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1							
Effective interest rate	3.3	2.8	3.1	3.0	3.2	2.9							

Source: IMF staff.

32. **Gross external financing is assumed to average just under 3 percent of GDP in line with the average in the decade prior to the crisis.** Net external financing would be about 2 percent of GDP after amortization or 1 percent after amortization and Armenian external lending (Table 6). During the recent IDA-16 Mid-Term Review, Armenia graduated and is ineligible for concessional financing under IDA-17.⁴ The DSA assumes that the government gradually begins to access loans on fully commercial terms from 2018 onwards, although official non-concessional financing is expected to make up the bulk of the borrowing until the late 2020s.

⁴ IDA (2012), "IDA16 Mid-Term Review Graduation Paper", Concessional Finance and Global Partnership (CFP), World Bank, September 2012.

Table 6. External financing requirements and sources, 2014-2017

(in US\$ millions unless otherwise specified)

	2014	2015	2016	2017
	Projections			
Financing requirements (US\$ million)	866	903	978	1,090
Current account deficit	797	819	861	980
LT&ST debt amortization (excluding IMF)	133	15	10	14
Change in reserves (+ = increase)	-64	69	107	95
Financing sources	791	853	943	1,074
FDI, portfolio and other investments, net	556	691	920	1,103
Capital grants	76	76	76	76
LT&ST debt disbursements (excluding IMF)	114	-33	-120	-125
IMF credit, net	45	119	67	20
Financing gap	75	50	35	16
<i>Gapfill: DPO New Series</i>	75	50	35	

Sources: Armenian authorities and Bank staff calculations

33. **The overall assessment is that the macroeconomic framework is adequate for the purposes of this operation.** The fiscal policy stance is in line with debt sustainability goals, while providing sufficient room for pro-poor spending. Monetary policy has adopted a neutral stance, and the CBA is following a flexible exchange rate policy. Low fiscal deficits and robust growth are expected to reduce public debt, and the risk of debt distress is low.

C. IMF RELATIONS

34. **Armenia embarked on a new IMF program under the Extended Fund and Facility (EFF) in March 2014.** The new arrangement provides access to SDR 82.21 million over a period of 38 months. Key objectives of the new program are to consolidate stability and buffers against possible external shocks and to support growth through further reforms in the transition towards a dynamic emerging market economy. The DPO preparation has been closely coordinated with the IMF. Coordination has focused in particular on the macroeconomic framework, debt sustainability analysis, fiscal consolidation, and reforms in the tax and public sector management areas.

III. THE GOVERNMENT'S PROGRAM

35. **Armenia's development vision, the Armenia Development Strategy (ADS) for 2013-25, was approved in April 2014.** It focuses on employment creation as the key engine for improving living standards and reducing poverty. It envisages the creation of 350,000 new jobs in the non-agricultural sectors by 2025 with policies ensuring sustainable economic growth. Other priorities include enhancement of the country's human capital, improvement of the social protection system and modernization of the governance system.

36. **The ADS is built on four pillars: creating jobs, developing human capital, strengthening the social protection system and modernizing public administration and governance.** Different instruments of monetary, fiscal and social policies and structural reforms will be channeled to address the employment expansion objective. The following priorities are highlighted:

- (i) Employment expansion through high-productivity and decently paid jobs. The main policies to achieve this objective include:
  - Stepping up both productivity increases and employment growth, specifically in export-oriented activities, as the main drivers of economic growth;
  - Increasing external competitiveness, by improving the business climate, ensuring fair competition, and economic diversification;
  - Improving access to credit, notably for SMEs, to diversify options for reducing unemployment; and
  - Ensuring macroeconomic stability through adequate fiscal revenue mobilization.
- (ii) Direct policies are aimed at various high-potential sectors (industry and export promotion, tourism, information technologies, agriculture).
- (iii) Investment in infrastructure and enhanced maintenance of existing assets (in drinking water, irrigation, transport, energy).
- (iv) Improvements in the effectiveness of the social protection system through maintaining pro-poor spending and improving targeting of social assistance (Family Benefits program, other social assistance programs, pensions).
- (v) Strategic reallocations in the structure of public spending aimed at enhancing human capital creation and improving Armenia's skills base, through improvements in health care, education, and the promotion of science and cultural activities.
- (vi) Better environmental protection, in particular in the mining sector.
- (vii) Strengthening and modernizing the public administration (e-governance, inspection reform, local governance, public financial management, civil service development, justice, public order and safety, and anti-corruption).

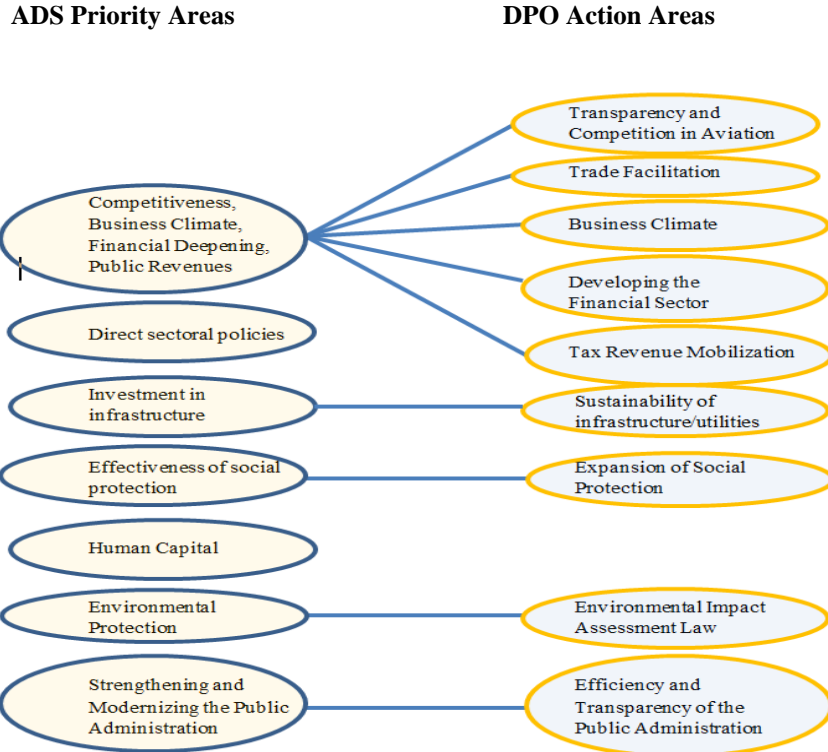
37. **The ADS was publicly discussed with target groups based on the experience gained with previous strategies (Poverty Reduction Strategy Paper in 2003 and Social Development Program formulation in 2008).** The government produced the Strategy based on consultations with civil society and inputs received through the working group channel. Thematic Groups have been selected to represent the private sector, think tanks, academia and other segments of the civil society. Civil society organizations are adequately represented also in the ADS Steering Committee. The practice of reporting annually on the progress of program implementation will be revived.

IV. THE PROPOSED OPERATION

A. LINK TO GOVERNMENT PROGRAM AND OPERATION DESCRIPTION

38. **The reform measures supported by the DPO series are closely linked to the government's Armenia Development Strategy.** Preparation of the ADS, the new Country Partnership Strategy for Armenia, and the DPO series were fully aligned. The government's main objective is to support job creation, which it aims to achieve with policies supporting sustainable economic growth. This has been taken up as main focus of the DPO. The DPO policy measures are contained in five out of the seven ADS priority areas (see Figure 4). The measures are realistic given current central and line ministry capacities, and are supported by extensive analytical and capacity building assistance.

Figure 4. Link between ADS and DPO Measures

Source: World Bank.

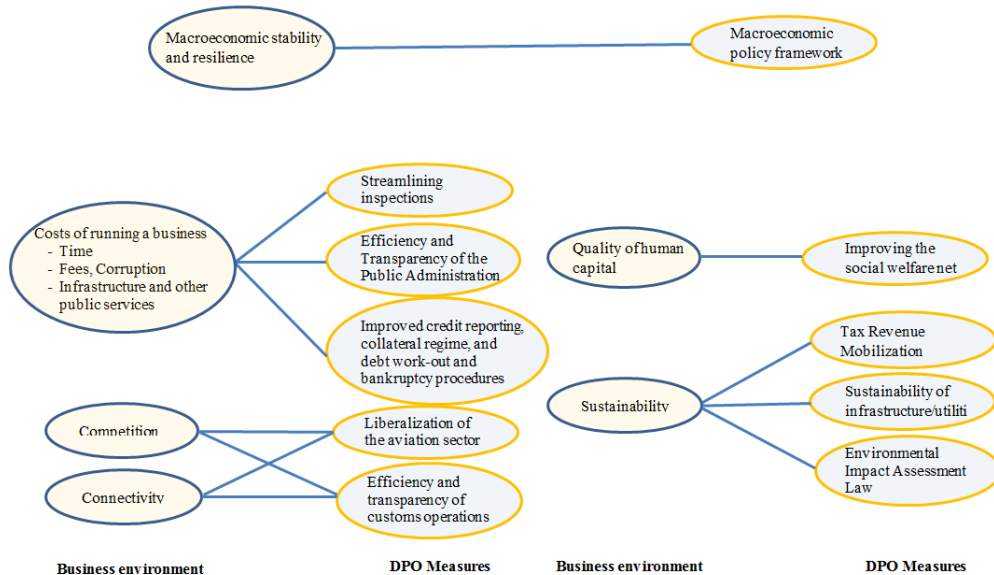
39. **The DPO series builds on a long-standing partnership between the Bank and the Government of Armenia.** Specifically, it builds on the previous DPO series (2009-12) by supporting follow-up and complementary reforms. The previous DPO series supported measures aimed at mitigating the effects of the global crisis, including a widened fiscal stance and measures to strengthen social safety nets. It also aimed at structural reforms to lay the foundations for post-crisis growth. It addressed public financial management, public sector efficiency, critical infrastructure needs, and the regulatory environment to enhance the effectiveness of the public sector, and promoted the sustainable use of natural resources.

Box 1. Links between Armenia’s Employment Challenge and the DPO Policies

Armenia’s economy has been sluggish in producing jobs, even in the high-growth period in the 2000s. The rate of joblessness soared after the global crisis, and even after the improvements over three years of recovery, unemployment still affected 18 percent of the labor force in 2011. There are large geographic disparities in employment rates as well as the quality of employment. While unemployment is much higher in urban areas, most rural work tends to be seasonal, part-time, and low-paid. The 2007 Armenia labor market assessment found that only about two-thirds of employed workers have permanent jobs; the rest have temporary jobs or are engaged in seasonal work, mostly in the informal sector.

Armenia’s labor market confronts challenges that affect demand (number of jobs), supply (number of workers) and matching of the two. The recent Country Economic Memorandum (CEM, ‘Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity’, April 2013) shows that given the low level of employment, the emphasis should fall squarely on demand. Job creation will respond to the removal of impediments to firm entry and business start-ups, because new firms are mostly more innovative and create more jobs than existing firms. However, Armenia lacks a critical mass of small, dynamic and job creating enterprises. Lack of competition in Armenia’s markets, state regulation and government contracts creating barriers to entry for new firms, low connectivity between Armenia and the rest of the world, and low levels of human capital and infrastructure make the business environment challenging. A good business environment is characterized by low costs of running a business, an area in which Armenia needs significant improvement, a high level of competition, good connectivity to global markets, high quality of human capital, and sustainability, without which businesses cannot plan for the future. As shown in the figure below, measures supported by the DPO aim at improving the business environment.

Box Figure 1. Links between the Business Environment and DPO Measures

Source: World Bank staff.

40. **The DPO series continues the support extended under the previous DPO series, but shifts to a medium-term growth agenda.** As the recovery from the global financial crisis is clearly underway, the focus shifts from mitigation against crisis vulnerability to a medium-term agenda for strengthening growth drivers. The policy stance is redirected towards rebuilding macroeconomic policy buffers, in particular through fiscal consolidation and debt reduction. Social sector policies are now aimed at broadening coverage within a sustainable fiscal envelope. Measures to improve competition, the business environment, and the financial sector aim at supporting a shift of economic activity to the tradable sectors to foster more resilient growth.

Table 7. DPO Objectives, Action Areas, and Analytical Underpinnings

Objectives	Action Areas	Analytical Underpinnings
Strengthening the business environment	Inspection agencies reform.	Tax Compliance Cost Survey (IFC, 2011).
	Introduction of a one-stop shop for management of cross-border transactions; establishment of joint controls at border crossings with Georgia.	Country Economic Memorandum; Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity (2013).
	Measures to raise transparency and improve competition in aviation, adoption of a public air transport policy and delineation of responsible agencies with a clear indication of responsibilities for 1) policy making, 2) execution of policies, and 3) controlling of implementation; capacity building for monitoring and regulating agreements in air transport, railways, and utilities.	Country Economic Memorandum; Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity (2013).
Improving access to credit	Enhanced credit reporting and improved legal framework for bankruptcy and debt work-out.	Country Economic Memorandum; Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity.
Improving efficiency and transparency of Public Administration	Legal and regulatory framework for e-commerce and e-governance, including effective interoperability of e-government databases (in particular Ethics Commission, SRC, property and business registers and State Cadaster).	Country Economic Memorandum; Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity. (2013); CPIA 2013; Tax Compliance Cost Survey (IFC, 2011).
	Changes in civil service legislation designed to enhance flexibility of recruitment and promotion of professional staff; instruments for staff motivation to supplement Civil Servants' performance pay.	Armenia Programmatic PER – Fiscal Consolidation and Growth Recovery (2012), Expanding the Fiscal Envelope (2014).
Expanding social protection	Increase in the number of beneficiaries of Family Benefits Program and Health Benefits; update of the proxy-means testing formula for households' eligibility to FBP; consolidation of service delivery in a majority of access points.	Armenia Poverty Updates (2011-13).
Improving fiscal space and the management of public infrastructure and of environmental resources	Transparency of tax exemptions; finalization and submission to parliament of a new tax code harmonizing tax procedures, tax base and rates.	Armenia Programmatic PER – Fiscal Consolidation and Growth Recovery (2012), Expanding the Fiscal Envelope (2014).
	Water sector reform Action Plan, including a vision for the structure of the sector (number of companies, form of management and operators) and issues a tender for transactions advisory for a new lease contract.	Water Sector Note (2011).
	Parliamentary adoption of a new Environmental Impact Assessment (EIA) law in line with good international practice; operationalization of a one-stop shop for mining rights in line with environmental and social guidelines, amendments to the Law on Waste to include regulation of all mining waste.	Armenia Country Environment Analysis (2011). Armenia Country Environmental Note (2014).

B. PRIOR ACTIONS, RESULTS AND ANALYTICAL UNDERPINNINGS

41. **The preparation of the DPO program has been informed by analytical work carried out by the Bank, the government, and other donors.** On the Bank's side, recent findings of analytical work have been taken into account, including the annual Country Policy and Institutional Assessment (CPIA), a country economic memorandum (CEM, 'Armenia: Accumulation, Competition, and Connectivity') focusing on barriers to growth completed in the Spring of 2013, a public expenditure review (PER) completed in the summer of 2012 and spring 2014, the joint IMF-Bank FSAP of May 2012, the Country Environment Analysis of 2011 and a Country Environmental Note in 2014, several technical notes to specific actions and the programmatic poverty work (see Box 1 and Table 7). The government values the

integrative role played by the DPO series as it enhances its ability to drive a broad, multi-sectoral reform program. It implemented important prior actions for the first operation, which was approved by the Executive Board on November 7, 2013. For DPO-2, the government is implementing next steps in the different reform areas, as outlined below.

42. **The change in government in April 2014 led to some delays in reform implementation, but the government's commitment to the reform program remains strong.** Some of the triggers for DPO-2 envisaged in the DPO-1 program document were modified to accommodate the delays in reform implementation associated with the change in government. The changes do not alter the reform program, but postpone some parts of its implementation to become triggers for DPO-3. Meeting the triggers for DPO-3 thereby becomes somewhat more difficult than previously envisaged, and will require early and focused attention from the government.

Objective I: Strengthening the Business Environment

Inspections Reform

43. **Businesses identify an excessive level of inspections as a major burden on doing business in Armenia.** The previous DPO series supported legislative amendments to introduce risk-based principles in the Law on Inspection and the government introduced risk-based inspection practices in a majority of agencies. With a view to reducing overlaps and rent-seeking opportunities, the government is now embarking on a program of strengthening the governance structure and independence of inspection agencies, and making their inspection schedules more transparent. It also envisages further consolidation of inspection agencies by disbanding some and merging others (there were 18 in 2012). A pilot merger was a prior action for DPO-1, and insights gained from that merger helped design the reform program adopted.

44. **As a prior action for DPO-1, the government merged two inspection agencies (Labor Inspectorate and Anti-Epidemiology Inspectorate).** The Labor Inspectorate was dissolved, but health issues at the workplace (e.g. occupational health and safety) were fully transferred to the Anti-Epidemiology Inspectorate. Firms will benefit from an elimination of overlaps in surveillance of occupational health and safety issues, which was done by the two state bodies previously. The pilot merger of inspection agencies has shown that a further reduction in the number of inspection agencies required legal changes.

45. **As a prior action for DPO-2, the government adopted a new reform strategy for optimization of its inspection agencies system, which will strengthen governance, make it more independent, and increase transparency of their inspection work programs.** In line with this reform plan, the government approved and submitted a draft **Law on Inspection Bodies** to parliament. The new law provides inspection bodies with strengthened governing boards, which provide more independence from their respective ministries. The new structure will reduce rent seeking opportunities and bring inspections under better supervision.

46. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- The government streamlines inspections in line with the reform strategy and the new law.

47. **Result.** The expected outcome of these policy actions is a reduction in the burden on businesses from the inspections.

Customs Reform

48. **Customs has implemented important reforms over recent years supported under the previous DPOs.** Steady, sustained progress has been achieved and major international concepts have been internalised (in particular, streamlining of control and processes, computerisation, risk management, and effective post-release checks). To a large extent, immediate and automatic release of a majority of goods through the ‘green channel’ was obtained.

49. **The DPO series supports next steps of reforming the customs administration.** These include improvements to the adoption of the risk-based approach to border compliance management through a system of authorized economic operators, which is globally recognized. Enhancements to the post-clearance audit mechanism and upgrades of the risk management system support the policy of intervention by exception (default green channel). These reforms are integral to the proposed “single-window” or one-stop shop approach to processing cross-border transactions. Mutual recognition of import/export declarations between Armenian and Georgian customs authorities will substantially reduce the time and cost required for processing transactions and will facilitate trade on this important transit route for Armenia. To further streamline customs operations, the government intends to move to an integrated border management model for regulatory agencies and implement joint border controls with Georgia. Introduction of the authorized economic operators will help create an enabling environment by allowing them to work under simplified customs procedures, get favorable payment terms, undergo customs control at their preferred location that would in turn contribute to facilitation of foreign trade and simplification of customs procedures. Introduction of a simplified customs clearance procedure and electronic recording system for international postal and courier service deliveries will provide an impetus for the development of electronic trade.

50. **As a prior action for DPO-2, the government adopted: (i) amendments approved by Parliament on May 20, 2014 to Article 128 of the Customs Code to allow *electronic declaration* as a valid mode of customs clearance to expedite processing; and (ii) implementation of the “single window approach” for goods that require phyto-sanitary control through the initiation of the process for contracting special software and business process engineering that would facilitate customs clearance.** The tender for developing a single-window software and business process engineering has been issued by the government. This follows the successful pilots of ‘single-window’ arrangements for the import of cars (a central customs house in Yerevan combines all required steps for customs, road worthiness, and tagging under one roof), and of pharmaceuticals (multiple regulatory agencies electronically receive customs clearance documents, and provide clearances electronically). The new system will link customs with sanitary/phyto-sanitary control agencies, and thereby enable more than three-quarters of imports (in value terms) to be cleared using a ‘single-window’ approach.

51. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Government establishes joint controls at border crossings with Georgia.

52. **Results.** The expected outcome of these policy actions is to increase the efficiency and transparency of customs operations.

Air Connectivity

53. **Flying to and from Yerevan was relatively expensive until 2013, when options for routes and timings were limited.** Higher prices were partially explained by the lack of competition between airlines. Estimates showed that a reduction in concentration—an indication of the market power that can be exerted by companies on a given route—by half, could lead to a drop in ticket prices in the range of 20 to 30 percent.

54. **As a prior action for DPO-1, the government took measures to raise transparency and improve competition in aviation.** The government (a) adopted a decree declaring a new policy on aviation, (b) published on the General Department of Civil Aviation (GDCA) website air services agreements and respective amendments to raise transparency in the aviation sector,⁵ and (c) completed and published a study on policy options for the liberalization of the air transport sector.⁶

55. **Since then, the government went a significant step further: it declared ‘open skies’ liberalization of the sector.** It no longer places any restrictions on foreign or domestic carriers’ operations, and invited partner countries to amend bilateral air service agreements with the aim of fully liberalizing aviation to Armenia. Amended agreements have been signed with Russia, the UAE, and Austria, among others.

56. **The liberalization contributed to a significant rise in air traffic in 2014.** The number of airlines operating to and from Armenia reached 34, the highest in the last 10 years. Passenger arrivals and departures increased by 25 percent during the first half of 2014 compared with the same period in 2013. Passenger numbers had greatly increased over 2003-09, but stagnated at 1.6-1.7 million during 2010-13. Based on the first six months of 2014, passenger traffic is expected to reach 2.1 million in 2014. Despite some consolidation of destinations with the bankruptcy of the former national flag carrier, Armavia, which was operating many unprofitable routes, destinations have increased to 36 from 33 in early 2013. Anecdotal evidence points to lower prices after liberalization – complicated pricing practices in the aviation industry make a comparison difficult – which was an expected result because of the increase in airlines operating in the market. This early evidence indicates that the liberalization of aviation was successful.

57. **As a prior action for DPO-2, the government created a new institutional structure for its oversight of the aviation sector.** Under the new structure, the Ministry of Economy is responsible for policy making and implementation in the civil aviation field, while certification and technical regulation functions are assigned to the GDCA. A multi-stakeholder council will be established to be responsible for providing decisions on submitted applications and their approval by the GDCA. The new structure will increase transparency and improve accountability in the civil aviation field. This is expected to improve the business environment in the sector by delinking the licensing of market participation (the operation of air routes) from the licensing of aircraft operation (air operator certificates given on technical grounds). It reduces conflicts of interest and rent seeking opportunities.

58. **The government proposed to make changes to the Law on Aviation with a view to putting a clear separation of responsibilities into the legal framework.** The 2007 Law on Aviation specifies that an ‘authorized state body’ should be fully in charge of all areas of civil aviation. A change in the Law would be required more clearly to split responsibilities, and the government is working with support by USAID in reformulating the Law, with a target of changing it by mid-2015.

59. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Parliament adopts a new Law on Aviation clearly delineating the responsibilities for regulating the aviation sector.

---

⁵ <http://www.aviation.am/index.php/en/legislation/serviseagreement>.

⁶ <http://www.gov.am/am/announcements/>.

60. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to improve air connectivity through higher frequency of services, choice of carriers, and number of markets served by the end of the series.

Objective II: Improving Access to Credit

Credit Reporting, Collateral, and Bankruptcy Law Reform

61. **Improving efficiency of credit reports, a clearer legal framework for collateral, and an updated bankruptcy framework are aimed at improving access to finance.** The CBA has adopted a medium-term roadmap for a major overhaul of the credit registry, and started its implementation. The aim is to create a modern, stand-alone credit registry capable of delivering services to creditors and debtors in an efficient manner. Ministry of Justice and Ministry of Economy are jointly working on secured transactions reform and the new bankruptcy framework.

62. **As a prior action for DPO-1, the CBA implemented a series of measures to enhance the operation of the credit registry and reporting systems in line with its medium-term roadmap.** They included: (i) issuance of specific requirements regarding consumer credits notified to all banks and credit organizations in Armenia; (ii) amendments to the Charter of Financial System Stability and Development Consumer Protection Unit clarifying the role of said unit in relation to appeals relating to credit reports; (iii) the limitation of the CBA's credit register functions starting in January 1, 2014; and (iv) improving the efficiency of credit reporting systems oversight.

63. **As a prior action for DPO-2, the government approved and submitted to parliament a series of legislative changes to create a modern framework for secure transactions, allowing the use of moveable assets as collateral for better access to credit, aiming to benefit small and medium sized companies.** A total of 14 legal texts were prepared (including revisions to the Civil Code of Armenia, new draft law on registration of secured transactions and amendments to other respective laws).⁷ The new legal framework allows companies access to credit by collateralizing moveable assets, such as cars, furniture, etc., which is expected to benefit small and medium enterprises. Next steps to making the secured transaction registry operational are the procurement and installation of software by January 2015, preparation of needed connectors and adaptations in January-March 2015, preparation of the respective implementation regulations, training of users (banks, other lenders and users), and data transfer and consolidation from other registries by June 2015. The government will further review the draft legal texts during deliberations in parliament to make sure the envisaged registry is efficient and allows the easiest possible access especially to small and medium enterprises and individuals.

---

⁷ a) Law on Registration of Rights in Movable Assets, b) Law on Amendments to Civil Code, c) Law on Amendments to Criminal Code, d) Law on Amendments to the Law on Registration of Legal Entities, e) Law on Amendments to the Law on Judicial Enforcement, f) Law on Amendments to the Law on State Property Rights, g) Law on Amendments on Banks and Banking, h) Law on Amendments on Insurance, i) Law on Amendments on Limited Companies, j) Law on Amendments on Mining Code, k) Law on Amendments on Law on trademarks, l) Law on Amendments on Law on Aviation, m) Law on Amendments on Tax Law, n) Law on Amendments on State Duty

64. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Government amends the law on secured transactions in the deliberative process in parliament with a view to: (i) include more movable assets, including bank accounts, securities and accounts receivables; (ii) make the registry accessible to all in the easiest, least costly manner and therefore not require the use of notaries and official service centers; and (iii) clarify the identification requirements for use of the registry.
- Government amends insolvency legislation to enable out-of-court arbitration, corporate and debt restructuring, and enterprise refinancing.

65. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to improve the efficiency and transparency of the collateral regime and bankruptcy framework for a better access to credit, which will most likely benefit especially micro, small and medium enterprises (MSMEs) by the end of the series.

Financial Sector Development

66. **The government's 2009 decision to create a fully-funded, defined-contribution pension scheme based on individual accounts creates opportunities for financial sector development, although the impact will be reduced by the phased introduction.** The pension reform was made effective in the beginning of 2014, but large scale protests erupted against some provisions, in particular the mandatory nature of the new pension contributions to employees in all sectors. Armenia's highest court declared some provisions of the law unconstitutional in April 2014. Amendments to the pension law were adopted by parliament in June 2014, which change important provisions. Most importantly, they allow for a gradual implementation of the reform, with only public sector workers covered in 2014, while the private sector is slated to join in later. While pension funds are expected to provide stimulus to financial market development, the phased implementation reduces the reform's impact.

67. **As a prior action for DPO-1, the government submitted to parliament a draft Law on Amendments to the Law on Funded Pensions and the Central Bank issued clarifications to some aspects of pension fund asset management.** The amendments to the Law on Funded Pension System allow the CBA to determine the procedure for the distribution of pension accounts between licensed asset managers. Two international asset managers were appointed, which is a major achievement for a small market. However, the phased introduction of the pension scheme significantly reduces their expected volume of business at least in the initial years.

68. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Parliament adopts the legal framework for consolidated supervision and full disclosure of real ownership of financial institutions and groups.

69. **Results.** The expected outcome of these policy actions is a better foundation for financial sector development and stability. The pension funds provide much-needed long-term funding to banks and businesses, while a sound regulatory framework for pension asset management has attracted two reputed international asset management companies.

Objective III: Improving Efficiency and Transparency of Public Administration

Civil Service Reform

70. **Maintaining the professionalism and effectiveness of the Armenian civil service is hampered by the low level of public pay and cumbersome procedures.** Both affect the capacity of the civil

service for policy formulation and support to government systems. Low pay and stringent requirements in terms of professional experience discourage applications from many qualified candidates for specialized professional positions (e.g. lawyers, economists, IT specialists). A centralized human resources management system further reduces the flexibility with which open positions can be filled (except for decentralized recruitment of Junior Staff). Regular mandatory attestations, which bear little relation with actual job requirements, further contribute to low staff morale and are not in line with modern performance assessment systems.

71. **On June 21, 2014, parliament passed amendments to the Law on Civil Service to enhance the flexibility of recruitment, promotion of professional staff, and to discontinue the mandatory periodical attestations.**⁸ An effective system of staff training and professional development should ensure more balanced promotions, benefiting both men and women. The system of periodical attestation of civil servants will be replaced with the development of a modern performance evaluation system. Attestations will therefore be discontinued for staff achieving a high performance rating.

72. **As a prior action for DPO-2, the Civil Service Council, which is the authorized body for Armenia's civil service policy, strengthened its performance evaluation system by adopting a comprehensive and mandatory job description catalogue specifying administrative and professional requirements and competencies for about fifty occupations in the Civil Service.** The job descriptions specify professional requirements and competencies, and reporting relationships, which will be the basis for strengthened performance evaluation and screening job applicants in line with the changes in the Law on Civil Service adopted in DPO-1.

73. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- The government links pay awards to civil servants performance using the strengthened performance appraisal system.

74. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to increase the attractiveness of the Civil Service for professional staff, enhance performance evaluation, and thereby contribute to enhanced effectiveness of the public administration.

e-Governance

75. **Moving from physical to electronic transactions can greatly increase efficiency in the public sector.** This contributes to an improvement in the investment climate, and reduces opportunities for rent seeking and conflict of interest. The new electronic business model needs secure access to electronic services and interoperability of systems, which enables validating of information by allowing effective cross checks with third-party information available from different public databases.

76. **As a prior action for DPO-2, the government adopted a Strategy and an Action Plan for creating e-government applications (including further requirements for e-signatures, electronic administrative registries, information access, and interoperability of databases), and initiated the Strategy's implementation with the submission to Parliament of a draft "Law on Personal Data Protection" and a draft "Law on Amendments to the Law on e-Signature and e-Documentation".** While the latter sets the technical requirements for digital connection with other public agencies and potential private users (businesses and citizens), the draft Law on Personal Data Protection sets the rules of processing and exchange of the collected individual data. Together, the two laws create a basis for interoperability of public databases and further enhancement of e-government solutions, including e-

---

⁸ Submission to parliament of the amendments was prior actions for DPO-1.

signatures, electronic administrative registries, electronic service delivery and information access. The government's E-Governance Strategy Program outlines the principles and directions for further development of electronic governance in Armenia, which is also supported by ongoing World Bank investment projects.

77. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- The government makes effective the interoperability and automated cross check mechanisms between public e-government databases (in particular Ethics Commission, State Revenue Committee, property and business registers and State Cadaster).

78. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to improve the efficiency and transparency of the public administration through a wider and secure application of e-government systems by the end of the series.

Objective IV: Expanding Social Assistance

79. **Armenia's flagship social assistance program, the Family Benefits Program (FBP), is an important instrument to reduce poverty.** The targeting accuracy of the program is good, but coverage of the poor is low, and has decreased in recent years along with the total number of beneficiaries despite the increase in poverty incidence after the crisis. Since 2011, measures have been taken to expand the overall number of beneficiaries.

80. **As a prior action for DPO-1, the government improved the coverage of the Family Benefits Program through improvements in the targeting formula.** The group of FBP beneficiaries has grown from 86,138 households at the end of 2011 to about 100,000 households at end-2012; this expansion was achieved by adjusting the eligibility formula in response to the increase in poverty. The budget envelope expanded to cover up to 104,000 beneficiary families in 2014.

81. **Given the multiplicity of social protection services offered, the government aims to provide integrated delivery of services by public employment, pension and social assistance agencies.** The government has begun piloting integrated access points for social service delivery. By 2015, a majority of access points are expected to be integrated.

82. **As a prior action for DPO-2, the government extended the coverage of the health benefits (waiver of co-payments) to the same group of households covered by the Family Benefits Program.**

83. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Government consolidates social service delivery in a majority of access points.

84. **Result.** These measures are expected to streamline social welfare provision, increase more equitable coverage, and use resources more efficiently to address the needs of poor and vulnerable families.

Objective V: Improving Fiscal Space and the Management of Environmental Resources

Tax Revenue Mobilization

85. **Armenia's tax revenue is low by international comparison.** Revenue mobilization in Armenia is significantly lower than in Georgia, Moldova, and FYR Macedonia, which have similar levels of per capita income (however, it is higher than that in Thailand and El Salvador). Low tax revenue constrains

the government's ability to provide social protection, invest in human and physical capital and support high growth.

86. **The government envisages a substantial increase in tax mobilization over the long term.** Through a combination of tax policy and tax administration, the tax-to-GDP ratio is envisaged to increase to 27-28 percent of GDP by 2025 from 21.4 percent in 2012. In line with this long-term plan, the government has taken measures from 2011, including the introduction of a turnover tax on businesses which fall below the threshold at which Value Added Tax (VAT) is levied. Tax revenue has increased to 23 percent of GDP in 2012-13, partly because of these measures.

87. **As a prior action for DPO-1, the government adopted 'Guidelines on Strategic Principles for Review of Tax and Customs Legislation', and approved a medium-term strategy on amendments to the tax and customs legislation.** The paper envisaged legislative changes to introduce a unified system of real estate taxation and to update the tax base for property and land taxes, to regulate retail trade by physical persons through the postal service, and to eliminate tax exemption on non-interest income earned by financial institutions. However, in view of the important increase in the tax-to-GDP ratio since 2011, and the economic slowdown in 2014, the government decided to postpone some changes in tax policy, but eliminated a VAT tax exemption related to financial services which is likely to only have a small impact on revenue.

88. **As a prior action for DPO-2, the government improved tax mobilization through submitting to Parliament a draft "Law on Amendments to the Law on Value Added Tax", which discontinues the exemption from VAT of financial brokerage services, and approved the package for the draft 2015 State Budget, including a "Report on Tax Exemptions" in its Explanatory Note, which explains and provides revenue impact estimates of major tax expenditures, to be transmitted to Parliament on October 1, 2014.** The greater transparency of tax exemptions will allow an informed debate about their merits in the future. A fundamental review with the aim of reducing tax expenditures will be conducted in the process of developing a new, unified tax code.

89. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Government finalizes and submits to parliament a new tax code harmonizing tax procedures, tax base and tax rates.

90. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to improve revenue collection and reduce distortions from unequal application of taxes by the end of the series.

Sustainability of Public Infrastructure

91. **The government faces challenges in increasing or maintaining the service level of infrastructure (roads, irrigation canals) and utilities (drinking water) despite significant progress through public-private partnerships.** One of the main constraints to an improved road network remains the limited budget allocation and poor asset management of existing roads. Insufficient maintenance results in a vicious cycle of quick deterioration and costly rehabilitation. A road financing study will be prepared to define a workable plan for a phased implementation of sustainable financing for road maintenance and rehabilitation expenditures. Over the past decade, the country has made major strides to improve access, reliability and quality of drinking water with increased use of public-private partnerships (PPPs). Private sector participation is increasingly seen as a key component of sector reform strategies, and has yielded good results. Armenia is one of the pioneer countries in the region with such a successful PPP experience. The level of irrigation services has greatly improved over recent years, and management of most of the sector has been transferred to water user associations. However, water user associations are currently not recovering costs of maintenance. The World Bank will estimate costs and cost-recovery

tariffs to inform policy decisions through AAA. It will also provide detailed estimates of poverty and social impacts of cost recovery measures in these sectors in the program document for DPO-3.

92. **As a prior action for DPO-2, the government adopted an Action Plan on Drinking Water Sector Reforms, including the decision to create a new, nation-wide lease contract through the approval of Government Decree No. N883-N dated August 14, 2014, and (ii) has started the Action Plan's implementation by issuing the tender for the transactions advisory for a new lease contract.** The decision on the structure of the sector is a pre-condition for a successful tender, which in turn is a pre-condition for new PPP contracts for managing the drinking water infrastructure throughout Armenia, with current management contracts and leases running out.

93. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- The government adopts sector reform strategies for irrigation and roads with a view to implementing cost recovery tariffs and fees.

94. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to improve the financial sustainability of the road, water and irrigation sector by the end of the series.

Mainstream Environmental Sustainability in the Mining Sector⁹

95. **Effective and transparent use of EIA tools for implementation, monitoring and enforcement remains a challenge.** The new Mining Law developed under the previous DPO series mandates environmental and impact assessments (EIA). Modern standards of environmental care in natural resource industries have increased the compliance pressure on industries. Recognition of environmental issues has become a matter of great public concern. Therefore, the government aims at improving the impact assessment legislation and practices to align them with international conventions and to strengthen environmental governance, including through better coordination between authorities, greater transparency and public access to environmental information. The process of registration of companies whose activities have negative impacts on the environment was launched and some steps were taken regarding the legislation on integrated environmental permitting. However, there is an ongoing public concern over the weak institutional framework (in the Ministry of Nature Protection, MNP, and the Ministry of Energy and Natural Resources, MENR) and a lack of transparency in using mining resources and addressing environmental and social issues in the mining sector.

96. **Improved management of mine tailings and residues is also required.** The mining industry is a major producer of residues resulting in loss and lock of fertile land, disorder of natural drainage patterns, erosion and water pollution. An amendment of the Law on Waste is needed to regulate the management of residues from the mining industry. The development impact of such action will result in significant avoidance of pollution and legacy costs.

97. **As a prior action for DPO-1, the government developed and adopted a new draft Law on Environmental Impact Assessment, which was passed by parliament in June 2014 alongside amendments to the Mining Law for better alignment.** The new law was developed by a working group under the Ministry of Environment with civil society participation and following extensive consultations.

98. **As a prior action for DPO-2, the government strengthened its management of natural resources through: (i) Parliament approval of the Law on Environmental Impact Assessment on June 21, 2014 and necessary amendments to the same law on September 11, 2014 (ii) the approval**

---

⁹ The mining sector accounted for 3 percent of GDP in 2012, but provided less than 1 percent of employment. It has the potential to grow faster than real GDP over the medium term.

of the “one-stop-shop (OSS)” for mining rights in line with environmental and social guidelines. It now allows for an orderly processing of mining applications in line with the new legal framework with minimum hassle for project developers and arms-length transactions between developers and government approvers.

99. **The proposed trigger for DPO-3 is the following:**

- Government submits to parliament an amendment to the Law on Waste to include regulation of all mining waste.

100. **Result.** The expected outcome of these policy actions is to ensure an effective implementation of the new Mining Code and EIA law by the end of the series, which should improve the environmental sustainability of mining and other investments.

C. LINK TO CPS AND OTHER BANK OPERATIONS

101. **The DPO series is fully aligned with the Country Partnership Strategy (CPS).** The CPS for FY 2014-17 was discussed by the Bank’s Board in November 2013. Discussions with various stakeholders during the preparation of the DPO series and the CPS were held in parallel.

102. **The measures supported by the DPO series form the backbone of implementation of the CPS.** As the main policy-based lending instrument of the Bank, the DPO is aligned with and directed at providing support for the implementation of the government’s Armenia Development Strategy. The overall share of the DPO will be about 30 percent of the portfolio with a broad cross-sectoral content and leveraging of budget support operations from other partners, such as the Asian Development Bank (ADB) or the EU.

103. **The complementary efforts of programmatic support under the DPOs and investment lending will support reforms, institutional change and investments.** The DPO-supported reforms in the areas of social protection, public administration, access to finance and others create a better policy environment for the implementation of investment projects under the CPS. An Institutional Development Fund (IDF) grant has been approved to enhance the capacity of Armenian institutions and key stakeholders to improve environmental governance, inclusion and transparency in the use of the country’s mineral resources. A number of grant funded activities in the financial sector are being implemented or launched to follow up on the results of 2012 Financial Sector Assessment Program (FSAP), including in the areas of capital markets development and pension reform, access to finance and secured transactions, consumer protection and financial capability, enterprise accounting and audit reform.

104. **The International Finance Corporation (IFC) investment activities and advisory services in the country are supporting the strengthening of the business environment under the DPO series.** IFC intends to continue its focus on the financial sector, as this is the most effective way for IFC to reach a large number of smaller businesses in the economy. To support its client banks, IFC will continue to provide short and medium-term finance and support recapitalization with equity or quasi-equity. During this period, SME finance and microfinance will remain key priorities. In the medium term, enduring priorities such as energy efficiency and housing finance are likely to again take precedence. IFC will also explore opportunities to reach key sectors, such as agriculture and mining, either directly or through financial intermediaries. IFC will collaborate closely with IDA/IBRD in these areas, many of which are included in the DPO series. Selected PPP advisory opportunities in healthcare and infrastructure may be considered depending on role the IFC can play.

D. CONSULTATIONS, COLLABORATION WITH IFIS AND OTHER DEVELOPMENT PARTNERS

105. **The government has well-established mechanisms for public consultations for major policy directions.** The Armenia Development Strategy has gone through a substantial consultation process, including a two-day workshop with donors and civil society in July 2013. The main policy reforms in the DPO series are mirrored in the ADS, and were also discussed during consultations on the new CPS in June 2013. In addition, the team held meetings with civil society during appraisal.

106. **The ADB has a growing portfolio in Armenia.** In addition to large-scale infrastructure projects, the ADB portfolio includes also budget support operations. The current cycle of policy-based operations of the Bank and ADB provides an opportunity for coordination and cross-support.

107. **The EBRD's portfolio in Armenia is largely geared to supporting the private sector development agenda.** Thus, DPO measures addressing improvements in business environment, innovation and competitiveness and other important components of the second generation reforms provides solid grounds to ensuring complementarities and better outcomes.

108. **In 2013, the EU was expanding its program in Armenia to support the implementation of the Eastern Neighborhood Partnership (ENP) Action Plan and a Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA).** All seven rounds of DCFTA negotiations were successfully concluded in preparation of an Association Agreement between the EU and Armenia. The process will obviously evolve in a different direction in light of Armenia's decision to join the Eurasian Economic Union, and the EU is currently reviewing its assistance strategy. Under this DPO series, the EU/Bank teams collaborated closely in some areas, while aiming to avoid overlap.

V. OTHER DESIGN AND APPRAISAL ISSUES

A. POVERTY, SOCIAL AND GENDER IMPACTS

109. **The team analyzed the potential distributional and gender effects of the policy measures.** The objectives of the DPO program support the poor and bottom 40 percent of the population either indirectly by supporting job creation from the demand side (via improved business environment, and access to credit), better service provision (through improved public administration and fiscal space), or directly through transfers to the less well off (through expansion of targeted social assistance). Programmatic reforms supported under improved public administration are potentially beneficial for gender equity in civil services; expansion of Family Benefits Program could also have positive gender impacts. The direct distributional and gender effects of DPO-2 prior actions are expected to be either positive or neutral in the short term; water sector reforms could have spatial implications as well given the variability of drinking water services outside Yerevan (see Table 8).

110. **Reform in the recruitment and promotion of civil servants is expected to have a positive gender impact.** Women represent about 58 percent of public employees. Although the majority of them are employed in the education and health sectors, women also constitute a large share of civil servants. Women employed in public administration and defense earn on average 70.8 percent of the average male salary in the same sector. The gender wage gap affects all sectors of economic activity and is symptomatic of broader labor market issues. In the civil service, like in most other fields, Armenia witnesses feminization of lower level jobs (i.e. junior positions) and limited representation of women in high and managerial roles. Targeted actions might be needed to ensure that human resources reforms within the civil service sector contribute to enhance the professional development and promotion of qualified women.

Table 8. Summary of Poverty, Social, and Gender Impacts

DPO-2 Prior Actions	Expected distribution, social, and gender impacts of reform
<ol style="list-style-type: none"> 1. Government adopts a Concept Note and submits to parliament a new law on inspection bodies clarifying governance structure and independence of inspection agencies 2. Government adopts enhancements to the legal and regulatory framework for secured transactions, including an internet-accessible electronic register for movable collateral. 	Distribution neutral
<ol style="list-style-type: none"> 3. Civil Service Council develops a job description catalogue (with about 50 generic job descriptions) specifying administrative and professional requirements and competencies to form the basis for strengthened performance evaluation and screening job applicants. 	Potentially positive gender impact
<ol style="list-style-type: none"> 4. Government adopts enhancements to the legal and regulatory framework for secure utilization of e-commerce and e-government, including e-signatures, electronic administrative registries, information access, and interoperability requirements. 	Distribution neutral
<ol style="list-style-type: none"> 5. Government issues a tender for the development of a National Single Window (including software and business process engineering) for facilitating customs clearance of goods that require sanitary / phyto-sanitary control through the one-stop-shop approach. 	Distribution neutral
<ol style="list-style-type: none"> 6. Government submits to parliament draft legislative amendment to remove the exemption from VAT of financial brokerage services and submits with the 2015 State Budget an explanatory note which provides estimates of the revenue impacts of major tax expenditures. 	Distribution neutral
<ol style="list-style-type: none"> 7. Government adopts a decree outlining a new institutional structure for its oversight of the aviation sector with a clear distinction between 1) policy making, 2) execution of policies, and 3) control of implementation. 	Distribution neutral
<ol style="list-style-type: none"> 8. Government enhances the coverage of the health benefits (waiver of co-payments) to the same group of households covered by the Family Benefits Program. 	Positive impact on the less well off
<ol style="list-style-type: none"> 9. The government adopts a drinking water sector reform Action Plan, including a vision for the structure of the sector (number of companies, form of management and operators) and issues a tender for transactions advisory for a new lease contract. 	Distribution impact depends on measures implemented. Existing efforts to preserve affordability are regressive and service delivery outside Yerevan is poor
<ol style="list-style-type: none"> 10. Government operationalizes the one-stop-shop for mining rights in line with the new EIA law and E&S guidelines adopted by the MENR in agreement with MNP. 	Distribution neutral

Source: World Bank staff.

111. **The expansion of the health benefits to Family Benefit Program (FBP) recipients is expected to have positive distributional impacts.** High and informal out-of-pocket payments for basic health services have discouraged utilization of health services by the less well off in Armenia while the provision of the subsidized health benefits (Basic Benefit Package) has been found to be effective in raising utilization of health care.^{10,11} The effect of high out-of-pocket payments for treatment and medicines is evident in the pattern of health budget shares across the distribution. In 2012, despite similar proportion reporting bad or very bad health condition (9 percent of the bottom quintile and 12 percent of the top quintile), the health budget share of the poorest quintile was only 2 percent compared to 8 percent for the richest quintile. International evidence suggests that the poor are more sensitive than the rich to health care utilization costs; reducing the out-of-pocket payments made by the poor should therefore stimulate health services utilization. The government offers a Basic Benefit Package to vulnerable families that provides highly subsidized or free health care services to those who are eligible. This program is modest in size and the DPO2 prior action to support a poverty-targeted expansion in program coverage will help reduce out-of-pocket payments for a larger proportion of the poor. The health benefits program identifies beneficiaries through the same complex scoring formula used to identify Family Benefit Program (FBP) beneficiaries. From January 1, 2015, the score at which households are eligible for the health benefits will become equal to that used to qualify FBP recipients. Calculations suggest that this move will expand the health benefit to cover about 425,000 individuals with an estimated cost of AMD 4 billion (US\$11 million) per year, or about 5 percent of the annual health budget.¹²

112. **Drinking water reforms can potentially have distributional as well as spatial impacts given the existing patterns of share spent on drinking water by rich and poor households and the quality of service delivery especially outside Yerevan.** On average, in 2011, households spent 1.3 percent of monthly household expenditures on drinking water. This low average share is below the notional thresholds (ranging from 2 percent to 4 percent of household expenditures) above which spending on water is considered unaffordable. However, the average share of expenditure on water reflects notable distributional and spatial features. First, share spent on drinking water decreases from 1.7 percent among the bottom 20 in the population to 1.1 percent for richest 20 percent of the population. Any support to keeping tariffs low for all disproportionately benefits the better off households as they consume more water than the less well-off do. Second, households' budget share of drinking water is higher in Yerevan and other urban areas (about 1.4 percent) as compared to rural areas (1.1 percent). Among those in the bottom 20, residents of Yerevan spend a larger share of their budget on water (2 percent) as compared to those living in other urban areas (1.6 percent) or rural areas (1.4 percent). If an affordability threshold of 4 percent of household expenditure is applied, a small proportion of households would be faced with unaffordable water costs (2 percent of poor households at the national level in 2011, Table 9). If the 2 percent affordability threshold is used, a larger share of households would be affected (16 percent of poor households in 2011). This proportion reaches 27 percent of poor households in Yerevan, and only 9 percent in rural areas (30 percent and 18 percent of poor households respectively when only households with positive water and sanitation expenditures are considered).

---

¹⁰ World Bank. 2011. Armenia Demographic Change: Implications for Social Policy and Poverty. Report 63154-AM.

¹¹ Angel-Urdinola, Diego F. and Shweta Jain. 2006. Do subsidized health programs in Armenia increase utilization among the poor? World Bank Policy Research Paper No. 4017.

¹² World Bank. 2011. Fiscal Consolidation and Recovery in Armenia: Impact of the Global Crisis on a Small Open Economy.

Table 9. Percentage of households spending above the water affordability threshold, 2011

	above 2% threshold				above 4% threshold			
	Armenia	Yerevan	Other Urban	Rural	Armenia	Yerevan	Other Urban	Rural
<i>All Households</i>								
Poor	16.17	27.09	15.28	9.08	2.13	4.00	2.35	0.46
non poor	8.57	12.18	10.54	2.86	0.96	1.34	1.33	0.22
FB beneficiaries	9.30	17.37	10.68	3.80	1.42	3.86	1.56	0.03
non beneficiaries	10.88	15.23	12.42	4.75	1.28	1.79	1.71	0.32
All	10.73	15.35	12.23	4.65	1.29	1.91	1.69	0.29
<i>Households with positive water and sanitation expenditures</i>								
Poor	22.39	29.86	19.41	17.93	2.94	4.41	2.98	0.92
non poor	11.07	13.00	11.80	5.84	1.24	1.43	1.49	0.44
FB beneficiaries	13.81	20.18	12.58	9.39	2.11	4.48	1.84	0.07
non beneficiaries	14.16	16.29	14.51	9.39	1.66	1.92	1.99	0.63
All	14.13	16.50	14.29	9.39	1.70	2.05	1.98	0.58

113. **The drinking water expenditure share patterns reflect a combination of service quality (supply duration) as well as non-payment.** Although the duration of water supply service has significantly increased between 2008 and 2011, the improvement has mainly occurred in Yerevan, where households supplied continuously with water increased from 40 to 74 percent of indoor tap owners and the average supply duration increased from 14 to 20 hours per day. In other urban areas, water service remained insufficient for most households: only 34 percent of indoor tap owners were supplied with water for more than 20 hours per day in 2011 (the average duration is about 12 hours per day) which is even less than in rural areas where 49 percent of the indoor tap owner are supplied with continuous service (the average duration of water supply is about 16 hours per day for these households). In addition, the richer the households enjoy marginally longer supply duration (18 hours per day for the poorest households and 20 hours per day for the richest households). Households equipped with indoor taps reporting no expenditures for water and sanitation services dropped from 31 percent in 2008 to 17 percent in 2011. This drop in non-reporting of expenditures is the sharpest in Yerevan going from 16 percent in 2008 to 7 percent in 2011. In other urban areas and more importantly in rural areas, the non-expenditure for water service among indoor tap owner remains high (14 percent and 41 percent respectively).

B. ENVIRONMENTAL ASPECTS

114. **The DPO does not support policies that will impact negatively natural resources and the environment.** It is expected that the policy measures supported by the DPO will improve specific policies for the management of the environment and natural resources. They will support the development of a legal and regulatory environment conducive to sustainable development. The DPO design also builds on the analytical framework of the Armenia Country Environment Analysis (CEA, FY10) and the Armenia Environmental Sector Notes (FY2014). The DPO aims to address specific policy shortcomings identified in the analysis. Specifically, this includes strengthening the national Environmental Impact Analysis legislation and tools for enhancing the implementation of the regulatory provisions concerning environmental and social issues in the mining sector.

115. **Special attention was given to ensuring that the new EIA law includes good practice requirements for environmental stewardship.** Improvements to the 1995 EIA law will address specific issues related to the mining sector such as proper handling of waste, protection of water courses from industrial residue, prevention of land erosion and polluted floods in order to improve the livelihoods of mining communities in the medium term.

C. FIDUCIARY, DISBURSEMENT AND AUDITING ASPECTS

116. **The overall foreign exchange and public financial management risks are acceptable for this operation.** The government's PEFA self-assessment was conducted in 2013 (published in 2014) with support from the EU and GIZ. As per the PEFA report, the PFM system performance has remained strong (scores of at least B) for 16 out of the 28 performance indicators (PIs). The PEFA ratings have improved for nine PIs (including cash management, internal audit, accounting and financial reporting, external audit [Supreme Audit Institution], etc.) reflecting progress in implementing PFM reforms since 2008, however some of those critical PFM elements still remain weak. There was little improvement (still rated D+ or below) in a few areas/indicators such as Oversight of Aggregate Fiscal Risk (PI-9), Effectiveness in Collection in Tax Payments (PI-15), Effectiveness of Payroll Controls (PI-18), Quality and Timeliness of Annual Financial Statements (PI-25), Legislative Scrutiny of External Audit Reports (PI-28). More specifically (i) the extent of central government monitoring of autonomous government agencies and public enterprises is still not adequate (PI-9); (ii) tax arrears have ranged between 13-17 percent of annual tax collections (PI-15); (iii) integrity of the payroll is significantly undermined by lack of reconciliation between the establishment list, personnel record and the payroll (PI-18); (iv) annual budget execution reports are not consistent with IPSAS or national accounting standards consistent with IPSAS (PI-25); and (v) no recommendations are being issued by the legislature and hence implemented by the government on the basis of the annual report of the Chamber of Control (the Supreme Audit Institution) as no such procedures are defined by the Constitution.

117. **The previous DPO supported adoption of an integrated PFM reform strategy.** The government, with the technical support of the EU, plans to update the 2011-2020 Strategy for Reforming the PFM System and its Action Plan, which would also address the above shortcomings of the PFM system. Government budgets are published on the Ministry of Finance's website. The treasury has a robust system in place and all Bank-financed project accounts were transferred into the treasury in December 2010 and have been satisfactorily maintained.

118. **The government is continuing to improve its PFM system.** A Law on Internal Audit has been adopted and a modern internal audit system with internal audit standards and detailed manuals has been established. The government has developed Armenian Public Sector Accounting Standards (APSAS) based on International Public Sector Accounting Standards (IPSAS), chart of accounts, and draft law on public sector accounting with the Bank support. The law was recently adopted by the parliament. The APSAS have been successfully piloted and are now planned to be rolled out by the government. Moreover, a comprehensive fiduciary control framework over non-commercial organizations (NCOs) has been designed to help manage the fiscal risk posed by NCOs as well as improve the quality of service delivery by these state organizations. The Chamber of Control (Armenian supreme audit institution, COC) has been made independent from parliament and a new law enhancing its mandate was enacted as a result of amendments in the constitution in 2005. The Bank assists the COC in strengthening its capacity to conduct financial and compliance audits in line with International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI).

119. **The CBA's foreign exchange management is transparent and subject to adequate operational controls, and the CBA maintains safeguards in its financial reporting practices, the external audit mechanism, and the internal audit function.** This was reconfirmed in the latest central bank safeguards assessment by the IMF in 2014. The CBA adopted the International Accounting Standards (now International Financial Reporting Standards, IFRS) in 1996 and has been audited by internationally recognized auditing firms. Independent auditors have issued unqualified opinions on recent CBA financial statements including for FY 2013. As a result, CBA safeguards, the PFM system and the government's commitment to reform, taken together, are adequate to support the operation with the fiduciary risk for the operation assessed as moderate.

120. **Borrower and credit amount:** The Borrower will be the Republic of Armenia. Upon effectiveness of the Financing Agreement, expected in December 2014, the proposed single-tranche IBRD loan of US\$75 million will be made to the Republic of Armenia, represented by the Ministry of Finance (MoF). The effectiveness provision will be a legal opinion by Armenia that it has followed its laws and procedures for the ratification of the credit agreement. The proposed IBRD loan will have a maturity of 25 years including a 14.5-year grace period.

121. **Disbursement:** The Bank will disburse the Loan in US dollars in the MoF's US dollar deposit account in the Central Bank of Armenia. The Borrower shall ensure that upon deposit of the proceeds of the Loan into the said account, an equivalent amount will be credited in the Borrower's budget management system, in a manner acceptable to the Bank, that is: the MoF's budget account will be credited with the Armenian dram equivalent at the official exchange rate within 30 days of disbursement. The foreign exchange proceeds of the proposed DPO-2 will be sold by the CBA or held in reserves, in accordance with the objectives of monetary policy. The MoF will be responsible for the operation's administration and for preparing the withdrawal application, maintaining the deposit account at the CBA, as required. The MoF, with the assistance of the CBA, will maintain records of all transactions under the DPO-2 in accordance with sound accounting practices.

122. **Reporting, auditing and closing date:** Considering the Bank's knowledge of the public finance management systems and the ongoing improvements of these systems, the positive assessment of the CBA made by IMF, previous unmodified audits of deposit account under Poverty Reduction and Support Credits (PRSCs), and unmodified opinions issued by the CBA's auditor on the recent years financial statements, no additional fiduciary arrangements including audit will be required for the deposit account. The closing date of the proposed loan will be March 31, 2015.

123. **Confirmation and eligible expenditure:** The Borrower will provide to IBRD a confirmation that the amount of the DPO-2 has been credited to the account that is available to finance budget expenditures within 30 days from the date of receipt of the amount (the format of the confirmation letter should be acceptable to IBRD). The administration of the loan will be the responsibility of the MoF.

D. MONITORING AND EVALUATION

124. **The government has designated the Ministry of Finance as the main counterpart for the DPO program.** The Deputy Minister is responsible for policy coordination and overall project implementation, relying on assigned officials in the different government agencies. The same deputy minister is responsible also for donor coordination and macroeconomic policies in the Ministry of Finance, and is thus well placed to implement the DPO.

125. **The proposed operation is aligned with the goals specified in the government's strategic policy documents, with a detailed matrix of expected outcomes and monitoring indicators.** The government monitors the implementation progress in line with procedure stipulated by the Prime-Minister's Decree # 803-N approved on September 24, 2009. The Decree sets standards and requirements for preparation, discussion and monitoring of the government's action plans and strategic development programs. Besides setting generic requirements for strategic program preparation, the decree defines also a procedure for organizing discussions, addressing received comments and settling disputes. The Decree defines the basic framework for monitoring and reporting, including time frames for each reporting category and responsible officials' follow up actions. Attachments of the Decree specify reporting formats, including basic requirements on the presented information - the program/reform action, expected outcomes, the main responsible public agency, co-responsible agencies, deadlines, financing requirements and a reference to the government's legal and/or policy documents.

126. The government has sufficient institutional capacity for program monitoring. As the experience of the last few years shows, the above described framework of policy preparation, discussion and monitoring has been institutionalized in Armenia. Amendments made in 2011 introduced new requirements pertaining to prioritization of policies and program actions and streamlining deadlines for different submissions. Armenia subscribed to the IMF's General Data Dissemination System in 2002 and is a compliant country. The overall data quality, availability, and timeliness of released statistics are in line with international standards (www.armstat.am).

VI. SUMMARY OF RISKS AND MITIGATION

127. The operation is subject to several risks of domestic and external origin. Such risks include:

(i) **Political and governance risks:**

- **Vested interests could undermine program implementation.** To mitigate this risk and to secure passage of key program-supported legislation through parliament, the authorities have increased outreach efforts to broaden the political support for the reforms, particularly among beneficiaries (i.e., the poor and the middle class). The Bank is supporting the authorities in these outreach efforts. The team had extensive meetings with CSOs in the context of the new mining law during the last DPO series, and has continued consultations for the new EIA law. Findings of the Public Expenditure Review (PER) and the CEM were presented in public forums. The team has also sought inputs from business leaders on the strategy. It will continue outreach efforts, possibly also with parliamentarians, as it has done in the past.
- **Geopolitical tensions are high in the region, most specifically with regard to the Nagorno-Karabakh conflict.** The Government of Armenia is engaged with the Minsk Group of countries under the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) in their efforts to assist the parties in finding a peaceful solution to the Nagorno-Karabakh conflict.

(ii) **Macroeconomic risks:**

- **The Armenian economy could be strongly affected by deteriorating external conditions.** Spill-overs to Armenia of a recession in Russia would follow trade, finance, and investment channels. A disorderly external adjustment remains a risk, given the still-large external current account deficit and dependence on remittances, largely from Russia (the IMF highlights concerns with what it considers continuing overvaluation of the dram in this context). With regard to the trade channel, a global slowdown would probably lead to moderation in global non-food commodity prices. This would benefit Armenia on the import side through a lower fuel import bill, however, it would also harm Armenia's earnings from exports of minerals and metals.
- **The government's sound policy framework and official support are likely to mitigate impacts of external shocks.** The government is rebuilding macroeconomic buffers to be able to cushion the economy against any possible external shocks. It has reduced the fiscal deficit significantly since the global financial crisis, and its medium term expenditure framework envisages reducing the public debt-to-GDP ratio over time. The central bank's flexible inflation targeting regime, as well as a flexible exchange rate, are well suited to respond to external shocks, and the level of foreign exchange reserves will be kept at a comfortable level.

(iii) **Operational design, implementation, and sustainability:**

- **The government's implementation capacity is low, particularly at the mid-levels of the civil service and weak capacity for implementation and enforcement could diminish the positive effect of policy improvements.** The government has set up a steering committee for the DPO program chaired by the Minister of Finance. The Bank and IFC advisory services are supporting the government's efforts by selectively providing technical assistance in key areas, such as social protection, customs, aviation, competition framework, pension and capital markets reform, business environment, irrigation and road sector policy. Furthermore, several Bank investment projects or donor-supported programs are expected to continue to provide institution-building in key policy areas covered by the DPO. The Bank is complementing the DPO support with an IDF grant for capacity development for environmental governance, inclusion and transparency in the mining sector.

128. **To manage risks, the DPO team is holding frequent consultations with the government on the evolving policy environment.** The team has also intensified its macroeconomic monitoring, and discussions with the Ministry of Finance and the IMF. The strong relationship between the government and the Bank helps ensure frank and clear policy discussions at the highest levels.

Annex 1. Policy And Results Matrix

Medium Term Objectives	Policy Actions			Expected Outcome	Result Indicators	Result Indicator Values (Baseline 2012, Target 2016, unless otherwise indicated)
	DPO-1 Prior Actions	DPO-2 Prior Actions	DPO-3 Triggers			
Strengthening the Business Environment	The government has merged two inspection agencies (Labor Inspectorate and Anti-Epidemiology Inspectorate) aiming to reduce the burden of inspections on businesses pursuant Government Decree No. 857 dated July 25 th , 2013.	The Borrower has: (a) adopted a new reform strategy for optimization of its inspection agencies system through Protocol Decree No. 40-59 of September 25, 2014, and (b) submitted to Parliament a draft “Law on Inspection Bodies” establishing greater independence, oversight, and transparency of inspections as evidenced by the Prime Minister’s transmittal letter 01/23.18/16012-14 dated September 26, 2014.	Government streamlines inspections in line with the reform strategy and the new law.	Reduction of the burden of inspections on businesses.	Management boards functioning for all inspection agencies	Baseline: 0 Target: management boards functioning
		The Borrower has implemented measures to strengthen its management of cross border transactions, including through: (i) amendments approved by Parliament on May 20, 2014 to Article 128 of the Customs Code to allow <i>electronic declaration</i> as a valid mode of customs clearance to expedite processing; (ii) implementation of the “single window approach” for of goods that require phyto-sanitary control through the initiation of the process for contracting special software and business process engineering that would facilitate customs clearance through Government Order No. 02/23.18/13691-14, dated August 29, 2014.	Government establishes joint controls at border crossings with Georgia.	Increase the efficiency and transparency of customs operations.	Percentage of non-energy imports processed through “single window approach”.	Baseline: 20 Target: 45
	The government (a) through Government Protocol Decree No. 22 dated June 6 th 2013 has adopted a new policy on aviation (b) has published in the General Department of Civil Aviation (GDCA) website air services agreements and respective amendments aiming to raise transparency in the aviation sector, and (c) has completed and published a study on policy options for the liberalization of the air transport sector.	The Borrower has created a new institutional structure for its oversight of the aviation sector, which separates the responsibility for policy making and implementation, now to be handled by the Ministry of Economy, from certification and technical regulation, to be handled by the General Department of Civil Aviation (GDCA); a multi-stakeholder council will be in charge of licensing decisions and instructing the GDCA on approvals of applications for air services to increase transparency and accountability as evidenced by Government Decrees No. 856-N and No.859-N introducing changes to the Charters of the Ministry of Economy and of the GDCA, respectively, passed on August 14, 2014; and Government Decree No. 1022-N dated September 25, 2014.	Parliament adopts a new Law on Aviation clearly delineating the responsibilities for regulating the aviation sector.	Improve air connectivity.	Number of airlines serving Yerevan airport.	July-September average Baseline: 33 2014: 36 Target: 40
Improving Access to Credit	The Central Bank has implemented a series of measures to enhance the operation of the credit registry and reporting systems,	The Borrower has adopted a series of legislative changes to create a modern regulatory framework for secure transactions, allowing the use of moveable assets as collateral for better access to credit, aiming to benefit small and	Government aims to amend the law on secured transactions in the deliberative process in parliament with a view to (i)	Efficiency and transparency of collateral regime is improved for better access to finance.	Number of credit reports on individuals issued.	Baseline: 75,000 Target: 150,000

Medium Term Objectives	Policy Actions			Expected Outcome	Result Indicators	Result Indicator Values (Baseline 2012, Target 2016, unless otherwise indicated)
	DPO-1 Prior Actions	DPO-2 Prior Actions	DPO-3 Triggers			
	including (i) issuance of specific requirements regarding consumer credits notified to all banks and credit organizations in Armenia, (ii) amendments to the Charter of Financial System Stability and Development Consumer Protection Unit clarifying the role of said unit in relation to credit report matters; (iii) the limitation of the CBA's credit register functions starting in January 1, 2014; (iv) clarifying and consolidating the responsibility for credit reporting systems oversight by (a) amending the charters of Supervision, Legal, and Financial Stability Departments, (b) defining the role of the Consumer Rights Protection Unit, and (c) establishing the responsibility for unified oversight and enforcement for all financial institutions in the "Licensing and Supervision Committee"; as evidenced by CBA's Chairman Decisions No 1/599A dated July 16, 2013 and No 1/710L dated August 08, 2013; and CBA Circular dated July 4th, 2013.	medium sized companies; and submitted said legislative draft changes to Parliament in September 2014, which include: a) Law on Registration of Rights in Movable Assets, b) Law on Amendments to Civil Code, c) Law on Amendments to Criminal Code, d) Law on Amendments to the Law on Registration of Legal Entities, e) Law on Amendments to the Law on Judicial Enforcement, f) Law on Amendments to the Law on State Property Rights, g) Law on Amendments on Banks and Banking, h) Law on Amendments on Insurance, i) Law on Amendments on Limited Companies, j) Law on Amendments on Mining Code, k) Law on Amendments on Law on trademarks, l) Law on Amendments on Law on Aviation, m) Law on Amendments on Tax Law, n) Law on Amendments on State Duty; as evidenced by Prime Minister's transmittal letter No. 01/23.18/14616-14 of September 5, 2014 and attachments.	include more movable assets; (ii) make the registry accessible to all in the easiest, least costly manner; and (iii) clarify the identification requirements for use of the registry. Government amends insolvency legislation to enable out-of-court arbitration, corporate and debt restructuring, and enterprise refinancing.	Improved business environment for entry and growth of firms.	Time required for resolving insolvency in Doing Business Report.	Baseline: 1.9 years Target: 1.5 years
	The government in the government session of August 22, 2013, has adopted a draft Law on Amendments to the Law on Funded Pensions and submitted it to Parliament for approval on August 28 th 2013; and the Central Bank, through its Governing Board meeting held on September 9, 2013 has issued clarifications to some of the provisions of Article 44 of said law to enhance pension fund asset management.		Government/CBA adopt the legal and regulatory framework for consolidated supervision and full disclosure of real ownership of financial institutions and groups.	Promote financial sector development.	Number of international asset managers operating in Armenia.	Baseline: 0 Target: >1
Improving	The government in the	The Borrower through the Civil Service Council	Government links pay	Link wages with	Share of eligible	Baseline: None

Medium Term Objectives	Policy Actions			Expected Outcome	Result Indicators	Result Indicator Values (Baseline 2012, Target 2016, unless otherwise indicated)
	DPO-1 Prior Actions	DPO-2 Prior Actions	DPO-3 Triggers			
Efficiency and Transparency of the Civil Service	government session of July 25, 2013, has adopted a draft Law on Amendments to the Civil Service Law designed to enhance the flexibility of recruitment, promotion of professional staff, and discontinue the mandatory periodical attestations, and submitted it to Parliament for approval on August 2 nd 2013	Decree No. 833-A dated September 23, 2014, has strengthened its performance evaluation system, by adopting a comprehensive and mandatory job description catalogue specifying administrative and professional requirements and competencies for about fifty occupations in the Civil Service.	awards to Civil Servants' performance using the strengthened performance appraisal system.	productivity, create workable incentive schemes. The Civil Service becomes more attractive for professional staff and the number of external applicants increases.	external applicants during competitions for non-junior (professional) civil service positions.	Target: >10%
		The Borrower has: (i) adopted through Protocol Decree No 14 dated April 10, 2014 a Strategy and an Action Plan for creating e-government applications (including further requirements for e-signatures, electronic administrative registries, information access, and interoperability requirements for databases, etc.), and (ii) initiated the Strategy's implementation with the submission to Parliament of a draft " <i>Law on Personal Data Protection</i> " and a draft " <i>Law on Amendments to the Law on e-Signature and e-Documentation</i> " as evidenced by the Prime Minister's transmittal letter dated September 5, 2014, No. 01/23.18/14668-14 and its respective attachments.	Government makes effective the interoperability and automated cross check mechanisms between public e-government databases (in particular Ethics Commission, SRC, property and business registers and State Cadaster) in line with the Electronic Transactions Act provisions.	Public administration efficiency and transparency is improved through wider and secure application of e-government systems.	Number of electronic IDs and certificates issued.	Baseline: 26,000 Target: 250,000
Expanding Social Assistance	The government through Government Decree No. 1859 –N, dated December 29, 2011, has improved the targeting accuracy and coverage of the Family Benefits Program through improvements in the targeting formula.	The Borrower has extended the coverage of the health benefits (waiver of co-payments) to the same group of households covered by the Family Benefits Program through the Law on 2014 State Budget.	Government consolidates social service delivery in a majority of access points.	The coverage of FBP and health benefits increases. Efficiency gains from consolidation.	Number of households covered by the Family benefit Program. Number of consolidated social service access points.	Baseline: 86,138 (Dec. 2011) Target: 104,000 in December 2015 Baseline: 0 Target: 30
Improving Fiscal Space and the Management of Public Infrastructure and Environmental Resources	The government through Government Protocol Decree No.29, Item 33 dated July 25 th 2013, has adopted "Guidelines on Strategic Principles for Review of Tax and Customs Legislation", including the review of tax exemptions and excise rates with the aim of identifying areas for improving revenue collection, and approved a medium-term strategy on amendments to the tax and customs legislation.	The Borrower has: (i) improved tax mobilization through submitting to Parliament a draft " <i>Law on Amendments to the Law on Value Added Tax</i> ", which discontinues the exemption from VAT of financial brokerage services as evidenced by the Prime Minister's transmittal letter dated September 19, 2014, No. 01/23.18/15551-14, and (ii) approved the package for the draft 2015 State Budget, in Government Session of September 25, 2014, including a "Report on Tax Expenditures" in its Explanatory Note, which explains and provides revenue impact estimates of major tax expenditures, transmitted to Parliament on October 2, 2014.	Government finalizes and submits to parliament a new tax code harmonizing tax procedures, tax base and tax rates.	Transparency of revenue impact of tax expenditures, clearer, streamlined tax system.	Information on tax expenditures publicly available.	Baseline: not available Target: annual detailed report on tax expenditures available

Medium Term Objectives	Policy Actions			Expected Outcome	Result Indicators	Result Indicator Values (Baseline 2012, Target 2016, unless otherwise indicated)
	DPO-1 Prior Actions	DPO-2 Prior Actions	DPO-3 Triggers			
		The Borrower has: (i) adopted an Action Plan on Drinking Water Sector Reforms, including the decision to create a new, nation-wide lease contract through the approval of Government Decree No. N883-N dated August 14, 2014, and (ii) has started the Action Plan's implementation by issuing the tender for the transactions advisory for a new lease contract, as evidenced by the announcement published on: www.scws.am, www.procurement.am, and in the government's official newsletter dated September 11, 2014.	Government adopts road and irrigation sector reform strategies.	Financial sustainability and enhanced asset management.	Percentage of road network which is routinely maintained. Number of WUAs setting fees according to their business plans.	Baseline: 0 Target: >60 Baseline: 0 Target: >5
	The government has developed and adopted a new draft Law on Environmental Impact Assessment in line with good international practices and it submitted to Parliament for approval on August 2 nd , 2013.	The Borrower has strengthened its management of natural resources through: (i) Parliament approval of the Law on Environmental Impact Assessment on June 21, 2014 and necessary amendments to the same law on September 11, 2014 (ii) the approval of the "one-stop-shop (OSS)" for mining rights in line with environmental and social guidelines, as evidenced by Government Protocol Decree No. 29.6/209727-14(37) of September 4, 2014.	Government submits to parliament amendments to the Law on Waste to include regulation of all mining waste.	The new Mining Code and EIA law are fully implemented. Improved environmental governance in the mining sector; effective implementation of the provisions of the mining code with regard to environmental and social considerations.	License applications issued through the OSS. Mining licenses issued in accordance with the new law on waste.	Baseline: 0 Target: >1 Baseline: 0 Target: >1

Annex 2. Letter of Development Policy

October 6, 2014

Letter of Development Policies Republic of Armenia

**To Mr. Jim Yong Kim,
President of the World Bank
Washington D.C., USA**

Dear Mr. Kim,

I avail myself to the opportunity to extend the assurance of my highest consideration on behalf of the Republic of Armenia.

In this Letter we would like to present an overview of the economic developments and the anticipated trends for the current reforms in the Republic of Armenia.

Armenia's post-crisis production output levels recovered and consistent growth indicators were observed in the Armenian economy over the last years. This happens in a situation where global economic growth forecasts are consistently adjusted downwards for two subsequent quarters testifying to a reducing external demand, as well as the imminence of deterioration of the economic situation associated with geo-political risks – particularly, the ones associated with the Russian economy - is still substantial. Under these conditions, Armenia's economic developments are the result of the policy for triggering gross supply adopted by the Government of the Republic of Armenia which has led to qualitative shifts in the economic growth structure of Armenia in favor of the exportable sector. Progressive growths were observed during the post-crisis period in the exportable sectors of the economy which are more productive compared to the non-exportable ones. In this aspect, as a result of the recent economic developments, the exportable industrial sub-sectors have taken the role of leading sectors of the economy contributing to the economic growth.

Government Program

Following the 2013 presidential elections and formation of a new government in April, 2014, the newly appointed government confirmed through its activity program that over the next four years the economic growth of Armenia should be ensured based on such a development which relies on internal resources of the economy, as well as the industrial policy for increasing exports implemented through a coordinated and efficient use of internal resources. Through the implementation of its program, the Government of the Republic of Armenia aims to ensure during 2014-2017 progressive economic growth rates compared to developed countries by achieving in the medium term a GDP growth by 5.3 percent, a gradual increase of the minimum salary up to the level of AMD 65.000 and a poverty level reduced by 9 percentage points. In order to meet the above targets, the Armenian Government has envisioned in its program: (i) to pursue a policy that fosters economic growth and (ii) to continue and strengthen its pro-social policy.

(a) The possibilities of the Armenian Government and the Central Bank for implementing the fiscal and monetary policies are more limited to the targets of debt sustainability and hence, price and

financial stability. Under these conditions the main priority of the policy for fostering the economic growth is to trigger gross supply for which an attractive business environment will be created and exporting opportunities will be expanded. In order to create preconditions for economic development, the Armenian Government has undertaken actions to ensure the sustainability of export-based industrial policy.

(b) Consistent implementation of the pro-poor social policy is crucial for the country because the 2009 economic crisis fairly deepened the poverty level. The economic and social policies ran by the Armenian Government aim to ensure decent jobs and well-being for the population. Consistent job-creating policy aimed to achieve the mentioned objective and thereby ensure fair compensation will supersede the pursued structural and sectoral policy objectives.

While the existing and emerging uncertainties persist in the global economy, under its new program the Government will also accomplish its long-term targets and policies which are now postponed due to high crisis-driven uncertainties but still remain relevant. In the meantime, the Armenian Government will strengthen the capacities for identifying and neutralizing potential risks of failure accomplish them, seeking to ensure the performance of long-term targets and to secure possible realistic outcome. The Government considers that the pursuit of long-term targets in a post-crisis environment is a higher imperative for the efficient functioning of our economy, and the strengthening of triggers and bases for economic growth – whose weakness was revealed by the crisis – is recognized as a top priority.

The RA Government initiated and through its Decree No. 442-N of March 27, 2014 validated the **RA Government 2014-2025 Long-term Development Strategic Program (LDP)**. The LDP represents the revised version of the Sustainable Development Program which, because of the crisis, remained unimplemented. The LDP identifies the overall set of national social-economic development priorities, objectives, main development impediments and constraints, key reforms and policy tools necessary for accomplishing the priority objectives. Furthermore, in view of the peculiarities of the country's current stage of development, expanding employment through creation of quality and highly productive jobs is promulgated as the main goal of the Program which, in turn, is based on the below three priorities:

- 1) Economic policy aimed to ensure sustainable and rapid economic growth rate;
- 2) Active social and income policy targeting vulnerable groups of population (including the poor);
- 3) Modernization of the country's administration system, including increasing the efficiency of public administration and ensuring progressive growth of the available resource package.

As opposed to the previous phases of economic development where economic growth was ensured primarily thanks to increased labor productivity, it is expected that through actions which will be implemented under the LDP, during 2014-2025 labor productivity will account for at least 80 percent of each percentage point of economic growth in the non-agriculture sector of the economy while the rest will be ensured through expansion of employment. In addition, in the industry sector which will be a key sector for expansion of employment, the respective contribution to the growth will be 75 and 25 percent. Having identified increased employment as the main goal of socio-economic development for the coming years, the actions and measures of the income policy will be designed based on the logic that the growth of wages should not exceed the productivity growth which, in turn, will prevent the increase of the unit labor cost index. At the same time, the number of employed poor individuals will sharply drop through the implementation of the policy for increasing the minimum salary. The above ongoing reforms are implemented by the Armenian Government with the invaluable support of donor organizations. The World Bank assistance has a key role in the economic recovery and future sustainable growth. The proposed new Development Policy Operation will support strengthening of necessary conditions for the

essential elements of sustainable growth which is the prerequisite for establishing a stable macroeconomic state.

Post-crisis Macroeconomic Situation

Despite some slowdown in rates, economic recovery continued in 2013, leading to further improvement of the macroeconomic situation. In general, in 2012-2013 the economic growth was 7.2 and 3.5 percent respectively: Furthermore, in 2013 the economic growth was mainly driven by the expansion of the exportable sector thus testifying to the effectiveness of the new economic policy. Compared to the previous year, in 2014 the economic activity rate (EAR) demonstrated a 3.4 percent growth during the period from January through June. Nonetheless, due to some increase in domestic demand (increased wages), as well as based on wider opportunities for exporting mining and raw material products (primarily resulting from the operation of a new mine) the Government will exert efforts to reach around 4 percent economic growth in 2014 along with ensuring the macro-economic equilibrium. Developments in 2014 demonstrate that downward risks of 5.2 percent real GDP growth projected under the budget program have materialized. This is primarily explained by reduced external demand in domestic goods, low level of investments and slower inflow of remittances. The reduction of external demand is mainly influenced by the downtrend in Russia's economic growth.

The lower than expected level of investments during the previous year which was mainly due to a significant drop of DFIs has its impact on lower GDP growth compared to its forecast for 2014. This is expressed in low growth rates for construction. However, it should be stated that according to the data for Quarter 1, 2014, investments are growing, and this will serve as a basis for further economic growth.

Economic recovery was largely triggered by the Export-Oriented Industrial Policy Strategy of the Republic of Armenia. Thus, in 2013 the export volumes in real monetary terms exceeded the highest pre-crisis (2007) indicator by around 42.4 percent. And according to the results for the first five months of 2014, growth was observed mainly in the area of exports of 'non-mineral goods': the volumes of exported luxury and semi-luxury goods, textile items, as well as tobacco increased.

The weight of exported goods and services in the GDP has grown: in 2013 it was 26.2 percent which is around 11 percentage points higher compared to the pre-crisis (2007) level. Compared to its 17.6 percent level during the crisis (2009), the current account deficit improved at least twice and in 2013 it accounted for 8 percent of GDP. The Government expects that the current account deficit will continue improving in the medium term. However, the existing global development challenges, geo-political threats and their related potential external risks should not be disregarded. Under these conditions, slower demand in partner countries, particularly Russia, as well as the instability of stock exchange commodity prices in international markets can adversely affect the Armenian economy and thereby lead to lower export growth rates.

Nonetheless, the actual results show that the macro-economic policy implemented since 2009 has been reasonable in terms of absorbing external shocks and ensuring macro-economic stability.

The hike of energy prices during the second half of 2013 caused inflationary pressures which, however, were mitigated by the slightly contractionary macro-economic environment, and inflation was at the upper limit of its target, i.e., 5.6 percent. It is projected that during 2014-2017 inflation will be within the targeted band of 4 (+/-1.5) percent. The risks of deviation of inflation rate from its projected level both in the short and medium term are estimated to be balanced. Furthermore, external sector risks are associated with prospects of slow economic developments in developing countries, still unstable geopolitical situation while risks originating from the domestic economy are linked to internal demand developments.

During the second quarter of 2014 mainly weak inflationary developments were observed in international markets for main raw materials and food products. The 2014 slow global economic recovery rates will persist, and under these conditions no significant inflationary pressures are expected from international markets for main raw materials and food products. And in the domestic economy the wage increase resulting from an upward wage adjustment in the second half of 2014 will lead to weak inflationary pressures in the consumer market which will be neutralized in 2015. Although potential risks of an increase of inflation above its lower margin can arise in the second half of 2014 due to augmentation of electricity tariffs (especially due to its secondary effect on inflation), stabilization of the inflationary environment in the lower part of its permissible band is forecast while in the medium run it will be close to its target thanks to the coordinated implementation of the fiscal and monetary policies.

Macroeconomic and Fiscal Framework

According to the MTEF forecasts, in 2015-2017 Armenia's economic growth will steadily fall within the range of around 5.3 percent annually which will be mainly explained by growth in the industry and services sectors, accompanied by global economic developments, including those in Europe and Russia, and the uncertainties coming from Russia are fairly strong. In addition, around 4.5 percent of potential annual growth of real GDP is projected, and as a result of the RA Government structural reforms and particularly the enhanced business environment it will be about 5.3 percent annually. At the same time, the implementation of reforms in the country, particularly in the industry and agriculture sectors should send a positive signal about our will to improve the investment environment in Armenia.

In order to ensure fiscal and macroeconomic stability, the Government pursues the policy of gradual reduction of budget deficit so that the country does not encounter any debt sustainability problems. In the context of the macroeconomic policy adopted by the Government, the current account deficit fell by 3.1 percentage points of GDP under the conditions of 1.7 percent budget deficit compared to GDP.

Having expanded its debt management tools, for the first time the Armenian Government entered the international capital market in 2013 by issuing seven-year Eurobonds at US\$ 700 million with a coupon yield of 6.0 percent and semi-annual coupon payment frequency.

Having in mind the macroeconomic, namely, public debt sustainability considerations, the RA Government pays major attention to the issue of debt sustainability. According to the results of fiscal stability analysis which was conducted by using internationally applied models, the characteristic debt sustainability indicators for Armenia are at the manageable level. Under the baseline scenarios used in the analysis, the need for pursuing a moderate policy for debt attraction during the next few years was identified, and the shock tests performed under the main scenario show that the Armenian public debt sustainability is more sensitive to low GDP growth, and then – to exchange rate devaluation. In light of projected macroeconomic developments and identified fiscal policy areas, in the long run the debt amortization risks will remain low.

Pursuant to the 2015-2017 Government Debt Management Strategic Program, the public debt/GDP ratio will not exceed the threshold stipulated in the RA Law on Public Debt, and the risky debt limit for developing countries. For comparison, in 2013 the public debt to GDP ratio was 46.5 percent: an improvement of this indicator in 2017 up to 41.7 percent is projected. At the same time, for achieving flexibility in the external debt management and making the external capital market accessible for the private sector of the Armenian economy, the Government attaches importance to placement of foreign exchange bonds with a focus on debt sustainability in the medium term.

Under these conditions, achieving high economic growth and accelerating the tax and customs policy and administration reforms for ensuring fiscal stability is important. Based on the foregoing, the

fiscal policy covering the period of 2014-2017 will be anchored on the principles that the improved portion of the tax/GDP ratio for the next year will be used to reduce tax credits thereby boosting an additional economic growth potential and an improvement by 0.3-0.4 percentage points for the coming years.

Several measures are consistently implemented towards ensuring improved tax revenues. The more important ones are presented below:

From January 1, 2014 the taxation of imported and domestically manufactured tobacco products has been brought to the general taxation regime along with establishing that excise tax on imported and manufactured tobacco products is assessed at uniform flat rates, and for VAT – based on the highest retail price for tobacco products. The introduction of the new taxation system will allow to increase tax revenues in the State budget given that the tax burden for most tobacco products has increased as a result of introducing the new taxation system.

Pursuant to an amendment to the RA Excise Tax Law (effective from January 1, 2013), the rates of excise tax on commodities classified under FEA CC coding 2208 20 (liquors: brandy), 2208 30 (whisky), 2208 40 (rum and other liquors) were raised. In particular, the legislative amendment envisions that the excise tax rate for the mentioned products depends on their degree of maturation which directly affects their market prices.

Pursuant to the RA Law on Personal Income Tax effective from January 1, 2013, monetary incomes of military servants were excluded from the list of deductible incomes for taxation purposes and they are now taxed by personal income tax under the general statutory regime.

1. With a view to keep track of real sales volumes of some products of mass consumption and to reduce shadow turnovers, a system of mandatory stamping of certain products was put in place in July 1, 2013. Initially, the system of mandatory stamping covered three categories: beer, waters and juices. Given that the introduction of the mandatory stamping system resulted in a significant increase in the declared sales and imports of the above products, and the respective taxes paid to the State budget, at the initiative of the RA Government the list of products subject to mandatory stamping was expanded during 2014 by adding other products of mass consumption. It is expected that the expansion of the list of goods subject to mandatory stamping will lead to higher tax revenues contributed by producers and importers of these goods.

2. In June, 2014 the RA National Assembly passed the draft legislative package developed by the RA Government which – among other key objectives – aims to improve the level of documentation of sale of goods by taxpayers (particularly the larger ones) which will allow to increase the efficiency of efforts against shadow turnovers and to ensure additional tax revenues in the State budget.

In addition, as a result of measures carried out by the tax authority towards revealing shadow turnovers, the number of issued electronic tax invoices consistently increases.

3. The process of introducing new generation cash registers started in 2013, and it is planned to complete it by January 1, 2015. The new-generation cash registers will allow the tax authority to establish more expeditious and effective control over taxpayer sales turnovers.

4. The draft RA Law on Transfer Pricing was developed and later approved at the first reading by the RA National Assembly. Presently the draft undergoes further amendments, and it is planned to continue its discussions at the RA National Assembly during its fall session. The set of administrative tools proposed in the draft legislation aim to increase the efficiency of tax administration, especially in respect of large taxpayers, thereby leading to augmentation of tax revenues contributed to the State budget.

5. It is planned to increase the rates of the natural resources use fee for non-metal minerals starting January 1, 2015.

6. At the same time, the RA Government continues its efforts to improve the business environment which will allow in improve the economic activity rate in the country.

As part of the policy for continuous improvement of the business environment, in order to ensure the involvement of private sector and sectoral professional / non-governmental organizations in the ongoing reforms in the tax system, as well as to establish a platform for constructive dialogue between the tax authority and business representatives, a Tax Council has been created under the Order of the RA Minister of Finance which also comprises representatives from several professional NGOs and associations representing the interests of business circles. The Tax Council has already convened its first meeting where a number of proposals on improving the business environment and the tax legislation were discussed.

Besides, for the purpose of simplifying, clarifying and consolidating the tax legislation, as well as ensuring the consistent predictability of the tax system, the RA Ministry of Finance has started activities on developing the draft tax code. For the coordinated implementation of the mentioned activities, a working group for developing the draft tax code has been set up under the order of the RA Minister of Finance.

Social Risk Management and Human Capital Development

The government policy for mitigating social risks for the coming years focuses on ensuring the envisaged key social transfers and investments, but we will manage the allocations carefully taking into account the budget tension. At the same time, in light of the potential increase of social vulnerability under the conditions of crisis, as well as the poverty level in 2012 (32.4percent) we also plan to maximize the number of needy beneficiaries through improving the targeting of social transfers and the overall efficiency of our programs.

In line with the objectives of the Long-term Strategic Development Program and based on the economic and social policy, the Government plans to reduce the poverty level to 23.5 percent in 2017. The main poverty reducing factors will be the augmentation of employment incomes of the population based on economic growth, as well as the increase of public spending on social insurance and social assistance and its improved targeting.

Social Safety Nets: (RA Ministry of Labor and Social Affairs)

Over the last few years our interventions have been focusing on improving the targeting of the key program in combating poverty, i.e., the Family Benefit Program, and other social security programs. During the crisis, as well as the post-crisis period, supported by the DPO, the Government preserved the weight of priority social expenditure programs in the budget with its primary focus directed to those that targeted the poor and vulnerable population (including the social safety nets), and the priority programs in the areas of pensions, health and education. At present the Government considers that the coordinated execution of social expenditures as planned under the annual budget and the MTEF is important. In particular, during 2012-2014 the level of State budget financing for family benefits was around AMD 37.1 billion annually against AMD 35.5 billion in 32011: furthermore, the average monthly benefit level was AMD 29 350, and the average number of beneficiary families was 96 309, 102570 in 2012 and 2013 accordingly compared to 86 138 in 2011.

The Government increases the coverage of the Family Benefit Program together with improving its targeting. Our priority in relation to one of the constituents of the social assistance area and a key factor for reducing poverty is to increase public financing of the benefit system, as well as to ensure more

targeted and effective use of resources for improving the livelihood of the poor segment of the population and thus, to mitigate poverty and inequality in the country. In this area we aim to achieve a gradual increase of the average family benefit level and improved targeting of the system, as well as to maximize the inclusion of the poor segment of the population in the system. For June, 2014 the number of beneficiary families was around 103 thousand. Until July, 2014 inclusive, the average benefit level was AMD 29350, and from August it will be AMD 30350.

The Government has also focused on strengthening the management and monitoring of social safety net programs in order to improve the efficiency of targeting.

For the purpose of introducing mechanisms for on-line access to information on state benefits, from 2011 a number of legal acts were elaborated and enacted, in particular, the RA Law on Amending the RA Law on State Benefits was promulgated in June, 2011.

From January, 2012, the effect of family income on its poverty scoring has been lowered in the family means-testing formula (RA Government Decree 1859-N of December 29, 2011). This allows poor families with low salaries to become eligible for a family benefit (a passive social program for economically inactive population). At the same time, efforts are being taken towards delivering targeted employment programs countrywide which means that active employment programs will be organized for economically active members of poor families (not eligible for a family benefit) thereby increasing the level of involvement of poor population in programs against poverty.

Efforts to confirm several data provided by beneficiary families registered in the family benefit system continued through cross-checking of these data with the ones available in the databases of other RA ministries, agencies.

The RA Law on State Benefits was passed by the RA National Assembly on December 12, 2013 (effective from January 1, 2014), envisioning a fundamental revision of the family benefit which is now called the livelihood improving benefit in the main decrees specifying eligibility for such a benefit (RA Government Decrees 65-N and 145-N of January 30, 2014), as well as organizational work was carried out, and all these efforts resulted in improved quality of on-line issuance of certificates.

On December 11, 2013 the RA Law on Employment was adopted (effective from January 1, 2014) which establishes new mechanisms for labor market government regulation and introduces programs focusing on employment, including organization of vocational training for unemployed persons and job seekers at risk of losing their jobs, payment of partial reimbursement to employers for hiring persons who are not competitive in the labor market and payment of reimbursement against compensation paid to the attendants of employees with disabilities, assistance to unemployed persons in obtaining work experience in their profession, organization of job fairs, organization of labor market surveys, assistance in new placement of unemployed persons, payment of one-off reimbursement to employers for hiring persons who are not competitive in the labor market, payment of unemployment benefit, provision of methodology for the professional orientation system and staff training, public awareness, provision of assistance to persons who are not competitive in the labor market for starting their small business, provision of support to farmers through fostering seasonal employment, provision of support for accessing services of non-public employment services.

The Government has approved the Program for Implementing the Integrated Social Services System (RA Government Decree 952-N of July 26, 2012) which stipulates that the integrated social services project will be piloted in 4 centers in Ararat Marz and later rolled out in all other centers which will be renovated and equipped. In February, 2013 the mentioned 4 centers became functional, and their number grew by 15. As of May, 2013 the number of integrated social services was 19 (including the above 4 centers in Ararat Marz).

The draft RA Law on Social Assistance which establishes the legal basis for the delivery of integrated social services has been submitted to the RA National Assembly (it is being revised completely).

Activities are carried out to improve the IT infrastructure in the pension security area. In particular, the information required by the pension system which is available in the state population registry has been obtained and applied in the automated regime. Work on developing the appropriate software is underway. The procedures for accessing the data of the electronic border management system (EBMS) and using them in the pension system are being clarified.

We expect that as a result of the above efforts, corruption risks and the likelihood of errors will be reduced. In the near future the procedures for obtaining data from information systems and the internal management systems will be fully automated.

The government has reformed this area not only by improving the existing state pension system but also by establishing the legal bases for implementing the funded pension system which is directly linked to salaries and relies on personal responsibility of its beneficiaries.

It is anticipated that during the period of 2014-2016 the social package for addressing health, educational and other needs of employees of government agencies, as well as organizations in the areas of education, culture, social protection, and their immediate family members will be over AMD 20.2 billion annually.

Health: (RA Ministry of Health)

The Government plans to increase the health sector financing which, however, should take place parallel to the introduction of efficiency improvement measures. The Government has completed the development of the patient co-payment approach aimed to increase compensation against hospital services, to introduce patient co-payments (or often formalize them) and to ensure a lower level of total out-of-pocket costs for the poorest households.

The RA Government will exert efforts to mitigate the potential impact of the patient co-payment policy in the health sector on the poor given that their coverage is not adequate yet. In this regard, potential improvement mechanisms will be considered, including the issue of equating the eligibility threshold for the concerned program to the Family Benefit eligibility score (DPO-2 trigger). The increased cost of revising the vulnerability score from 36 to 30 for beneficiaries of the poverty family benefit system who are included in the socially vulnerable and individual (special) groups of population eligible for health benefits guaranteed by the State in 2014 as part of the budget process will be AMD 2,870.5 million, and in relation to the costs and increased quantity of vaccines purchased under the National Immune-Preventive Program, it will be AMD 256.2 million.

Additional steps will also be taken by the Government to revise gradually the costs of health benefits for individuals included in the socially vulnerable groups.

The Government will continue the reforms implemented in the sector, aiming to improve the population health status indicators through increasing the availability, accessibility and quality of health services.

Improving the Business Environment: (RA Ministry of Economy, RA Central Bank)

Creation of an enabling environment for high business activity and attraction of stable investment flows by the RA Government is regarded as a prerequisite for economic progress in the country. In this aspect the Government has a comprehensive policy agenda which is also covered to some extent in the

new DPO package. We also use the mentioned package as a framework for enforcing or monitoring some measures in the business reform area.

Today the efforts to improve the business environment encompass the following areas: minimizing the administrative barriers for attracting investments and doing business, continuously improving the system for assessing regulatory impacts on the business environment, establishing the institution of feedback for ensuring an effective government-private sector dialogue and identifying business barriers, significantly reducing the list of permits and licenses for certain types of activities.

The positive effects of the consistent actions taken by the Government to improve the business environment are reflected also in the ‘Doing Business’ rating reports published by the World Bank thus demonstrating the country’s improved position. According to the 2014 Doing Business Report, Armenia is the 37th among 189 countries. Armenia’s position has improved by 26 percent (Doing Business, 2011, 2012, and 2013). It should be noted that according to the report, the business environment in Armenia is the best among the CIS countries and the second best in the region after Georgia.

Access to Lending: (RA Ministry of Justice, RA Central Bank)

The Armenian Government considers access to lending for small and medium enterprises (SME) important.

In this area the Central Bank of Armenia has implemented a series of measures towards improving the operation of the Credit Registry and reporting systems through defining specific requirements for consumer loan data communicated to all banks and credit institutions in Armenia, amending the charters of the appropriate units, restricting the functions of the CBA Credit Registry, and clarifying and consolidating the responsibility for credit reporting systems oversight.

The RA Government continues, in conjunction with the CBA, its efforts to address the existing SME problems associated with provision of collateral against bank lending, by enhancing the norms and rules, as well as infrastructure for registration and expansion of movable collateral, including the use of on-line collateral registry. As part of the activities carried out in this regard, the draft laws on Registration of Movable Property Rights, Amending the Civil Code of the Republic of Armenia and several others have been developed and appropriate steps are being taken to enact them. It should be mentioned that they regulate the relationships arising in the area of registration of secured rights to movable property along with defining the scope of powers of the body responsible for registration of movable property.

In addition, the RA Government makes enhancements to the legal and regulatory framework for secured transactions, including the electronic register for movable and immovable collateral with on-line accessibility. The RA Ministry of Justice, in collaboration with the World Bank and the Central Bank of Armenia, has elaborated and submitted to the RA Government the draft Law on Registration of Rights to Movable Property which has received the Government approval. The mentioned law envisions establishment of an on-line registry for effective enforcement of secure transactions which will ensure public awareness on these transactions and registration of preemptive rights to property which is the subject of the concerned transactions. In turn, this will increase the security of such transactions and reduce their related risks. It is planned to launch the above registry by July, 2015.

The Government also plans to amend the insolvency legislation (DPO-3 trigger) to enable out-of-court arbitration, corporate and debt restructuring, and enterprise refinancing.

Improving the Financial Sector (RA Ministry of Justice, Central Bank of Armenia)

For the purpose of increasing the transparency of efforts to trigger the development of the financial sector and strengthening its stability, the Government carries out appropriate work to enhance

the legal framework in terms of consolidated supervision of financial groups (DPO-3 trigger). This will require identification of the scope of persons controlling financial groups, as well as definition of the appropriate requirements for disclosure of these persons (DPO-3 trigger) which will make the supervision of the financial sector of the Republic of Armenia more consistent with the requirements of EU directives and the Basle Committee Core Principles for Banking Supervision.

Improving the Aviation Sector: (RA Ministry of Economy, General Civil Aviation Directorate at the RA Government)

In 2013 the RA Government embarked on core reforms in the civil aviation area which plays a significant role for the economic growth and development of land-locked Armenia, and is a crucial reform in the context of DPO series.

On October 23, 2013 the Government promulgated the Decree on the Program for Delivery of Competitive and Sustainable Air Transportation Services and the Program Implementation Measures (Program) under which Armenia's open sky policy was declared in the area of civil aviation and air communications. The Program implementation is ensured by the working group established per the Prime Minister decree.

The open sky policy covers targeted measures in several key areas, including building of a new institutional structure for regulating the sector. The latter aims to ensure a division of the functions for policy making, accident investigation, technical regulation and safety control which is also identified as a prior action for the DPO-2 series.

In order to establish a new institutional structure for government oversight of the aviation sector consistent with international standards, the RA Government passed a decree which identifies that the RA Ministry of Economy is the authorized government agency responsible for developing the economic policy in the civil aviation sector. The appropriate powers of the Ministry have been specified in its charter with regard to negotiating and signing international air communication agreements, developing the requirements and procedures for issuance of the necessary specifications and permits, participating in the appeals review process, assessing the sector policy impact, maintaining the administrative statistical registry for financial and economic indicators. The Department for Civil Aviation Policy and Economic Regulation has been created within the Ministry.

The governments of partner states have been informed about Armenia's declared open sky policy as early as in December, 2013. The RA Ministry of Economy has ensured the appropriate notification of the International Civil Aviation Organization (ICAO) through which the aviation authorities of its member states were directly informed about the new civil aviation policy of the Armenian Government. Proposals are being received from member states concerning the revision of the existing agreements or signing new ones.

Intensive work is carried out with regard to negotiations conducted with the aviation authorities of existing and potential partner states as part of the open sky policy in the air communication area, namely, revision of the existing inter-governmental air communication agreements (removal of existing restrictions on regular and non-regular flights, liberalization of the sector) and development of new drafts of bilateral agreements. Negotiations around the agreement on EU-RA common aviation zone are in process.

With a view to implement the adopted reforms in the aviation sector, we cooperate with partner international organizations which support us in our ongoing efforts in several areas, including negotiating, design of the legislative framework, institutional regulation, licensing, public relations and promotion, recruitment of highly qualified experts and consultants.

We expect positive results from the implemented reforms for a large scope of beneficiaries. In particular, it is anticipated that in the tourism area the number of inward tourists will grow and its geography will be expanded, in the aviation sector the business environment predictability will improve, and from the perspective of business circles more convenient business communication conditions (timing, costs) and broader opportunities will be provided.

The positive effects of liberalizing the sector are already visible. Over the last few months a consistent increase in the number of passengers, flights, servicing air companies is observed. Thus, in the first half of 2014 the passenger flow at Zvartnots International Airport grew by 25.1 percent compared to the same period in 2013, the flight frequency improved by 28.7 percent while air ticket prices fell by 15.5 percent. 14 new air companies have entered the Armenian market.

Tax and Customs Reforms: (RA Ministry of Finance)

As part of the ongoing efforts to improve the business environment, the below main activities have been completed. In particular:

- 1) The scope of taxpayers filing returns electronically and issuing tax invoices has expanded,
- 2) Taxpayers are given the opportunity to pay taxes electronically, as well as a series of public awareness measures were implemented about the advantages of electronic tax payment system,
- 3) For the purpose of reducing the taxpayer - tax inspector contacts and automating the provision of information on taxpayer liabilities by the tax authority, a package of the appropriate legislative drafts was developed, and it will be approved by the RA Government in the near future. Under the mentioned package it is anticipated to allow taxpayers to file electronically with the tax authority their requests for offsetting their tax liabilities against their existing tax credits and their tax refund claims, as well as inquiries on receiving information about tax credits;
- 4) With a view to raise taxpayer awareness about the tax legislation, as well as to increase the accessibility of services delivered by the tax and customs authorities, free taxpayer training courses were administered, as well as the network of taxpayer service desks in ‘Haypost’ was expanded;
- 5) Pursuant to the RA Law HO-46-N on Amending the Customs Code of the Republic of Armenia as adopted by the RA National Assembly on May 20, 2014 (the mentioned law became effective from July 5, 2014):
  - a. The institution of Authorized Economic Operators was introduced for compliant taxpayers engaged in foreign economic activities along with establishing that businesses with the status of an authorized economic operator shall use simplified customs procedures and flexible customs fee payment mechanisms;
  - b. An Advanced Rulings procedure for the customs authorities has been envisioned along with establishing that such rulings can be used for assessing the fees payable upon export or import, and for determining the required non-tariff measures for customs clearance purposes. The establishment of the mentioned procedures aim to minimize inaccuracies and flaws during the declaration process for imported or exported goods by using the mandatory information provided by customs authorities;
- 6) For the purpose of implementing customs procedures at state border crossings consistent with the best European integrated border management practices, the draft 2015-2017 Government Action Plan for Introducing One-Stop-Shop Principle in Procedures Applied by Public Administration Bodies at State Border Crossings was developed. As a result of implementing the Plan, there will be a single service delivery point for the services provided by different public administration bodies which will allow to increase the quality of services delivered to foreign economic activity participants, and to gain savings in time and costs of delivery of such services for the State.

Business Audit Reforms: (RA Ministry of Economy)

The mentioned reforms, as a key guarantee for strengthening the trust of business community in the State, are within the logic of building new economic and legal relationships for further improving the investment and business environment. In this area the RA Government has undertaken certain steps by adopting the concept note of the inspection reforms since 2009. The latter aims to improve the existing inspection system by eliminating frequent and undue inspections, non-transparent inspection processes, administrative corruption and duplication of functions in the inspection process through making a transition to risk assessment-based audit system. In order to implement the provisions of the concept note, appropriate legislative amendments were made in 2011. As a result of the reform, several key provisions were established and all inspection bodies started working towards implementing a risk-based audit system.

At present, we have achieved several outcomes in the area of the inspection system reforms. The application of the risk-based audit methodologies and the availability of checklists has become a mandatory requirement for inspection bodies. It has been established that inspection bodies, according to their developed methodology approved by the RA Government, should classify businesses into three risk groups: high, medium and low, and focus their audits on higher risk areas and objects of inspection. Besides, it has been established that public inspection bodies must approve and publish in their websites in advance their annual audit plans. Subsequently, we can state that these changes have helped eliminate frequent, undue and non-transparent audits in the inspection processes. Presently, the risk-based audit system is implemented in virtually all inspectorates, other than the State Language Inspectorate.

To reduce administrative corruption, to eliminate duplication of functions in the inspection process, as well as to use resources more efficiently, the Government has undertaken the implementation of the inspection system optimization program. For accomplishing the above objectives, the draft Government Decree on Approving the Concept Paper of Optimization of the Inspection System in the Republic of Armenia and the Summary Action Plan for Optimization of the Inspection System in the Republic of Armenia, and the RA draft legislative package on Inspection Bodies were developed. It is planned to present the mentioned package in the near future to the RA National Assembly for approval which will be followed by the start of the optimization process itself. The first pilot step towards optimization was taken before the passage of the new legislative regulation by the RA National Assembly through the amalgamation of the State Labor and the Hygiene Anti-Epidemic Inspectorates. The new law stipulates a new and effective system of inspection bodies and regulates the legal status of inspection bodies, the principles and specifics of their establishment, governance, organization of activities, and other pertinent legal relations.

Improving Public Administration: (RA Government Staff, RA Ministry of Finance, RA Ministry of Economy)

Improvement of public administration is the main priority for the Government. Reforms in this area will allow to attain considerable fiscal and economic benefits in terms of both the efficiency of public revenues and expenditures, and improved conditions for competition and doing business. These are highly required resources for ensuring post-crisis growth. We keep our immediate focus on strengthening of the legislative basis in the key sectors of the Armenian economy (mining, nature protection, aviation) and improving the behavior of government officials. By introducing transparency and clarifying the role and responsibilities of the public and private sectors, we expect to increase private investments and employment opportunities in the areas of telecommunication and mining which are two key sectors in our economy.

For the purposes of rapid and safe delivery of services by the State, and ensuring the transparency of interactions with State agencies, the Government prioritizes the use of digital e-signatures during the

delivery of e-services by central and local government bodies. To this end, the Armenian legal framework should regulate the ensuring of uniformity, security and interaction of technical systems necessary for the electronic delivery of services by the Armenian government agencies and the use of e-signatures during the mentioned process. Besides, for the technical support of the e-services system, the Government plans to establish an electronic system operator which will ensure the technical support and coordination of the electronic system. In this regard, the RA Government has developed amendments to the respective legislative regulation.

Enhancement of the legal framework on e-commerce is a key element of public administration reforms. In this regard, for regulation of legal relationships in e-commerce and electronic conclusion of transactions, a series of legislative amendments were drafted. They should contribute to the development of e-society services in Armenia, the use of opportunities provided by e-commerce, and foster closer relations between local and foreign businesses along with triggering innovative investments by companies.

The launching of www.e-gov.am e-governance portal by the RA Government back in 2010 was an important step towards modernizing public administration and ensuring its transparency. The mentioned portal brings together all e-governance tools and databases of government agencies and provides a convenient environment for their use. A number of e-services are delivered in the portal, including in the areas of e-acceptance of licensing applications, e-registration of organizations, e-filing of tax returns, acceptance of e-visa applications, electronic information searches and requests filed with the Intellectual Property Agency, receipt of e-signatures, interactive public notices, single source procurements, interactive budget, judicial information system, etc.

Presently steps are taken to introduce new e-services and to improve the RA e-governance system. In particular, the World Bank Public Sector Modernization Project-III is being negotiated which envisions creation of a single administration and support center for e-governance systems, development and implementation of technical e-governance standards and rules for the purpose of secure on-line data sharing between the government information systems, creation of the [e-gov.am](http://www.e-gov.am) portal and its applications for achieving accessibility of interactive and on-line government-citizen services for the Apple and Android executive cellular software packages.

Civil Service Policy: (RA Civil Service Council)

The policy role of the civil service gains a particular importance in the post-crisis development phase of the economy, and for its sustainable development we should be able to recruit and retain inexpensive and quality human capital. This will improve communication between the public and private sectors, and the competitiveness of the Armenian economic system can be fostered - rather than impeded - through enhancing government regulations. While the formulation of the competitive remuneration and compensation policy is a long-term objective which largely depends on our fiscal opportunities, we have decided to improve in the near future one of its tools, i.e., the performance-based civil service remuneration.

In order to improve the social status of public employees, as well as to increase the attractiveness of employment in the system, in 2012 the social package was introduced which allows its beneficiaries (civil servants, other public employees, as well as employees of public organizations in the areas of education, culture and social protection) and their family members to use certain social services, including health insurance (health package for 2014), repayment of mortgage loans, tuition fee, recreation. This is a socially-oriented package which is primarily beneficial for low-income civil servants because the package has a uniform proportionate coverage.

After the implementation of the performance appraisal system in the Civil Service, the system of periodic attestations will be abolished, as well as the Civil Service is moving towards decentralization which started with improved flexibility for hiring younger staff.

For staff motivation purposes the Government will increase the performance-based compensation supplements to civil servants (DPO-3 trigger). Measures to increase performance-based supplement payments aim to improve the public sector capacity to recruit and retain appropriately skilled employees. The Bank will support the prior action through an expert assessment of deficiencies of the existing system.

Public Financial Management: (RA Ministry of Finance)

As regards the public financial management, we would like to continue strengthening the key processes of the PFM system, namely, in the area of deepening the focus on budget performance along with reinforcing the management accountability and revenue administration. For the purpose of creating the bases for monitoring the efficiency of the RA public financial management system, a Public Expenditure and Financial Accountability assessment was conducted in 2013 in order to gain a comprehensive understanding of the quality of the existing RA public financial management system. As a result, the strengths and weaknesses of the Armenian public financial management system, the progress made since the 2008 PEFA assessment, the implemented and expected reforms were identified. The report was reviewed by the Public Expenditure and Financial Accountability Secretariat in terms of its consistency with internationally accepted requirements and received a 'PEFA CHECK' quality sign. This evidences that in Armenia consistent efforts are taken to align the public financial management system to international standards and public requirements.

As part of the PFM reform, the Government will continue the activities of implementing the Government Financial Management Information System (GFMIS) which will allow to automate the management of information flows between RA public administration bodies.

The Government will also continue implementing the procurement system reform along with ensuring the electronic organization of all competitive procurement procedures which will reduce corruption risks in the procurement system.

The Government will also consistently implement the program budgeting reform, and the necessary preconditions will be created for a full migration to program budgeting starting 2018.

As regards the legislative reforms in the area of **environmental impact assessment and mining** (*RA Ministry of Nature Protection, RA Ministry of Energy and Natural Resources*), during 2013-2014 the Government revised its legislative framework on mining. In this aspect it should be noted that the RA National Assembly has ratified the RA Law on Environmental Impact Assessment and Expertise which became effective on August 9, 2014.

Infrastructures: (RA MTA, State Water Committee)

A consistent policy will be implemented in the infrastructure area which will aim to ensure the sustainable development of portable water and irrigation systems and roads under the condition of increased efficiency of public spending which implies both government-financed routine repair and maintenance and public capital expenditures for creating new infrastructures.

In the portable water supply and removal sector, there are five water supply and waste water removal service providers .

The improvement and financial stability of the portable water supply and removal sector rely on ensuring sustainability of reforms in this sector, implementation of new investment projects, and effective management of water systems through a broader private sector involvement.

The Government will strive to increase the breakeven level of existing companies in the country and the quality of delivered services through the use of various tools and principles, including public-private partnership cooperation and lending investment policy.

For the purpose of ensuring the sustainability of the portable water supply and removal sector, a series of measures and projects have been implemented over the recent years which are ongoing by nature. These measures and projects aim to improve the recording systems, to ensure reliable, orderly and safe water supply and water removal, to increase the service delivery quality, and to develop the professional skills of the support staff. Water supply and water removal improvement programs financed from the State budget, as well as investment and credit proceeds aim to address these objectives.

In the irrigation sector, 2 irrigation companies and 42 water user associations are functional which supply irrigation water to end-users.

Over the last few years activities towards improving, reconstructing the existing systems and constructing new ones were implemented through WB, MCA and several other projects. As a result, internal irrigation networks, main channels and pump stations were rebuilt and constructed. Maralik Reservoir was reconstructed.

In the irrigation sector, construction of new reservoirs, modernization of the existing infrastructures, deepening of institutional reforms, strengthening of participatory governance, introduction of maximally transparent and new-level water user relations are anticipated.

Transport sector: *(RA Ministry of Transport and Communication)*

In this sector the Government has made significant investments in the area of road rehabilitation and modernization over the last few years financed from the RA State budget, the WB and ADB. The road sector development will again be in the priority list of the Armenian Government over the next years.

With a view to lay a solid basis for road infrastructure expenditures, a road financing review will be conducted, and based on its recommendations, the RA Government will approve the road sector reform program. In order to increase the efficiency of road asset management, the system of road asset management will be introduced and operated which will support the decision-making in the area of road infrastructure financing.

Based on best international practices, a uniform bid package and contract for procuring performance-based road rehabilitation and maintenance works will be developed and piloted. As a result, sustainable financing of the rehabilitation, maintenance and operation of the RA inter-state and lifeline roads, more effective asset management and routine maintenance and operation of 60 percent of roads will be ensured.

Proportionate Territorial Development:

Proportionate territorial development is among the key tasks of the Armenian Government for the coming years. To this end, an assessment of relative marz advantages will be conducted and based on this assessment, development programs will be implemented.

Besides, major importance is attached not only to attracting capital investments for the proportionate development of territories, but also increasing the efficiency of their use. In this context it is planned to establish a methodology which will allow to assess the efficiency of anticipated capital

investments in the context of reducing poverty in the concerned region.

With the assistance of the World Bank, building on the previous years' performance outcomes and the experience of the Armenian Social Investment Fund, it is planned to create a Territorial Development Fund, and its tools will be used for assessing the aptitude of envisioned projects in terms of addressing the objectives of ensuring the above mentioned development and proportionality, as well as the efficiency of capital investments. It is anticipated that the Fund will become functional from January 1, 2015.

Administrative-territorial reforms:

For the purposes of ensuring the effective and coordinated implementation of the policy for strengthening local democracy, development of the local self-governance system and decentralization of power in Armenia, in particular, administrative-territorial reforms have an important role.

It is planned to apply proportionately the international experience in the area of local self-governance, particularly by using the possibility for deepening decentralization of power through analyzing, adapting and applying such experience. As a result of the reform, the key objectives of the policy for developing the local self-governance system and decentralization of power will be accomplished, i.e., preconditions for financial decentralization, strengthening of capacities of local self-governance bodies and development of local democracy will be ensured, the transparency and accountability of operations of local self-governance bodies, and the financial independence and autonomy of communities will significantly increase. Besides, as a result of amalgamation of communities, the proportional election system will be gradually implemented.

The goal of the reform is to strengthen the community capacities which will increase the efficiency of community spending and contribute to improving the quality of service delivery to the population at the local government level.

Program Monitoring and Evaluation

The RA Ministry of Finance is the key counterpart in implementing the LDP series.

The RA Ministry of Finance will also collect on a regular basis the main monitoring and evaluation indicators on the reform outcomes as anticipated under the LDPs.

Hovik Abrahamyan,

Prime Minister of the Republic of Armenia

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԶԱՊԵՏ

Երևան – 10, Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության տուն 1

06 10 2014թ.

№ 01/02/16520-14

Զարգացման քաղաքականությունների նամակ Հայաստանի Հանրապետություն

Պարոն Զիմ Յոնգ Կիմին
Համաշխարհային Բանկի նախագահ
Վաշինգտոն, ԱՄՆ

Հարգելի պարոն Կիմ

Հայաստանի Հանրապետության անունից թույլ տվեք արտահայտել հարգանքներիս հավաստիքը:

Սույն նամակով ցանկանում եմք ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացումների համայնապատկերը և արդի բարեփոխումների սպասվող միտումները:

Հետզհետե աճող Հայաստանի արտադրության ծավալները վերջին տարիներին վերականգնվեցին և տնտեսությունը շարունակական աճի ցուցանիշներ արձանագրեց: Սա տեղի է ունենում այն պարագայում, երբ համաշխարհային տնտեսական աճի կանխատեսումները արդեն երկու եռամսյակ շարունակ ճշգրտվում են նվազման ուղղությամբ, ինչպես նաև դեռևս առարկայական է տնտեսական իրավիճակի վատացման

վտանգը՝ պայմանավորված աշխարհաքաղաքական՝ հատկապես Ռուսաստանի տնտեսության դիսկերով: Նշված պայմաններում Հայաստանի տնտեսական զարգացումները Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից որդեգրված համախառն առաջարկի խթանման քաղաքականության արդյունք է, որի հետևանքով երկրի տնտեսական աճի կառուցվածքում տեղի են ունենում որակական տեղաշարժեր հոգուտ արտահանելի հատվածի: Տնտեսության արտահանելի ճյուղերը, որոնք ավելի արտադրողական են ի համեմատ ոչ արտահանելի, հետճնաժամային տարիներից դրսևորել են առաջանցիկ աճեր: Այս առումով վերջին տարիների տնտեսական զարգացումների արդյունքում արդյունաբերության արտահանվող ենթաճյուղերը սկսել են հանդես գալ որպես տնտեսության աճին նպաստող առաջնորդող ճյուղեր:

Կառավարության ծրագիրը:

2013 թվականի նախագահական ընտրություններից և 2014 թվականի ապրիլին նոր կառավարության ձևավորումից հետո նորանշանակ կառավարությունն իր գործունեության ծրագրով հաստատեց առաջիկա չորս տարիների ընթացքում Հայաստանի տնտեսական աճի ապահովման համար տնտեսության ներքին ռեսուրսների վրա հիմնված զարգացումը, ինչպես նաև արտահանման ծավալների ավելացմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականությունը, որն իրականացվում է ներքին ռեսուրսների համակարգված և արդյունավետ օգտագործման ճանապարհով: Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունն իր ծրագրի իրականացմամբ 2014-2017 թվականների ընթացքում նպատակադրում է զարգացած երկրների համեմատ տնտեսական աճի առաջանցիկ տեմպերի ապահովում՝ համախառն ներքին արդյունքի միջնաժամկետ՝ 5.3 տոկոս աճի միջոցով, նվազագույն աշխատավարձի աստիճանական բարձրացում՝ մինչև 65.000 դրամ և աղքատության կրճատման ապահովում՝ 9 տոկոսային կետով: Վերոնշյալ թիրախներին հասնելու նպատակով ՀՀ կառավարությունն իր ծրագրով նախանշել է (ա) իրականացնել տնտեսական աճը խթանող քաղաքականություն և (բ) պահպանել և ուժեղացնել աղքատամետ սոցիալական քաղաքականությունը:

(ա) Տնտեսական աճը խթանող հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականությունների իրականացման համար ՀՀ կառավարության և Կենտրոնական

բանկի հնարավորությունները առավել սահմանափակված են պարտքի և համապատասխանաբար գների ու ֆինանսական կայունության նպատակադրումներով: Այս պայմաններում տնտեսական աճը խթանող քաղաքականության հիմնական առաջնահերթությունը հանդիսանում է համախառն առաջարկի խթանումը, որի համար կձևավորվի գրավիչ գործարար միջավայր և կմեծացվեն արտահանման հնարավորությունները: Տնտեսական զարգացման նախադրյալների ձևավորման համար ՀՀ կառավարությունը նախաձեռնել է գործողություններ՝ ուղղված արտահանման վրա հիմնված արդյունաբերական քաղաքականության շարունակականության ապահովմանը:

(բ) Աղքատամետ սոցիալական քաղաքականության շարունակական իրականացումը շատ կարևոր է երկրի համար, քանի որ 2009 թվականի տնտեսական ճգնաժամը բավականին խորացրեց աղքատության մակարդակը: ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվող տնտեսական և սոցիալական քաղաքականությունների նպատակն է բնակչության համար ապահովել արժանավայել աշխատանք և բարեկեցություն: Նշված նպատակի իրականացման համար արդարացի վարձատրություն ապահովող աշխատատեղերի ստեղծման շարունակական քաղաքականությունը կլինի գերակայող կառուցվածքային և ոլորտային քաղաքականությունների նպատակներից:

Չնայած համաշխարհային տնտեսությունում գոյություն ունեցող և ի հայտ եկող անորոշություններին, այնուամենայնիվ Կառավարությունը նոր ծրագրով կիրազործի նաև երկարաժամկետ նպատակադրումները և քաղաքականությունները, որոնք հետաձգվել էին ճգնաժամով պայմանավորված բարձր անորոշությունների պատճառով, սակայն չեն կորցրել իրենց արդիականությունը: ՀՀ կառավարությունը զուգահեռաբար ամրապնդելու է դրանց չիրականացնելու հնարավոր ռիսկերի բացահայտման և չեզոքացման կարողությունները՝ երակարաժամկետ նպատակադրումների կատարողականի ապահովման և հնարավոր իրատեսական արդյունք ապահովելու համար: Երկարաժամկետ նպատակադրումներով շարժվելը ՀՀ կառավարությունը այժմ համարում է հետճգնաժամային իրավիճակում մեր տնտեսության արդյունավետ գործելու ավելի հրատապ հրամայական՝ առաջին պլան մղելով տնտեսական աճի խթանների և հիմքերի ամրապնդումը, ինչի թուլությունը բացահայտեց ճգնաժամը:

«Կառավարությունը նախաձեռնել և ընթացիկ տարվա մարտի 27-ի իր թիվ 442-Ն որոշմամբ հաստատել է «Կառավարության 2014-2025 թվականների Հեռանկարային Զարգացման Ռազմավարական Ծրագիրը (ՀՁԾ), որը ճգնաժամով պայմանավորված չիրականացած Կայուն Զարգացման Ծրագրի վերանայված տարբերակն է: ՀՁԾ-ում նախանշված են երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման գերակայությունների ընդհանրական համախումբը, նպատակները, զարգացման հիմնական խոչընդոտները և սահմանափակումները, գերակա նպատակներին հասնելու համար անհրաժեշտ առանցքային բարեփոխումներն ու քաղաքականության գործիքները: Ընդ որում, երկրի զարգացման ներկա փուլի առանձնահատկություններից ելնելով որակյալ և բարձր արտադրողականություն ապահովող աշխատատեղերի ստեղծման ճանապարհով զբաղվածության ընդլայնումը հռչակվել է որպես ծրագրի հիմնական նպատակ: ՀՁԾ-ն հիմնվել է երեք գերակայությունների վրա: Դրանք են.

- 1) կայուն և արագ տեմպերով տնտեսական աճի ապահովմանն ուղղված տնտեսական քաղաքականություն.
- 2) բնակչության խոցելի խմբերին (ներառյալ՝ աղքատները) ուղղված ակտիվ սոցիալական և եկամտային քաղաքականություն.
- 3) երկրի կառավարման համակարգի արդիականացում, ներառյալ՝ պետական կառավարման արդյունավետության բարձրացումը և պետության տրամադրության տակ գտնվող ռեսուրսային փաթեթի առաջանցիկ աճի ապահովումը:

Ի տարբերություն տնտեսական զարգացման նախորդ փուլերի, երբ տնտեսական աճն ապահովվում էր հիմնականում աշխատանքի արտադրողականության աճի հաշվին, ՀՁԾ-ով իրականացվելիք գործողությունների արդյունքում ակնկալվում է, որ 2014 - 2025 թվականներին տնտեսության ոչ գյուղատնտեսական հատվածում տնտեսական աճի յուրաքանչյուր տոկոսային կետի առնվազն 80 տոկոսը կապահովվի աշխատանքի արտադրողականության, իսկ մնացածը զբաղվածության ընդլայնման հաշվին: Ընդ որում, արդյունաբերությունում, որը կլինի զբաղվածության ընդլայնման առանցքային ոլորտներից մեկը, աճին մասնակցության համապատասխան համամասնությունները կկազմեն 75 և 25

տոկոս: Զբաղվածության ավելացումը դիտարկելով որպես առաջիկա տարիների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնական նպատակ՝ եկամտային քաղաքականության գործողություններն ու միջոցառումները նախագծվելու են՝ առաջնորդվելով այն տրամաբանությամբ, որ աշխատավարձերի աճը չգերազանցի արտադրողականության աճին՝ թույլ չտալով միավոր աշխատուժի արժեքի գործակցի աճ: Միևնույն ժամանակ, կտրուկ կրճատվելու է աշխատող աղքատների թիվը՝ նվազագույն աշխատավարձի աճի քաղաքականության իրականացման ճանապարհով: Վերոնշյալ շարունակական բարեփոխումները իրականացվում են ինչպես ՀՀ կառավարության, այնպես էլ դոնոր կազմակերպությունների անգնահատելի աջակցության միջոցով: Համաաշխարհային բանկի օժանդակությունը առանցքային նշանակություն ունի տնտեսության վերականգնման և հետագա կայուն աճի համար: Առաջարկվող Զարգացման քաղաքականության նոր գործառնությունն օժանդակելու է կայուն աճի հիմնարարների համար անհրաժեշտ պայմանների ամրապնդմանը, ինչը կայուն մակրոտնտեսական իրավիճակի ստեղծման գրավականն է:

Հետզնաժամային մակրոտնտեսական իրավիճակը

Չնայած տեմպերի որոշակի դանդաղեցմանը՝ տնտեսության վերականգնումը շարունակվել է նաև 2013 թվականին՝ հանգեցնելով մակրոտնտեսական իրավիճակի հետագա բարելավման: Ընդհանուր առմամբ տնտեսական աճը 2012-2013 թվականներին կազմել է համապատասխանաբար 7.2 և 3.5 տոկոս: Ընդ որում՝ 2013 թվականի տնտեսական աճը հիմնականում պայմանավորված էր արտահանելի հատվածի աճով՝ վկայակոչելով նոր տնտեսական քաղաքականության արդյունավետությունը: 2014 թվականին նախորդ տարվա նկատմամբ տնտեսական ակտիվությունը (ՏԱՑ) հունվար-հունիսին կազմել է 3.4 տոկոս աճ: Այնուամենայնիվ, որոշակիորեն պայմանավորված ներքին պահանջարկի աճով (աշխատավարձի աճ), ինչպես նաև հիմնվելով հանքահումքային ապրանքների արտահանման ընդլայնվող հնարավորությունների վրա՝ (պայմանավորված հիմնականում նոր հանքավայրի շահագործմամբ)՝ կառավարությունը ջանքեր է գործադրելու, որ 2014 թվականի տնտեսական աճը լինի մոտ 4 տոկոսին՝ ապահովելով մակրոտնտեսական հաշվեկշռվածությունը: 2014թ զարգացումները վկայում

են, որ բյուջետային ծրագրով կանխատեսվող ՀՆԱ 5.2 տոկոս իրական աճի ցուցանիշի նվազեցման ուղղությամբ ռիսկերը նյութականացվում են: Դա հիմնականում պայմանավորված է հայրենական ապրանքների նկատմամբ արտաքին պահանջարկի նվազմամբ, ներդրումների ցածր մակարդակով և տրանսֆերտների ներհոսքի դանդաղմամբ: Արտաքին պահանջարկի նվազումն իր վրա կրում է հիմնականում Ռուսաստանի տնտեսական աճի դանդաղման ազդեցությունը:

Նախորդ տարվա ընթացքում ներդրումների՝ սպասվածից ցածր մակարդակի ձևավորումը՝ հիմնականում պայմանավորված ՕՈՒՆ-ի զգալի կրճատմամբ, իր ազդեցություն է թողնում 2014թ կանխատեսվածից ցածր ՀՆԱ աճի ձևավորման վրա ընթացիկ տարում: Վերջինս արտահայտվում է շինարարության ցածր աճի ցուցանիշներում: Սակայն պետք է արձանագրել որ 2014թ առաջին եռամսյակի տվյալներով ներդրումներն աճում են, որը հիմք կհանդիսանա հետագա տնտեսական աճի համար:

Տնտեսական վերականգնմանը մեծապես նպասել է ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվող «Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ուղղվածություն»-ը, որի արդյունքում 2013 թվականին արտահանման ծավալները իրական դրամային արտահայտությամբ գերազանցել են 2007թ. մինչև ճանաչման առավելագույն ցուցանիշը մոտ 42.4 տոկոսով: Իսկ ընթացիկ տարվա հինգ ամիսների արդյունքներով աճ է արձանագրվել հիմնականում "ոչ հանքային ապրանքների" արտահանման հատվածում՝ աճել են թանկարժեք և կիսաթանկարժեք իրերի, մանածագործական իրերի, ինչպես նաև ծխախոտի արտահանման ծավալները:

Ապրանքների և ծառայությունների արտահանման կշիռը ՀՆԱ-ում աճել է՝ 2013 թվականին կազմելով 26.2 տոկոս, ինչը շուրջ 11 տոկոսային կետով բարձր է մինչև ճանաչման (2007թ.) մակարդակից: Ընթացիկ հաշվի պակասուրդը ճգնաժամի (2009թ.) 17.6 տոկոս ցուցանիշի համեմատ առնվազն կրկնակի բարելավվել է՝ 2013 թվականին կազմելով ՀՆԱ-ի 8 տոկոսը: Կառավարությունը ակնկալում է, որ ընթացիկ հաշվի պակասուրդի բարելավումը միջնաժամկետում կշարունակվի: Սակայն, չպետք է անտեսել համաշխարհային զարգացման առկա ռիսկերը, աշխարհաքաղաքական վտանգները և դրանց հետ կապված հնարավոր արտաքին ռիսկերը: Նշված պայմաններում

գործընկեր երկրներում՝ հատկապես Ռուսաստանի պահանջարկի դանդաղումը, ինչպես նաև միջազգային շուկաներում բորսային ապրանքների գների անկայունությունը կարող են բացասաբար ազդել Հայաստանի տնտեսության վրա՝ նվազեցնելով արտահանման աճի տեմպերը:

Այնուամենայնիվ, արձանագրված արդյունքները վկայում են, որ 2009 թվականից մինչ օրս իրականացված մակրոտնտեսական քաղաքականությունը եղել է խելամիտ՝ արտաքին շուկերի կլանման և մակրոտնտեսական կայունության ապահովման գործում:

2013 թվականին երկրորդ կեսին էներգակիրների գների թանկացումը առաջ է բերել գնաճային ճնշումներ, որոնք, սակայն, տարեվերջին մեղմվել են պայմանավորված փոքր-ինչ զսպող մակրոտնտեսական միջավայրով, և գնաճը գրանցվել է թիրախային տիրույթի վերին սահմանին մոտ՝ 5.6 տոկոս: 2014-2017 թվականներին կանխատեսվում է, որ գնաճը կլինի նպատակային թիրախի 4% (+/-1.5) տոկոս միջակայքում: Կանխատեսված ցուցանիշից գնաճի շեղման ռիսկերն ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ միջնաժամկետ հատվածում գնահատվում են հավասարակշռված: Ընդ որում, արտաքին հատվածի ռիսկերը կապված են զարգացող երկրներում տնտեսական դանդաղ զարգացումների հեռանկարների, աշխարհաքաղաքական դեռևս անկայուն իրավիճակի հետ, իսկ ներքին տնտեսությունից եկող ռիսկերը՝ ներքին պահանջարկի զարգացումների հետ:

2014 թվականի երկրորդ եռամսյակում հիմնական հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներում նկատվել են հիմնականում թույլ գնաճային զարգացումներ: 2014 թվականի համաշխարհային տնտեսական աճի դանդաղ վերականգման տեմպերը կպահպանվեն, որի պայմաններում հիմնական հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներից էական գնաճային ճնշումներ չեն սպասվում: Իսկ ներքին տնտեսությունում 2014 թվականի երկրորդ կեսին աշխատավարձի բարձրացմամբ պայմանավորված աշխատավարձերի աճը սպառողական շուկայում կստեղծի թույլ գնաճային ճնշումներ, որը կչեզոքանա 2015 թվականին: Չնայած, 2014 թվականի երկրորդ կեսին հնարավոր են նաև գնաճի ստորին սահմանից բարձրացման ռիսկեր՝ էլեկտրաէներգիայի սակագների աճով պայմանավորված (հատկապես վերջինիս գնաճի վրա ունեցած երկրորդային ազդեցությամբ), այնուամենայնիվ 2014 թվականի տարեվերջում կանխատեսվում է գնաճային միջավայրի կայունացում տատանումների

թույլատրելի միջակայքի ստորին մասում, իսկ միջնաժամկետում այն կլինի նպատակային թիրախին մոտ՝ շնորհիվ հարկաբյուջետային և դրամավարկային քաղաքականությունների կորրեկցիանցված իրականացման:

Մակրոտնտեսական և հարկաբյուջետային շրջանակը

Ըստ ՄԺԾԾ կանխատեսումների՝ 2015-2017 թվականներին Հայաստանի տնտեսության աճը կկայունանա տարեկան շուրջ 5.3 տոկոսի շրջանակներում, ինչը հիմնականում կպայմանավորվի արդյունաբերության և ծառայությունների աճով, ինչպես նաև կզուգորդվի համաշխարհային տնտեսական զարգացումներով, այդ թվում՝ նաև Եվրոպայի և Ռուսաստանի զարգացումներով, իսկ վերջինիս անորոշությունները բավականին մեծ են: Ընդ որում, յուրաքանչյուր տարվա համար կանխատեսվում է իրական ՀՆԱ-ի շուրջ 4.5 տոկոս ներուժային աճ, իսկ ՀՀ կառավարության կառուցվածքային բարեփոխումների և հատկապես բիզնես միջավայրի լավացման արդյունքում այն կկազմի տարեկան շուրջ 5.3 տոկոս: Միաժամանակ, երկրի ներսում բարեփոխումների իրականացումը, հատկապես արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ոլորտներում, պետք է դրական ազդակ հաղորդեն Հայաստանում ներդրումային մթնոլորտը բարելավելու համար:

Հարկաբյուջետային և մակրոտնտեսական կայունության ապահովման նպատակով Կառավարությունը իրականացնում է բյուջեի պակասուրդի աստիճանական կրճատման քաղաքականություն, որպեսզի երկիրը չբախվի պարտքի կայունության հիմնախնդրին: Կառավարության որդեգրած մակրոտնտեսական քաղաքականության համատեքստում 2013 թվականի ՀՆԱ-ի նկատմամբ բյուջեի պակասուրդի 1.7 տոկոս պայմաններում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը կրճատվել է ՀՆԱ-ի 3.1 տոկային կետով:

ՀՀ կառավարությունը, ընդլայնելով պարտքի կառավարման գործիքակազմը, 2013 թվականին առաջին անգամ մուտք է գործել միջազգային կապիտալի շուկա՝ իրականացնելով 7 տարի մարման ժամկետով 700 մլն դոլար ծավալով եվրապարտատոմսերի թողարկում, որոնց արժեկտրոնի եկամտաբերությունը 6.0 տոկոս է, իսկ արժեկտրոնի վճարման պարբերականությունը՝ կիսամյակային:

Ելնելով մակրոտնտեսական, մասնավորապես՝ պետական պարտքի կայունության ապահովման նկատառումներից՝ ՀՀ կառավարությունը պարտքի կայունության խնդրին մեծ

ուշադրություն է դարձնում: Միջազգային պրակտիկայում կիրառվող մոդելներով կատարված հարկաբյուջետային կայունության վերլուծության արդյունքներով ՀՀ պարտքի կայունությունը բնութագրող ցուցանիշները կառավարելի մակարդակում են գտնվում: Վերլուծության ելակետային սցենարներով նախանշվել է հաջորդ տարիների համար պարտքի ներգրավման չափավոր քաղաքականության վարման անհրաժեշտություն, իսկ ելակետային սցենարի ներքո իրականացված շոկային թեստերը վկայում են, որ ՀՀ պետական պարտքի կայունությունը առավել զգայուն է ՀՆԱ-ի ցածր աճի, այնուհետև փոխարժեքի արժեզրկման նկատմամբ: Մակրոտնտեսական կանխատեսվող զարգացումների և հարկաբյուջետային քաղաքականության նախատեսվող ուղղությունների ներքո, երկարաժամկետ հատվածում պարտքի մարման գծով ռիսկերը կպահպանվեն ցածր մակարդակի վրա:

ՀՀ կառավարության պարտքի կառավարման 2015-2017 թվականների ռազմավարական ծրագրի համաձայն՝ պետական պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը չի գերազանցի “Պետական պարտքի մասին” ՀՀ օրենքով նախատեսված շեմը և զարգացող երկրների վտանգավորության սահմանագիծը: Համեմատության համար նշենք, որ եթե 2013 թվականին պետական պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը կազմել է 46.5 տոկոս, ապա 2017 թվականին կանխատեսվում է այս ցուցանիշի բարելավում մինչև 41.7 տոկոս: Միաժամանակ, արտաքին պարտքի կառավարմանը ճկունություն հաղորդելու և արտաքին կապիտալի շուկան Հայաստանի տնտեսության մասնավոր հատվածի համար հասանելի դարձնելու նպատակով Կառավարությունը կարևորում է արտարժույթով պարտատոմսերի տեղաբաշխումը՝ ուշադրության կենտրոնում պահելով պարտքի միջնաժամկետ կայունությունը:

Այս պայմաններում հարկաբյուջետային կայունության ապահովման համար կարևորվում է բարձր տնտեսական աճի ապահովումը և հարկային ու մաքսային քաղաքականության և վարչարարության բարեփոխումների արագացման անհրաժեշտությունը: Նշվածով պայմանավորված՝ 2014-2017 թվականներն ընդգրկող հարկաբյուջետային քաղաքականությունը հիմնվելու է այն սկզբունքների վրա, որ առաջիկա տարվա համար հարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշի բարելավված մասը կուղղվի հարկային գերավճարների

նվազեցմանը՝ լրացուցիչ ներուժ հաղորդելով տնտեսական աճին, հետագա տարիների համար արդեն բարելավելով 0.3-0.4 տոկոսային կետով:

Հարկային եկամուտների բարելավման ապահովման մասով շարունակաբար իրականացվում է մի շարք միջոցառումներ: Դրանցից կարևորվում են.

1. 2014 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ ներմուծվող և ՀՀ-ում արտադրվող ծխախոտի արտադրանքի հարկումը տեղափոխվել է հարկման ընդհանուր համակարգ և սահմանվել է, որ ներմուծվող և արտադրվող ծխախոտի արտադրանքի համար ակցիզային հարկը հաշվարկվում է միասնական հաստատուն դրույքաչափերով, իսկ ավելացված արժեքի հարկը՝ ծխախոտի արտադրանքի առավելագույն մանրածախ գնից: Հարկման նոր համակարգի ներդրումը հնարավորություն կընձեռի ավելացնել պետական բյուջեի հարկային եկամուտները՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հարկման նոր համակարգի ներդրման արդյունքում ծխախոտի արտադրանքի հիմնական մասի համար հարկային բեռը բարձրացել է:

2. «Ակցիզային հարկի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությամբ (ուժի մեջ է մտել 2013 թվականի հունվարի 1-ից) ԱՏԳ ԱԱ 2208 20 (սպիրտային թմեր՝ կոնյակ), 2208 30 (վիսկի), 2208 40 (ոտմ և այլ սպիրտային թմեր) ծածկագրերին դասվող ապրանքների համար նախատեսված ակցիզային հարկի դրույքաչափերը բարձրացվել են: Մասնավորապես, կատարված օրենսդրական փոփոխությամբ սահմանվել է, որ նշյալ ապրանքատեսակների համար ակցիզային հարկի դրույքաչափը կախված է այդ ապրանքատեսակների հնեցման աստիճանից, որն ուղղակի ազդեցություն ունի նշյալ ապրանքատեսակների շուկայական գների վրա:

3. 2013 թվականի հունվարի 1-ից ուժի մեջ մտած «Եկամտային հարկի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն, զինծառայողների դրամական եկամուտները հանվել են հարկման նպատակով նվազեցվող եկամուտներ համարվող եկամուտների ցանկից և ներկայումս հարկվում են եկամտային հարկով՝ օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով:

4. Լայն սպառման ծավալներ ունեցող որոշ ապրանքատեսակների իրացման շրջանառության իրական ծավալները հաշվառելու և ստվերային շրջանառությունները կրճատելու նպատակով 2013 թվականի հուլիսի 1-ից ներդրվել է որոշ ապրանքատեսակների պարտադիր դրոշմավորման համակարգ: Սկզբնական փուլում պարտադիր դրոշմավորման

համակարգում ներառված էին երեք խումբ ապրանքնատեսակներ (գարեջուրը, ջրերը և հյութերը): Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ պարտադիր դրոշմավորման համակարգի ներդրման արդյունքում էականորեն ավելացել են նշված ապրանքատեսակներն արտադրողների և ներմուծողների կողմից հայտարարագրվող իրացման շրջանառությունների ծավալները և նրանց կողմից պետական բյուջեի վճարվող հարկերը՝ ՀՀ կառավարության նախաձեռնությամբ 2014 թվականի ընթացքում ընդլայնվել է պարտադիր դրոշմավորման ենթակա ապրանքների ցանկը՝ ներառելով նաև լայն սպառման այլ ապրանքներ: Ակնկալվում է, որ պարտադիր դրոշմավորման ենթակա ապրանքների ցանկի ընդլայնումը կհանգեցնի այդ ապրանքներն արտադրող և ներմուծող հարկ վճարողների կողմից պետական բյուջե վճարվող հարկային եկամուտների աճին:

5. 2014 թվականի հունիս ամսվա ընթացքում ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվեց ՀՀ կառավարության կողմից մշակված օրենսդրական նախագծերի փաթեթը, որի հիմնական նպատակներից մեկը հարկ վճարողների (հատկապես խոշոր հարկ վճարողների) կողմից ապրանքների իրացման գործարքների փաստաթղթավորման մակարդակի բարելավումն է, ինչը հնարավորություն կընձեռի բարձրացնել ստվերային շրջանառությունների դեմ պայքարի արդյունավետությունը և ապահովել պետական բյուջեի լրացուցիչ հարկային եկամուտներ:

Բացի այդ, ստվերային շրջանառությունների բացահայտման ուղղությամբ հարկային մարմնի կողմից իրականացվող միջոցառումների արդյունքում շարունակաբար ավելանում է էլեկտրոնային եղանակով դուրս գրվող հարկային հաշիվների քանակը:

6. 2013 թվականից սկսել է նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ներդրման գործընթացը, որը նախատեսվում է ավարտել 2015 թվականի հունվարի 1-ին: Նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաները հարկային մարմնին հնարավորություն կընձեռեն առավել օպերատիվ և արդյունավետ հսկողություն սահմանել հարկ վճարողների իրացման շրջանառությունների նկատմամբ:

7. Մշակվել և ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից առաջին ընթերցմամբ ընդունվել է «Տրանսֆերային գնագոյացման մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը: Ներկայումս նախագիծը գտնվում է լրամշակման փուլում և նախատեսվում է ՀՀ Ազգային ժողովում նախագծի քննարկումները շարունակել աշնանային նստաշրջանի ընթացքում: Նախագծով

առաջարկվող վարչարարական գործիքակազմի միջոցով նախատեսվում է բարձրացնել հատկապես խոշոր հարկ վճարողների նկատմամբ կիրառվող հարկային վարչարարության արդյունավետությունը, որն ուղղված կլինի պետական բյուջե վճարվող հարկային եկամուտների ավելացմանը:

8. Նախատեսվում է 2015 թվականի հունվարի 1-ից սկսած՝ բարձրացնել ոչ մետաղական օգտակար հանածոների բնօգտագործման վճարների դրույքաչափերը:

9. Միաժամանակ, ՀՀ կառավարության կողմից շարունակվում են աշխատանքները գործարար միջավայրի բարելավման ուղղությամբ, ինչը հնարավորություն կընձեռի բարձրացնել երկրում տնտեսական ակտիվության մակարդակը:

Գործարար միջավայրի շարունակական բարելավման քաղաքականության շրջանակներում հարկային համակարգում ընթացող բարեփոխումներին մասնավոր հատվածի և ոլորտի մասնագիտական-հասարակական կազմակերպությունների ներգրավվածությունը ապահովելու, ինչպես նաև հարկային մարմնի և տնտեսավարող սուբյեկտների ներկայացուցիչների միջև կառուցողական երկխոսության հարթակ ձևավորելու նպատակով ՀՀ ֆինանսների նախարարի հրամանով ստեղծվել է հարկային խորհուրդ, որի կազմում ներառվել են նաև գործարար շրջանակների շահերը ներկայացնող մի շարք մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների ու միությունների ներկայացուցիչներ: Հարկային խորհուրդը արդեն իսկ գումարել է իր առաջին նիստը, որի ընթացքում քննարկվել են գործարար միջավայրի բարելավման և հարկային օրենսդրության կատարելագործմանն ուղղված մի շարք առաջարկներ:

Բացի այդ, հարկային օրենսդրությունը պարզեցնելու, հստակեցնելու, համախմբելու, ինչպես նաև հարկային համակարգի կայունությունն ու կանխատեսելիությունը ապահովելու նպատակով ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը սկսել է հարկային օրենսգրքի նախագծի մշակման աշխատանքները: Այդ աշխատանքները կանոնակարգված ձևով իրականացնելու նպատակով ՀՀ ֆինանսների նախարարի հրամանով ստեղծվել է հարկային օրենսգրքի նախագծի մշակման աշխատանքային խումբ:

Սոցիալական ոփսկերի կառավարում և մարդկային կապիտալի զարգացում

Առաջիկա տարիներին Կառավարության՝ սոցիալական ռիսկերի մեղմման քաղաքականության գերակայությունն է ապահովել նախանշված առանցքային սոցիալական տրանսֆերտները և ներդրումները, սակայն մենք զգուշությամբ կկառավարենք հատկացումները՝ հաշվի առնելով բյուջետային լարվածությունը: Միաժամանակ, հաշվի առնելով ճգնաժամի պայմաններում սոցիալական խոցելիության հնարավոր մեծացումը, ինչպես նաև 2012 թվականի աղքատության մակարդակը, որը կազմել է 32.4 տոկոս՝ մենք նախատեսում ենք նախ սոցիալական տրանսֆերտների հասցեականության և մեր ծրագրերի ընդհանուր արդյունավետության բարձրացման միջոցով հնարավորինս ընդլայնել կարիքավոր շահառուների թիվը:

Կառավարությունը, համաձայն Հեռանկարային Ռազմավարական Զարգացման Ծրագրի նպատակադրումների, տնտեսական ու սոցիալական քաղաքականության հիման վրա նախատեսում է 2017 թվականին աղքատության մակարդակը հասցնել 23.5 տոկոսի: Աղքատության կրճատման հիմնական գործոնները կլինեն տնտեսական աճով պայմանավորված բնակչության աշխատանքային եկամուտների աճը, ինչպես նաև սոցիալական ապահովագրությանն ու սոցիալական աջակցությանն ուղղված պետական ծախսերի ու դրանց նպատակայնության աճը:

Սոցիալական ապահովության ցանցեր:

Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում մեր միջամտություններն ուղղված են եղել աղքատության հաղթահարմանն ուղղված կարևորագույն ծրագրի՝ ընտանեկան նպաստների և սոցիալական ապահովության մյուս ծրագրերի հասցեականության բարձրացմանը: Ճգնաժամային, ինչպես նաև հետճգնաժամային տարիներին, ԶԲԳ-ի օժանդակությամբ Կառավարությունը պահպանեց առաջնահերթ սոցիալական ծախսերի ծրագրերի կշիռը բյուջեում՝ շեշտը դնելով առավելապես ի նպաստ աղքատ և խոցելի բնակչությանն ուղղված ծրագրերի, այդ թվում՝ սոցիալական պաշտպանության ցանցերի, կենսաթոշակների և առողջապահության և կրթության ոլորտի առաջնահերթ ծրագրերի վրա: Ներկայումս Կառավարությունը կարևորում է համաձայնեցված սոցիալական ծախսումների իրականացումն ըստ բյուջետային տարվա և ՄԺԾԾ շրջանակներում ծրագրավորվածի: Այս ուղղությամբ, մասնավորապես 2012-2014 թթ. ընթացքում պետական բյուջեից ընտանեկան

նպաստի համար ֆինանսավորման ծավալը յուրաքանչյուր տարի կազմել է մոտ 37.1 մլրդ. դրամ, 2011 թ. 35.5 մլրդ. դրամի դիմաց. ընդ որում ընտանեկան նպաստի միջին ամսական չափը կազմել է 29 350 դրամ, իսկ միջինում ստացել են համապատասխանաբար 2012 թ.' 96 309, 2013 թ.' 102570 ընտանիք, 2011 թ. 86 138 ընտանիքի դիմաց:

Կառավարությունը բարձրացնում է ընտանեկան նպաստի ծրագրի ծածկույթը, միևնույն ժամանակ բարելավելով դրա թիրախավորումը: Սոցիալական աջակցության ոլորտի բաղկացուցիչներից մեկի ու աղքատության կրճատման կարևոր գործոնի նկատմամբ մեր գերակայությունը նպաստների համակարգին ուղղվող պետական միջոցների աճն է, ինչպես նաև միջոցների առավել հասցեական ու արդյունավետ օգտագործումը՝ բնակչության աղքատ խավերի կենսամակարդակի բարձրացման և այդպիսով՝ երկրում աղքատության ու անհավասարության մեղմման նպատակով: Այս ուղղությամբ մենք նպատակադրել ենք ընտանեկան նպաստի միջին չափի ու համակարգի հասցեականության աճ, ինչպես նաև աղքատ բնակչության առավելագույն ներգրավում համակարգում: 2014 թ. հունիս ամսվա նպաստառու ընտանիքների թիվը կազմում է շուրջ 103 հազար ընտանիք: Մինչև 2014 թ. հուլիս ամիսը ներառյալ նպաստի միջին չափը կազմել է 29350 դրամ, իսկ օգոստոս ամսից այն կազմելու է 30350 դրամ:

Կառավարությունն ուշադրությունը սևեռել է նաև սոցիալական ապահովության ցանցի ծրագրերի կառավարման և մոնիթորինգի ամրապնդման վրա՝ հասցեականության արդյունավետությունը բարելավելու նպատակով:

Պետական նպաստների համար տեղեկատվության առցանց ստացման մեխանիզմների ներդրման նպատակով 2011 թ. սկսած մշակվել և ընդունվել են մի շարք իրավական ակտեր, մասնավորապես՝ 2011 թ. հունիսին ընդունվել է «Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը:

2012 թ. հունվարից ընտանիքների անապահովության գնահատման բանաձևում (ՀՀ կառավարության 2011 թ. դեկտեմբերի 29-ի N 1859-Ն որոշում) մեղմացվել է ընտանիքի եկամտի ազդեցությունը տվյալ ընտանիքի անապահովության միավորի ձևավորման վրա, որի արդյունքում ցածր աշխատավարձ ստացող աղքատ ընտանիքները հնարավորություն են ստանում ձեռք բերել ընտանեկան նպաստի իրավունք (սոցիալական պասիվ ծրագիր տնտեսապես ոչ ակտիվ բնակչության համար): Միաժամանակ, աշխատանքներ են տարվում

հանրապետությունում իրականացնելու նաև զբաղվածության հասցեական ծրագրեր, ինչը նշանակում է աղքատ ընտանիքների (ընտանեկան նպաստի իրավունք չունեցող) տնտեսապես ակտիվ անդամների համար կազմակերպել զբաղվածության ակտիվ ծրագրեր՝ դրանով ընդլայնելով աղքատության հաղթահարմանն ուղղված ծրագրերում աղքատ բնակչության ընդգրկվածության մակարդակը:

Շարունակվել է ընտանեկան նպաստի համակարգում հաշվառված ընտանիքների կողմից տրամադրված մի շարք տվյալների ճշգրտումը՝ ՀՀ այլ նախարարություններից, գերատեսչություններից ստացվող տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալների հետ համադրման միջոցով:

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2013 թ. դեկտեմբերի 12-ին ընդունվել է «Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքը (ուժի մեջ է մտել 2014 թ. հունվարի 1-ից), որի կապակցությամբ ամբողջությամբ վերանայվել են ընտանեկան նպաստի, որն այլևս կոչվում է կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստ, իրավունքի սահմանման հիմնական որոշումները (ՀՀ կառավարության 2014 թ. հունվարի 30-ի N65-Ն և N145-Ն որոշումներ), ինչպես նաև իրականացվել են կազմակերպական աշխատանքներ, որոնց արդյունքում բարելավվել է տեղեկանքների առցանց տրամադրման որակը:

2013 թ. դեկտեմբերի 11-ին ընդունվել է «Զբաղվածության մասին» ՀՀ օրենքը (ուժի մեջ է մտել 2014 թ. հունվարի 1-ից), որով սահմանվել են աշխատաշուկայի պետական կարգավորման նոր մեխանիզմներ և իրականացվում են զբաղվածությանը նպաստող ծրագրեր: Մասնավորապես, գործազուրկների և աշխատանքից ազատման ռիսկ ունեցող՝ աշխատանք փնտրող անձանց մասնագիտական ուսուցման կազմակերպում, աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի տեղավորման դեպքում գործատուին աշխատավարձի մասնակի և հաշմանդամություն ունեցող անձին ուղեկցողի համար աշխատավարձի փոխհատուցման տրամադրում, ձեռք բերած մասնագիտությամբ մասնագիտական աշխատանքային փորձ ձեռք բերելու համար գործազուրկներին աջակցության տրամադրում, աշխատանքի տոնավաճառի կազմակերպում, աշխատաշուկայի հետազոտման աշխատանքների կազմակերպում, գործազուրկին այլ վայրում աշխատանքի տեղավորման աջակցության տրամադրում, աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի տեղավորման դեպքում գործատուին միանվագ

փոխհատուցման տրամադրում, գործազրկության նպաստի վճարում, մասնագիտական կողմնորոշման համակարգի մեթոդաբանության ապահովում և կադրերի վերապատրաստում, հանրային իրազեկում, աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց փոքր ձեռնարկատիրական գործունեության աջակցության տրամադրում, սեզոնային զբաղվածության խթանման միջոցով գյուղացիական տնտեսությանն աջակցության տրամադրում, աշխատանքի տեղավորման ոչ պետական կազմակերպության կողմից մատուցվող ծառայություններից օգտվելու համար աջակցության տրամադրում:

Կառավարությունը հաստատել է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի ներդրման ծրագիրը (<< կառավարության 2012 թ. հուլիսի 26-ի N952-Ն որոշում), որով սահմանվել է, որ ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների փորձնական ծրագիրն իրականացվելու է << Արարատի մարզի 4 կենտրոններում և այնուհետև ներառվելու են բոլոր կենտրոնները, որոնք կվերանորոգվեն և կվերազինվեն: 2013 թ. փետրվարին գործել են արդեն իսկ նշված 4 կենտրոնները, որոնց թիվն ավելացվել է 15-ով և 2013 թ. մայիսի դրությամբ ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների թիվը կազմել է 19 (ներառյալ << Արարատի մարզի 4 կենտրոնները):

<< Ազգային ժողովում է գտնվում «Սոցիալական աջակցության մասին» << օրենքի նախագիծը (ամբողջությամբ վերանայվում է), որը ձևավորում է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման համակարգի իրավական հենքը:

Աշխատանքներ են տարվում նաև կենսաթոշակային ապահովության ոլորտի տեղեկատվական ենթակառուցվածքները կատարելագործելու ուղղությամբ: Մասնավորապես, արդեն իսկ ստացվել և (ինքնաշխատ եղանակով) կիրառվում է բնակչության պետական ռեգիստրում առկա կենսաթոշակային ոլորտին անհրաժեշտ տեղեկատվությունը: Ընթացքի մեջ են համապատասխան ծրագրային ապահովում ստեղծելու աշխատանքները: Հստակեցման փուլում է սահմանային էլեկտրոնային կառավարման տեղեկատվական ՍԷԿՏ համակարգի տվյալները ստանալու և կենսաթոշակային համակարգում կիրառելու ընթացակարգերը:

Նշված աշխատանքների իրականացման արդյունքում ակնկալում ենք նվազեցնել կոռուպցիոն ռիսկերը և սխալների հավանականությունը: Մոտ ապագայում ամբողջությամբ

կավտոմատացվեն տեղեկատվական համակարգերից տվյալների ստացման ընթացակարգերը և ներքին կառավարման համակարգերը:

Այս ոլորտում կառավարությունը բարեփոխում է իրականացրել ոչ միայն կատարելագործելով պետական կենսաթոշակի գործող համակարգը, այլ օրենսդրական հիմքեր է ստեղծել նոր՝ աշխատավարձի հետ ուղղակի կապ ունեցող և անձնական պատասխանատվության վրա հիմնված կուտակային կենսաթոշակի համակարգի ներդրման համար:

Պետական մարմիններում, ինչպես նաև կրթության, մշակույթի, սոցիալական պաշտպանության ոլորտների կազմակերպություններում աշխատակիցների և նրանց անմիջական ընտանիքի անդամների առողջական, կրթական և այլ խնդիրների ապահովման նպատակով սոցիալական փաթեթը 2014-2016թթ ժամանակահատվածում նախատեսվում է տարեկան ավելի քան 20.2 մլրդ դրամ:

Առողջապահություն:

Կառավարությունը նախատեսում է ավելացնել առողջապահության ոլորտի ֆինանսավորումը, սակայն միմիայն արդյունավետության բարելավման միջոցառումների զուգահեռ ներդրմամբ: Կառավարությունն ավարտել է համավճարների ռազմավարական մոտեցման նախապատրաստումը, որի նպատակն էր ավելացնել հիվանդանոցային ծառայությունների համար փոխհատուցումը, ներդնել (կամ հաճախ պաշտոնական դարձնել) համավճարները և ապահովել «գրպանից կատարվող» ընդհանուր ծախսերի ավելի ցածր մակարդակ՝ ամենաաղքատ տնային տնտեսությունների համար:

«Կառավարությունը ջանքեր կգործադրի մեղմելու առողջապահության ոլորտում համավճարի քաղաքականության հնարավոր ազդեցությունն աղքատների վրա՝ հաշվի առնելով այն փաստը, որ նրանց ծածկույթը դեռևս բավարար չէ: Այս առնչությամբ, կքննարկվեն հնարավոր մեխանիզմներն այն բարելավելու նպատակով, ներառյալ՝ տվյալ ծրագրի համար համապատասխանելիության միավորը ընտանեկան նպաստի ծրագրի (ՁԲՎ-2 մեկնարկիչ) գնահատականի միավորին հավասարեցնելու հարցը: Բյուջետային գործընթացի շրջանակներում՝ 2014 թվականին պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալու իրավունք ունեցող բնակչության

սոցիալապես անապահով ու առանձին (հատուկ) խմբերի ցանկում ընդգրկված՝ աղքատության ընտանեկան նպաստի համակարգում հաշվառված նպաստառուների անապահովության միավորը 36-00-ից 30-00 միավորի իջեցնելու հետ կապված ծախսերի աճը կկազմի 2,870.5 մլն դրամ, իսկ Իմունականխարգելման ազգային ծրագրի գծով գնվող պատվաստանյութերի գների և քանակի ավելացման հետ կապված՝ 256.2 մլն դրամ:

Կառավարության կողմից լրացուցիչ քայլեր կձեռնարկվի նաև բնակչության սոցիալապես անապահով խմբերում ընդգրկված անձանց համար պետական պատվերի գների աստիճանական վերանայման համար:

Կառավարությունը շարունակելու է ոլորտում իրականացվող բարեփոխումները նպատակ հետապնդելով բարելավել բնակչության առողջական վիճակի բնութագրիչները՝ առողջապահական ծառայությունների մատչելիության, հասանելիության և որակի բարձրացման ճանապարհով:

Գործարար միջավայրի բարելավում: (ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն, ՀՀ կենտրոնական բանկ)

ՀՀ կառավարության կողմից բարձր գործարար ակտիվության և կայուն ներդրումային հոսքեր ներգրավելու համար նպաստավոր միջավայրի ձևավորումը դիտվում է որպես երկրում տնտեսական առաջընթացի գրավականներից մեկը: Այս ուղղությամբ Կառավարությունը քաղաքականության համապարփակ օրակարգ ունի, որոնք որոշ մասով ներառված են նաև նոր ԶԲԳ փաթեթում: Վերջինս նաև կիրառում ենք որպես գործարար բարեփոխումների ուղղությամբ որոշ նախաձեռնությունների կիրարկման կամ մոնիտորինգի շրջանակ:

Գործարար միջավայրի բարելավման ներկա ուղղություններն ընդգրկում են ներդրումների ներգրավման և գործարարությամբ զբաղվելու տեսակետից վարչարարական խոչընդոտները նվազագույնի հասցնելը, գործարար միջավայրի վրա կարգավորման ազդեցությունների գնահատման համակարգի շարունակ կատարելագործումը, պետություն-մասնավոր հատված արդյունավետ երկխոսության ապահովման և գործարար խոչընդոտների բացահայտման նպատակով հետադարձ կապի ինստիտուտի կայացումը,

գործունեության որոշակի տեսակներով զբաղվելու համար նախատեսված թույլտվությունների և լիցենզիաների ցանկի էական կրճատումը:

Գործարար միջավայրի բարելավման ուղղությամբ Կառավարության շարունակական գործողությունների դրական արդյունքներն արձանագրվում են նաև Համաշխարհային բանկի կողմից հրապարակվող «Գործարարությամբ զբաղվելը» վարկանիշային զեկույցներում՝ արտահայտվելով երկրի զբաղեցրած դիրքի առաջընթացով: «Գործարարությամբ զբաղվելը 2014» զեկույցի տվյալներով՝ Հայաստանը 189 երկրների շարքում զբաղեցնում է 37-րդ տեղը: Վերջին երեք տարիների (2011, 2012, և 2013թթ.) զեկույցների տվյալներով Հայաստանի դիրքը բարելավվել է 26 կետով: Նշենք նաև, որ զեկույցի տվյալներով Հայաստանի գործարար միջավայրը լավագույնն է ԱՊՀ երկրների շարքում և երկրորդն է տարածաշրջանում՝ զիջելով միայն Վրաստանին:

Վարկավորման հասանելիություն: (ՀՀ արդարադատության նախարարություն, ՀՀ կենտրոնական բանկ)

ՀՀ կառավարությունը կարևորում է վարկերի հասանելիությունը մասնավորապես փոքր և միջին ձեռնարկությունների (ՓՄՁ) համար:

Այս ուղղությամբ ՀՀ ԿԲ-ն իրականացրել է մի շարք միջոցառումներ՝ ուղղված վարկային ռեգիստրի և հաշվետվական համակարգերի աշխատանքների բարելավմանը, Հայաստանում բոլոր բանկերին ու վարկային կազմակերպություններին հաղորդվող սպառողական վարկերի տվյալների նկատմամբ առանձնակի պահանջների սահմանման միջոցով, համապատասխան ստորաբաժանումների կանոնադրություններում փոփոխություններ կատարելու միջոցով, ՀՀ ԿԲ-ի վարկային ռեգիստրի գործառույթների սահմանափակման միջոցով և վարկային հաշվետվական համակարգերի նկատմամբ հսկողության համար պատասխանատվության հստակեցման և կոնսոլիդացման միջոցով:

ՀՀ կառավարությունը շարունակում է ՀՀ ԿԲ-ի հետ համատեղ միջոցներ ձեռնարկել, որպեսզի լուծի ՓՄՁ ներկայիս խնդիրները՝ կապված բանկերից վարկ ստանալու համար գրավի տրամադրման հետ՝ բարելավելով նորմերը և կանոններն, ինչպես նաև ենթակառուցվածքները շարժական գրավի կիրառման գրանցման և ընդարձակման համար,

ներառյալ շարժական գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման առցանց ռեգիստրի օգտագործումը: Այդ կապակցությամբ տարվող աշխատանքների շրջանակներում արդեն իսկ մշակվել են «Շարժական գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություն և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների և մի շարք այլ օրենքների նախագծերը, որոնց իրավական ուժ տալու նպատակով կատարվում են համապատասխան աշխատանքներ: Նշենք, որ դրանցով կարգավորում են շարժական գույքի նկատմամբ ապահովված իրավունքների գրանցման ոլորտում առաջացող հարաբերությունները, սահմանվում է շարժական գույքի գրանցում իրականացնող մարմնի լիազորությունների շրջանակը:

ՀՀ կառավարությունը կատարում է նաև իրավական և ինստիտուցիոնալ շրջանակների կատարելագործում՝ ապահովված գործարքների համար, ներառյալ շարժական և անշարժ գրավի ինտերնետով հասանելի էլեկտրոնային ռեգիստրը: ՀՀ արդարադատության նախարարությունը, համագործակցելով Համաշխարհային բանկի և ՀՀ կենտրոնական բանկի հետ, մշակել և ՀՀ կառավարությանն է ներկայացրել «Շարժական գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման» մասին ՀՀ օրենքի նախագիծը, որը և հավանության է արժանացել վերջինիս կողմից: Նշված օրենքով նախատեսվում է ապահովված գործարքների արդյունավետ կիրարկման նպատակով ստեղծել առցանց ռեգիստր, որը կապահովի այդ գործարքների մասին հանրային իրազեկումը և տվյալ գործարքների առարկա հանդիսացող գույքի նկատմամբ նախապատվության իրավունքի գրանցումը, ինչն իր հերթին կբարձրացնի տվյալ տեսակի գործարքների ապահովությունը և կնվազեցնի դրանց հետ կապված ռիսկերը: Տվյալ ռեգիստրը նախատեսվում է գործարկել մինչև 2015 թվականի հոկտեմբեր ամիսը:

Կառավարությունը նախատեսում է նաև փոփոխություն իրականացնել անվճարունակության մասին օրենսդրությունում (ՁԲԳ-3 մեկնարկիչ), որով նախատեսվում է արտադատարանային արբիտրաժի, կորպորատիվ վերակազմավորման, պարտքի վերաձևակերպման, ինչպես նաև ձեռնարկությունների վերաֆինանսավորման հնարավորությունը:

Ֆինանսական ոլորտի բարելավում

Ֆինանսական ոլորտի զարգացմանը նպաստելու թափանցիկությունը բարելավելու և կայունությունն ամրապնդելու նպատակով Կառավարությունը իրականացնում է համապատասխան աշխատանքներ՝ բարելավելու օրենսդրական դաշտը ֆինանսական խմբերի համախմբված վերահսկողության իրականացման առումով (ՁԲԳ-3 մեկնարկիչ): Սա կպահանջի ֆինանսական խմբերի նկատմամբ հսկողություն ունեցող անձանց շրջանակի սահմանում, ինչպես նաև այդ անձանց բացահայտման նկատմամբ (ՁԲԳ-3 մեկնարկիչ) համապատասխան պահանջների սահմանում, ինչն էլ կմոտեցնի Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական ոլորտի վերահսկողության համապատասխանությունը ԵՄ հրահանգների և բանկային վերահսկողության Բազելյան հիմնարար սկզբունքների պահանջներին:

Ավիացիայի ոլորտի բարելավում

2013 թվականին ՀՀ կառավարությունը առանցքային բարեփոխումներ մեկնարկեց քաղաքացիական ավիացիայի բնագավառում, ինչը նշանակալի դեր ունի դեպի ծով ելք չունեցող Հայաստանի տնտեսական աճի ու զարգացման համար և վճռորոշ բարեփոխում է ՁԲԳ նոր շարքերի համատեքստում:

2013 թվականի հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ կառավարության կողմից ընդունվեց «Հայաստանի Հանրապետությունում մրցունակ և կայուն ավիափոխադրումների ծառայությունների մատուցման ծրագրի և ծրագրի իրականացման միջոցառումների մասին» (Ծրագիր) որոշումը, որով Հայաստանը քաղաքացիական ավիացիայի և օդային հաղորդակցության ոլորտում հոչակել է բաց երկնքի քաղաքականություն: Ծրագրի իրականացումն ապահովվում է Վարչապետի որոշմամբ ստեղծված է աշխատանքային խմբի կողմից:

Բաց երկնքի քաղաքականությունը ներառում է մի շարք առանցքային ուղղություններով հասցեական միջոցառումներ, որոնց թվում՝ ոլորտը կանոնակարգող նոր ինստիտուցիոնալ կառուցվածքի ձևավորումն է: Վերջինս նպատակ ունի ապահովել քաղաքականության մշակման, դժբախտ պատահարների հետաքննության և տեխնիկական կանոնակարգման ու

անվտանգության նկատմամբ հսկողության գործառույթների տարանջատում, ինչը նաև ամրագրված է որպես ՁԲԳ 2 շարքի նախապայման գործողություն:

Ավիացիայի ոլորտի նկատմամբ պետական վերահսկողության նոր ու միջազգային չափանիշներին համապատասխան ինստիտուցիոնալ կառուցվածք սահմանելու նպատակով ՀՀ կառավարությունը որոշում է ընդունել, որով ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը հանդիսանում է քաղաքացիական ավիացիայի բնագավառում տնտեսական քաղաքականության մշակման պետական կառավարման լիազորված մարմին: Նախարարության կանոնադրությամբ ամրագրվել են համապատասխան լիազորություններ օդային հաղորդակցության միջազգային պայմանագրերի շուրջ բանակցությունների վարման ու պայմանագրերի կնքման, անհրաժեշտ մասնագրերի ու թույլտվությունների տրամադրման պահանջների ու ընթացակարգերի մշակման, բողոքարկման վարույթների գործընթացին մասնակցության, ոլորտի քաղաքականության ազդեցության գնահատման, ֆինանսական և տնտեսական ցուցանիշների մասով վարչական վիճակագրական ռեգիստրի վարման մասով: Նախարարության աշխատակազմում ձևավորվել է Քաղաքացիական ավիացիայի քաղաքականության և տնտեսական կարգավորման վարչությունը:

Հայաստանում բաց երկնքի քաղաքականության հոչակման վերաբերյալ տեղեկացվել են գործընկեր պետությունների կառավարությունները դեռևս 2013 թվականի դեկտեմբերին: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից ապահովվել է նաև տեղեկացումը Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպությանը (ICAO, International Civil Aviation Organization), որով կազմակերպության անդամ պետությունների ավիացիոն իշխանություններն անմիջականորեն իրազեկվել են քաղաքացիական ավիացիայի ոլորտում ՀՀ կառավարության նոր քաղաքականության մասին: Անդամ պետությունների կողմից առաջարկներ են ստացվում առկա պայմանագրերի վերանայման կամ նոր պայմանագրերի կնքման վերաբերյալ:

Ակտիվ աշխատանքներ են ընթանում օդային հաղորդակցության ոլորտում արդեն իսկ համագործակցող և պոտենցիալ գործընկեր պետությունների ավիացիոն իշխանությունների հետ բաց երկնքի քաղաքականության շրջանակներում բանակցությունների վարման, մասնավորապես՝ գործող օդային հաղորդակցությունների մասին միջկառավարական պայմանագրերի վերանայման (կանոնավոր և ոչ կանոնավոր չվերթների մասով բոլոր

գործող սահմանափակումների վերացում, ոլորտի ազատականացում) և նոր երկկողմ միջազգային պայմանագրերի նախագծերի մշակման ուղղությամբ: Բանակցություններ են վարվում նաև ԵՄ-ՀՀ ընդհանուր ավիացիոն գոտու մասին համաձայնագրի կնքման շուրջ:

Ավիացիայի բնագավառում որդեգրված բարեփոխումների իրականացման նպատակով համագործակցում ենք միջազգային գործընկեր կառույցների հետ, որոնք աջակցում են իրականացվող աշխատանքներում մի շարք ուղղություններով, մասնավորապես՝ բանակցություններ, օրենսդրական դաշտի նախագծում, ինստիտուցիոնալ կարգավորում, լիցենզավորում, հանրային կապեր և գովազդ, բարձր որակավորում ունեցող փորձագետների և խորհրդատուների ներգրավմանը:

Բարեփոխումների իրականացմամբ դրական արդյունքներ ենք ակնկալում շահառուների լայն շրջանակի համար: Մասնավորապես, զբոսաշրջության ոլորտում սպասվում է ներգնա զբոսաշրջիկների թվի աճ և աշխարհագրության ընդլայնում, ավիացիոն ոլորտում՝ գործարար միջավայրի կանխատեսելիության և թափանցիկության մակարդակների բարձրացում, գործարար շրջանակների տեսանկյունից՝ գործարար հաղորդակցության համար առավել հարմարավետ (ժամկետներ, ծախսեր) պայմաններ և ընդլայնված հնարավորություններ:

Ոլորտի ազատականացման դրական արդյունքներն արդեն տեսանելի են: Վերջին ամիսներին օդային փոխադրումների ոլորտում արձանագրվում է ուղևորների թվի, չվերթների քանակի, երթուղիները սպասարկող ավիաընկերությունների թվի կանոնավոր աճ: Այսպես, 2014թ. առաջին կիսամյակում 2013թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանում ուղևորահոսքն ավելացել է 25.1 տոկոսով, թռիչքների հաճախականությունը աճել է 28.7 տոկոսով, իսկ ավիատոմսերի գները նվազել են 15.5 տոկոսով: Հայկական շուկա է մուտք գործել 14 նոր ավիաընկերություն:

Հարկային և մաքսային բարեփոխումներ

Գործարար միջավայրի շարունակական բարելավման քաղաքականության ներքո կատարվել են հետևյալ հիմնական աշխատանքները: Մասնավորապես,

1) ընդլայնվել է էլեկտրոնային եղանակով հաշվետվություններ ներկայացնող ու հարկային հաշիվներ դուրս գրող հարկ վճարողների շրջանակը,

2) հարկ վճարողներին հնարավորություն է ընձեռվել հարկերը վճարել էլեկտրոնային եղանակով, ինչպես նաև իրականացվել են հարկերի էլեկտրոնային եղանակով վճարման համակարգի առավելությունների վերաբերյալ զանգվածային իրազեկման մի շարք միջոցառումներ,

3) հարկ վճարողների և հարկային տեսուչների շփումը կրճատելու և հարկ վճարողի պարտավորությունների մասին հարկային մարմնի կողմից տեղեկատվության տրամադրումը ավտոմատացնելու նպատակով մշակվել և առաջիկայում ՀՀ կառավարության կողմից կհաստատվի համապատասխան օրենսդրական նախագծերի փաթեթը: Նշյալ փաթեթով նախատեսվում է նաև հարկ վճարողներին հնարավորություն ընձեռել առկա գերավճարների հաշվին իրենց պարտավորությունների դիմաց հաշվանցման և գերավճարի վերադարձի համար դիմումը, ինչպես նաև գերավճարների մասին տեղեկատվություն ստանալու վերաբերյալ հարցումը հարկային մարմին ներկայացնել էլեկտրոնային եղանակով,

4) հարկային օրենսդրության վերաբերյալ հարկ վճարողների իրազեկվածության մակարդակը բարձրացնելու, ինչպես նաև հարկային և մաքսային մարմինների կողմից մատուցվող ծառայությունները առավել հասանելի դարձնելու նպատակով իրականացվել են հարկ վճարողների անվճար ուսուցման դասընթացներ, ինչպես նաև ընդլայնվել է «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի փոստային բաժանմունքներում հարկ վճարողների սպասարկման կետերի ցանցը,

5) ս.թ. մայիսի 20-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունված՝ «Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության ՀՕ-46-Ն օրենքով (ուժի մեջ է մտել ս.թ. հուլիսի 5-ից)՝

ա) արտաքին տնտեսական գործունեություն իրականացնող բարեխիղճ հարկ վճարողների համար ներդրվել է լիազորված տնտեսական օպերատորների ինստիտուտը և սահմանվել է, որ լիազորված տնտեսական օպերատորի կարգավիճակ ստացած տնտեսա-

վարող սուբյեկտները օգտվում են մաքսային պարզեցված ընթացակարգերից ու մաքսային վճարների կատարման ճկուն մեխանիզմներից,

բ) նախատեսվել է մաքսային մարմինների կողմից նախնական որոշման տրամադրման ընթացակարգ և սահմանվել է, որ Նշյալ որոշումը կարող է օգտագործվել արտահանման կամ ներմուծման ժամանակ վճարման ենթակա վճարների որոշման և մաքսային ձևակերպումների նպատակներով պահանջվող ոչ սակագնային կարգավորման միջոցների որոշման համար: Նշյալ ընթացակարգերի սահմանման նպատակը մաքսային մարմինների կողմից տրամադրված պարտադիր տեղեկատվության կիրառման միջոցով ներմուծվող կամ արտահանվող ապրանքների հայտարարագրման ժամանակ անճշտությունների և թերացումների թիվը նվազագույնի հասցնելն է,

ճ) Եվրոպական երկրներում կիրառվող՝ սահմանների համալիր կառավարման համակարգի լավագույն սկզբունքներին համահունչ պետական սահմանի անցման կետերում մաքսային ընթացակարգերի ներդրման նպատակով մշակվել է «Պետական սահմանի անցման կետերում պետական կառավարման մարմինների կողմից կիրառվող ընթացակարգերում «մեկ կանգառ, մեկ պատուհան» սկզբունքի ներդրմանն ուղղված՝ ՀՀ կառավարության միջոցառումների 2015-2017 թվականների ծրագրի» նախագիծը: Ծրագրի իրականացման արդյունքում տարբեր պետական կառավարման մարմինների կողմից մաքսային սահմանին մատուցվող ծառայությունները կկենտրոնացվեն մեկ կետում, ինչը հնարավորություն կընձեռի բարձրացնել արտաքին տնտեսական գործունեության մասնակիցներին մատուցվող ծառայությունների որակը, կրճատել ժամկետները և տնտեսել այդ ծառայությունների մատուցման նպատակով պետության կողմից կատարվող ծախսերը:

Բիզնեսի ստուգումներին ուղղված բարեփոխումներ

Նշված բարեփոխումները, որպես գործարար համայնքի շրջանում պետության նկատմամբ վստահության ամրապնդման կարևոր երաշխիք, ներդրումային և գործարար միջավայրի հետագա բարելավման նպատակով տնտեսաիրավական նոր հարաբերությունների կառուցման տրամաբանության մեջ են: Այս ուղղությամբ ՀՀ կառավարությունը քայլեր է նախաձեռնել՝ 2009 թվականից ընդունելով տեսչական բարեփոխումների հայեցակարգը: Վերջինս նպատակ ունի բարելավել գործող տեսչական

համակարգը՝ վերացնելով հաճախակի և ոչ տեղին ստուգումները, ոչ թափանցիկ տեսչական գործընթացները, վարչական կոռուպցիան և տեսչական գործընթացում գործառույթների կրկնորոգումները՝ անցում կատարելով դիսկի գնահատման վրա հիմնված ստուգումների համակարգի: Հայեցակարգում ամրագրված դրույթների իրականացման նպատակով 2011 թվականին համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ կատարվեցին: Բարեփոխման արդյունքում սահմանվեցին մի շարք կարևոր դրույթներ և ստուգում իրականացնող բոլոր մարմիններն սկսեցին աշխատանքներն իրականացնել դիսկերի վրա հիմնված ստուգումների համակարգի ներդրման ուղղությամբ:

Ներկա դրությամբ տեսչական համակարգի բարեփոխումների գծով մի շարք արդյունքներ ենք գրանցել: Ռիսկի գնահատման վրա հիմնված ստուգումների մեթոդաբանությունների կիսաոմր և ստուգաթերթերի առկայությունը ստուգում իրականացնող մարմինների համար դարձել է պարտադիր պահանջ: Սահմանվել է, որ ստուգում իրականացնող մարմինները, ըստ իրենց կողմից մշակված և ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված մեթոդաբանության, տնտեսվարող սուբյեկտներին դասակարգում են ռիսկայնության երեք խմբերի՝ բարձր, միջին կամ ցածր և ստուգումները նպատակադրում են դեպի այն ոլորտները և վերահսկման օբյեկտները, որոնք առավել ռիսկային են: Սահմանվել է նաև, որ ստուգում իրականացնող պետական մարմինները պարտավոր են նախապես հաստատել և իրենց էլեկտրոնային կայքում հրապարակել ստուգումների տարեկան ծրագիրը: Արդյունքում կարող ենք փաստել, որ այս փոփոխությունները նպաստեցին վերացնել հաճախակի, ոչ տեղին և ոչ թափանցիկ ստուգումները տեսչական գործընթացներում: Ներկայումս գրեթե բոլոր տեսչություններում, բացի Լեզվի պետական տեսչությունից, ներդրված է դիսկի վրա հիմնված ստուգումների համակարգը:

Վարչական կոռուպցիայի նվազեցման, տեսչական գործընթացում գործառույթների կրկնորոգումների վերացման, ինչպես նաև ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործման նմատակով Կառավարությունը ձեռնամուխ է եղել տեսչական համակարգի օպտիմալացման ծրագրի իրականացմանը: Վերոնշյալ նպատակների իրականացման համար մշակվել են «Հայաստանի Հանրապետությունում տեսչական համակարգի օպտիմալացման հայեցակարգին և Հայաստանի Հանրապետության տեսչական համակարգի օպտիմալացման գործողությունների համառոտ ծրագրին հավանություն տալու

մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը և «Տեսչական մարմինների մասին» ՀՀ օրենսդրական փաթեթի նախագիծը: Վերջինս առաջիկայում նախատեսվում է ներկայացնել ՀՀ ազգային ժողովի հաստատմանը, որից հետո կտրվի բուն օպտիմալացման գործընթացի մեկնարկը: Մինչև ՀՀ ԱԺ կողմից օրենսդրական նոր կարգավորման ընդունումն արդեն իսկ իրականացվել է օպտիմալացման առաջին պիլոտային քայլը աշխատանքի պետական տեսչության և հիգիենիկ հակահամաճարակային տեսչության միաձուլմամբ: Նոր օրենքով նախատեսում է տեսչական մարմինների նոր և արդյունավետ համակարգ՝ կարգավորելով տեսչական մարմինների իրավական վիճակի, դրանց ստեղծման, կառավարման, գործունեության կազմակերպման սկզբունքների ու առանձնահատկությունների և դրանց հետ կապված այլ իրավահարաբերություններ:

Հանրային կառավարման բարելավում

Հանրային կառավարման բարելավումը Կառավարության հիմնական առաջնահերթությունն է: Այս ոլորտի բարեփոխումները հնարավորություն կտան ստանալ զգալի ֆիսկալ և տնտեսական օգուտներ՝ կապված ինչպես պետական եկամուտների և ծախսերի արդյունավետության, այնպես էլ գործարարության և մրցակցային պայմանների բարելավման հետ: Սրանք հետճգնաժամային աճի ապահովման համար խիստ անհրաժեշտ ռեսուրսներ են: Ուղղակիորեն մեր ուշադրության կենտրոնում է մեր տնտեսության առանցքային ոլորտներում (հանքարդյունաբերություն, բնապահպանություն, ավիացիա) օրենսդրական հիմքի ամրապնդումը և պետական պաշտոնյաների վարքագծի բարելավումը: Թափանցիկություն ներմուծելով և հստակեցնելով պետական ու մասնավոր հատվածի դերն ու պարտավորությունները՝ հեռահաղորդակցության ու հանքարդյունահանման ոլորտներում մենք ակնկալում ենք ավելացնել մասնավոր ներդրումներն ու աշխատանքի հնարավորությունները մեր տնտեսության այս երկու առանցքային ճյուղերում:

Պետության կողմից ծառայությունների արագ ու անվտանգ մատուցման և պետական մարմինների հետ փոխգործակցության թափանցիկության ապահովման համար Կառավարությունը կարևորում է էլեկտրոնային թվային ստորագրության լայն կիրառումը

պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ծառայությունների էլեկտրոնային մատուցման ժամանակ: Այդ նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել ՀՀ օրենսդրական դաշտում կարգավորել ՀՀ պետական մարմինների կողմից ծառայությունների էլեկտրոնային ձևով մատուցման և այդ ընթացքում էլեկտրոնային թվային ստորագրության կիրառման համար անհրաժեշտ տեխնիկական համակարգերի միասնականարության, անվտանգության և փոխգործակցման ապահովումը: Բացի այդ, էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցման համակարգի տեխնիկական ապահովման նպատակով ՀՀ կառավարությունը նախատեսում է ստեղծել էլեկտրոնային համակարգի կառավարման և սպասարկման միասնական կենտրոն, որը կապահովի էլեկտրոնային համակարգի տեխնիկական սպասարկումը և համակարգումը: Այս ուղղությամբ ՀՀ կառավարությունը օրենսդրական համապատասխան կարգավորման մեջ փոփոխություններ է մշակել:

Էլեկտրոնային առևտուրը կանոնակարգող օրենսդրական դաշտի բարելավումը հանրային կառավարման բարեփոխումների կարևոր տարրերից է: Այս իմաստով Հայաստանում էլեկտրոնային առևտրի և գործարքների էլեկտրոնային եղանակով կնքման համար իրավահարաբերությունների կարգավորման նպատակով մշակվել են օրենսդրական մի շարք փոփոխություններ: Վերջիններս պետք է նպաստեն Հայաստանում էլեկտրոնային հասարակությանը բնորոշ ծառայությունների զարգացմանը, էլեկտրոնային առևտրի ընձեռած հնարավորությունների օգտագործմանը, տեղական և օտարերկրյա գործարարների միջև առավել սերտ կապերի խթանմանը, ընկերությունների կողմից նորարարությունների մեջ ներդրումների իրականացմանը:

Հանրային կառավարման արդիականացման և թափանցիկության ապահովմանն ուղղված կարևոր քայլ էր դեռևս 2010 թվականին ՀՀ կառավարության կողմից գործարկված www.e-gov.am էլեկտրոնային կառավարման պորտալը: Վերջինիս միջոցով մեկտեղվել են պետական գերատեսչությունների էլեկտրոնային կառավարման բոլոր գործիքներն ու տվյալների շտեմարանները, և դրանց օգտագործման հարմարավետ միջավայր է ապահովվել: Պորտալում մատուցվում են մի շարք էլեկտրոնային ծառայություններ, մասնավորապես, լիցենզիաների հայտերի էլեկտրոնային ընդունման, կազմակերպությունների էլեկտրոնային գրանցման, հարկային հաշվետվությունների

էլեկտրոնային ներկայացման, էլեկտրոնային վիզայի, մտավոր սեփականության գործակալության էլեկտրոնային հայտերի ընդունման և տեղեկատվական որոնման, էլեկտրոնային ստորագրությունների ստացման, ինտերնետով հրապարակային ծանուցման, մեկ անձից կատարվող գնումների, ինտերակտիվ բյուջեի, դատական տեղեկատվական համակարգի և այլ ոլորտներում:

Ներկայումս քայլեր ենք ձեռնարկում նոր էլեկտրոնային ծառայությունների ներդրման և ՀՀ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կատարելագործման ուղղությամբ՝ առաջնորդվելով տվյալների բազաների միջև ամբողջական փոխգործողություն և տվյալների փոխանակման ապահովման սկզբունքով: Մասնավորապես, ներկայումս քննարկման փուլում է Համաշխարհային բանկի Պետական հատվածի արդիականացման երրորդ ծրագիրը, որի շրջանակներում նախատեսվում է էլ-կառավարման համակարգերի կառավարման և սպասարկման միասնական կենտրոնի ստեղծում, էլ-կառավարման վերաբերյալ տեխնիկական չափորոշիչների և կանոնների մշակում ու ներդրում՝ ինտերնետի միջոցով պետական տեղեկատվական համակարգերի միջև տվյալների ապահով փոխանակման ապահովման նպատակով, e-gov.am պորտալի և դրա հավելվածների ստեղծում պետություն-քաղաքացի ինտերակտիվ և առցանց ծառայությունները Apple և Android բջջային գործադիր ծրագրերի համար հասանելի դարձնելու նպատակով: 2014 թվականի սեպտեմբերի 28-ին տեղի ունեցած ՀՀ կառավարության նիստում հավանության արժանացած, և արդեն իսկ ՀՀ Ազգային ժողով ներկայացված «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին», «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին», «Օտարերկրացիների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ու «Փախստականների և ապաստանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների նախագծերի փաթեթում առկա է «Սուբյեկտների նվազագույն ներգրավման սկզբունքը», որը ենթադրում է Այն դեպքում, երբ պետական մարմինը միասնական էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի միջոցով կարող է անձնական տվյալը ձեռք բերել պետական այլ մարմնից, ապա անձնական տվյալների սուբյեկտից չի պահանջվում ներկայացնելու որոշակի գործողությունների համար անհրաժեշտ անձնական տվյալը, իսկ Անձնական

տվյալների սուբյեկտի գրավոր համաձայնության դեպքում անձնական տվյալներ մշակող համարվող ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձինք կարող են պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնից ստանալ որոշակի գործողության համար անհրաժեշտ և անձնական տվյալների սուբյեկտի գրավոր համաձայնության մեջ ուղղակիորեն մատնանշված անձնական տվյալը:

Քաղաքացիական ծառայության քաղաքականությունը

Քաղաքացիական ծառայության քաղաքականության դերը հատկապես կարևորվում է տնտեսության զարգացման հետճգնաժամային տնտեսության զարգացման փուլում, որի տևական զարգացման համար մենք պետք է կարողանանք ներգրավել ու պահել մատչելի որակյալ մարդկային կապիտալ: Սա կբարելավի հաղորդակցությունը պետական ու մասնավոր հատվածի միջև և Կառավարման կանոնակարգերի բարելավման ճանապարհով հնարավոր կլինի զարկ տալ և ոչ թե խոչընդոտել Հայաստանի տնտեսական համակարգի մրցունակությանը: Թեև մրցունակ վարձրատրության ու փոխհատուցման քաղաքականության սահմանումը հեռանկարային նպատակ է, որը մեծապես կախված է մեր հարկաբյուջետային հնարավորություններից, սակայն մենք որոշել ենք գործիքներից մեկը՝ քաղաքացիական ծառայության կատարողականի վրա հիմնված վարձատրությունը, առաջիկայում կատարելագործել:

Պետական աշխատողների սոցիալական վիճակի բարելավման, ինչպես նաև համակարգում աշխատելու գրավչությունը բարձրացնելու նպատակով 2012 թ. ներդրվեց սոցիալական փաթեթը, ինչը 2012 թ. հնարավորություն ընձեռեց շահառուներին (քաղաքացիական ծառայողներ, պետական այլ ծառայողներ, ինչպես նաև կրթության, մշակույթի և սոցիալական պաշտպանության ոլորտների պետական կազմակերպությունների աշխատողներ) և նրանց ընտանիքի անդամներին օգտվել որոշակի սոցիալական ծառայություններից՝ առողջության ապահովագրություն (2014 թ. առողջապահական փաթեթ), հիփոթեքային վարկի մարում, ուսման վճար, հանգստի ապահովում: Սա սոցիալական ուղղվածություն ունեցող փաթեթ է, և առաջին հերթին այս

փաթեթից շահում են ցածր եկամուտ ունեցող քաղձառայողները, քանի որ փաթեթը հավասարաչափ է տրամադրվում բոլորին:

Քաղաքացիական ծառայության համակարգում կատարողականի գնահատման համակարգի ներդրումից հետո պարբերական ատեստավորումների համակարգը վերանում է, ինչպես նաև համակարգը ապակենտրոնացման միտում ունի, որը սկսվել է երիտասարդ անձնակազմի աշխատանքի ընդունելու բարելավված ճկունությամբ:

Կառավարությունն աշխատակիցների մոտիվացման համար կավելացնի քաղաքացիական ծառայողների արդյունքների վրա հիմնված հավելավճարները (ՁԲԳ-3 մեկնարկիչ): Արդյունքի վրա հիմնված հավելավճարների ավելացման միջոցառումները նպատակ ունեն մեծացնել հանրային ոլորտի կարողությունն աշխատանքի ընդունել և պահպանել համապատասխան հմտություններով աշխատակիցների: Բանկը կօժանդակի նախնական գործողությանը ներկա համակարգի թերությունների փորձագիտական գնահատման միջոցով:

Պետական ֆինանսների կառավարում

Պետական ֆինանսների կառավարման մասով կցանկանայինք շարունակել ՊՖԿ համակարգի հիմնական գործընթացների հզորացումը, մասնավորապես՝ բյուջեի կատարողականի ուղղվածության խորացման ուղղությամբ՝ միևնույն ժամանակ ամրապնդելով ղեկավարների հաշվետվողականությունն ու եկամուտների կառավարումը: ՀՀ պետական ֆինանսների կառավարման համակարգի գործունեության արդյունավետության մոնիթորինգի իրականացման համար հիմքերի ստեղծման համար ՀՀ պետական ֆինանսների կառավարման արդի համակարգի որակի ամբողջական պատկերի ստացման նպատակով 2013 թվականին իրականացվել են ՀՀ պետական ծախսերի և ֆինանսական հաշվետվողականության գնահատման աշխատանքներ, որի արդյունքում ներկայացվել են հանրապետության պետական ֆինանսական համակարգի ուժեղ և թույլ կողմերը, 2008թ.-ի գնահատումից հետո արձանագրված առաջընթացը, իրականացված ու սպասվող բարեփոխումները: Հաշվետվությունն անցել է միջազգայնորեն ընդունված պահանջներին համապատասխանության փորձաքննություն Պետական ծախսերի և ֆինանսական հաշվետվողականության քարտուղարությունում ստանալով «PEFA CHECK»

որակի նշանը, ինչը վկայում է այն մասին, որ հանրապետությունում նպատակաուղղված աշխատանք է իրականացվում պետական ֆինանսների կառավարման համակարգը միջազգային չափանիշներին և հանրային պահանջներին համապատասխանեցնելու ուղղությամբ:

Պետական ֆինանսների կառավարման բարեփոխումների շրջանակներում Կառավարությունը շարունակելու է կառավարության ֆինանսական կառավարման տեղեկատվական համակարգի (GFMS) ներդրման աշխատանքները, ինչը հնարավորություն կընձեռի ավտոմատացնել ՀՀ պետական կառավարման մարմինների միջև ֆինանսական բնույթի տեղեկատվական հոսքերի կառավարումը:

Կառավարությունը կշարունակի նաև գնումների համակարգի բարեփոխումների իրականացումը, այդ թվում ապահովելով գնման բոլոր մրցակցային ընթացակարգերի՝ էլեկտրոնային ձևով կազմակերպումը, ինչը կնվազեցնի այդ համակարգում կոռուպցիոն ռիսկերը:

Կառավարությունը շարունակաբար իրականացնելու է նաև ծրագրային բյուջետավորման ներդրման բարեփոխումը, ստեղծվելու են անհրաժեշտ նախադրյալներ լիարժեք ծրագրային բյուջետավորման անցման համար՝ սկսած 2018 թվականից:

Շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման և հանքարդյունաբերության ոլորտի օրենսդրական բարեփոխումների ուղղությամբ 2013-14 ընթացքում Կառավարությունը վերանայել է ընդերքօգտագործման հետ կապված իր օրենսդրական շրջանակը: Այդ կապակցությամբ նշենք, որ համապատասխան «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք ՀՀ Ազգային ժողով է ներկայացվել 2014 թվականի սեպտեմբերի 11-ին:

Ենթակառուցվածքներ

Ենթակառուցվածքների ոլորտում տարվող քաղաքականությունը լինելու է շարունակական և ուղղված է լինելու պետական ծախսերի արդյունավետության բարձրացման պայմաններում ապահովել խմելու ջրի, որոգման համակարգերի և ճանապարհների կայուն զարգացում, որը ենթադրում է պետության կողմից իրականացնել

ինչպես ընթացիկ նորոգում և պահպանություն, այնպես էլ կապիտալ ծախսեր նոր ենթակառուցվածքների ստեղծման համար:

Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ոլորտում գործում են 5 ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայություններ մատուցող ընկերություններ:

Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ոլորտի բարելավման և ֆինանսական կայունության հիմքում դրված են ոլորտի բարեփոխումների շարունակականության ապահովումը, նոր ներդրումային ծրագրերի իրականացումը, ջրային համակարգերի արդյունավետ կառավարումը՝ մասնավոր հատվածի առավել լայն ներգրավվածության միջոցով:

Կառավարությունը ջանալու է տարբեր գործիքների և սկզբնաղբյուրների կիրառման միջոցով՝ ներառյալ պետություն-մասնավոր գործընկերության համագործակցությամբ, վարկային միջոցների հաշվին կատարվող ներդրումների քաղաքականությամբ բարձրացնել երկրում առկա ընկերությունների ծախսերի ծածկման մակարդակը և մատուցվող ծառայությունների որակը:

Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ոլորտի կայունության ապահովման նպատակով վերջին տարիներին իրականացվում են մի շարք միջոցառումներ և ծրագրեր, որոնք կրում են շարունակական բնույթ: Նշված միջոցառումներն ու ծրագրերն ուղղված են կատարելագործելու հաշվառման համակարգերը, ապահովելու հուսալի, անխափան և անվտանգ ջրամատակարարում և ջրահեռացում, բարելավելու մատուցվող ծառայությունների որակը, բարձրացնելու սպասարկող անձնակազմի մասնագիտական ունակությունները: Այդ խնդիրների լուծմանն է ուղղված պետական, ինչպես նաև ներդրումային և վարկային միջոցների հաշվին իրականացվող ջրամատակարարման և ջրահեռացման բարելավման ծրագրերը:

Ոռոգման ոլորտում ջրամատակարարներ են հանդիսանում 2 ջրառ իրականացնող ընկերություն և 42 ջրօգտագործողների ընկերություններ որոնք մատակարարում են ոռոգման ջուրը վերջնական սպառողներին:

Ոռոգման ոլորտում վերջին տարիներին իրականացվել են գործող համակարգերի բարելավման, վերակառուցման և նոր համակարգերի կառուցման աշխատանքներ՝ Համաշխարհային բանկի, Հազարամյակի մարտահրավերների և մի շարք այլ ծրագրերի

միջոցով: Արդյունքում վերակառուցվել և կառուցվել են ոռոգման ներքին ցանցեր, մայր ջրանցքներ և պոմպակայաններ: Վերակառուցվել է Մարմարիկի ջրամբարը:

Ոռոգման ոլորտում նախատեսվում է նոր ջրամբարների կառուցում, առկա ենթակառուցվածքների արդիականացում, ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների խորացում, մասնակցային կառավարման ամրապնդում, ջրօգտագործողների հետ առավելագույնս թափանցիկ և նոր մակարդակի հարաբերությունների ներդրում:

Տրանսպորտի ոլորտ

Այս ոլորտում Կառավարությունը վերջին տարիների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեի, ՀԲ և ԱԶԲ ֆինանսավորմամբ զգալի ներդրումներ է կատարում ճանապարհների վերակազմման և արդիականացման ուղղությամբ: Հաջորդ տարիների ընթացքում ճանապարհային ոլորտի զարգացումը նույնպես կհանդիսանա Կառավարության առաջնահերթություններից մեկը:

Ճանապարհային ենթակառուցների ուղղությամբ կատարվող ծախսերը կայուն հիմքերի վրա դնելու նպատակով կիրականացվի ճանապարհների ֆինանսավորման ուսումնասիրություն, որի առաջարկությունների հիման վրա ՀՀ կառավարությունը կհաստատի ճանապարհային սեկտորի բարեփոխումների ուղղվածությունը: Ճանապարհային ակտիվների կառավարումը ավելի արդյունավետ դարձնելու նպատակով կներդրվի և կշահագործվի Ճանապարհային ակտիվների կառավարման համակարգը, որը կօգնի ճանապարհային ենթակառուցների ֆինանսավորման վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու:

Միջազգային առաջատար փորձի հիման վրա կմշակվի և կփորձարկվի կատարողականի վրա հիմնված ճանապարհների վերակազմման և պահպանման աշխատանքների գնման միասնական մրցութային փաթեթը և պայմանագիրը: Վերը նշվածի արդյունքում կապահովվի ՀՀ միջպետական և կենսական նշանակության ճանապարհների վերականգնման, պահպանման և շահագործման աշխատանքների կայուն ֆինանսավորումը, ակտիվների ավելի արդյունավետ կառավարումը և 60 տոկոս ճանապարհների ընթացիկ պահպանումը և շահագործումը:

Տարածքային համաչափ զարգացում

Առաջիկա տարիներին ՀՀ կառավարության կարևորագույն խնդիրներից է նաև տարածքային համաչափ զարգացումը: Այդ նպատակով իրականացվելու է մարզերի հարաբերական առավելությունների գնահատում և դրանցով պայմանավորված՝ զարգացման ծրագրերի իրականացում:

Մեծապես կարևորվում է նաև ոչ միայն տարածքների համաչափ զարգացման նպատակով կապիտալ ներդրումների ներգրավումը, այլ նաև՝ դրանց օգտագործման արդյունավետության բարձրացումը: Այս համատեքստում նախատեսվում է ստեղծել մեթոդաբանություն, որը հնարավորություն կընձեռի գնահատել իրականացվելիք կապիտալ ներդրումների արդյունավետությունը այդ տարածաշրջանում աղքատության կրճատման համատեքստում:

Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ նախատեսվում է Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմանդրամի նախորդ տարիների գործունեության արդյունքների ու փորձի հիմքի վրա Տարածքային զարգացման հիմնադրամի ստեղծում, որի գործիքակազմով էլ կգնահատվի նախատեսվող ծրագրերի միտվածությունը վերը նշված զարգացման ու համաչափության ապահովման խնդիրների լուծմանը, ինչպես նաև իրականացվելիք կապիտալ ներդրումների արդյունավետությունը: Հիմնադրամի գործունեությունը նախատեսվում է սկսել արդեն իսկ 2015թ. հունվարի 1-ից:

Վարչատարածքային բարեփոխումներ

ՀՀ-ում տեղական ժողովրդավարության ամրապնդման, տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացման և իշխանության ապակենտրոնացման քաղաքականության արդյունավետ և համակարգված իրականացումն ապահովելու համար կարևոր նշանակություն ունեն, մասնավորապես, վարչատարածքային բարեփոխումները:

Նախատեսվում է տեղական ինքնակառավարման ոլորտում համաչափորեն կիրառել միջազգային փորձը՝ հատկապես իշխանության ապակենտրոնացման խորացման հնարավորությունը՝ այդ փորձի վերլուծության, տեղայնացման և ներդրման միջոցով: Բարեփոխման արդյունքում կլուծվի տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացման և իշխանության ապակենտրոնացման քաղաքականության գերակա խնդիրները՝ կապահովվեն նախադրյալներ ֆինանսական ապակենտրոնացման, տեղական

ինքնակառավարման մարմինների կարողությունների ու տեղական ժողովրդավարության զարգացման համար, զգալիորեն կրթարձրանա ՏԻՄ-երի գործունեության թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը, համայնքների ֆինանսական անկախությունը և ինքնուրույնությունը: Համայնքների խոշորացման արդյունքում կիրականացվի նաև համամասնական ընտրական համակարգի աստիճանական ներմուծում:

Բարեփոխման հիմնական նպատակը համայնքների կարողությունների հզորացումն է, որը կբարձրացնի համայնքների կողմից իրականացվող ծախսերի արդյունավետությունը՝ նպաստելով ՏԻՄ մակարդակում բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավմանը:

Ծրագրի մոնիտորինգ և գնահատում

ԶԲԳ շարքի իրականացման հիմնական գործընկերը ՀՀ Ֆինանսների նախարարությունն է:

ՀՀ Ֆինանսների նախարարությունը նաև կանոնավոր պարբերականությամբ հավաքագրելու է ԶԲԳ-ներով նախատեսված բարեփոխումների արդյունքների վերաբերյալ մոնիտորինգի և գնահատման հիմնական ցուցանիշները:

Հայաստանի Հանրապետության
Վարչապետ

Ն. Արթուրյան
Հովիկ Արահամյան

Annex 3. Fund Relations

Republic of Armenia—Assessment Letter to the World Bank

October 15, 2014

This letter updates the assessment included in the most recent IMF staff report on Armenia discussed by the IMF Executive Board, the March 2014 report on the Request for an Arrangement Under the Extended Fund Facility (IMF Country Report 14/89). The IMF staff met with the authorities during September 17–30, 2014 to conduct the First Review under the EFF Arrangement and the 2014 Article IV Consultation Discussions. A staff report for the First Review and the Article IV Consultation Discussions is expected to be considered by the IMF Board in December.

Recent Economic Developments, Outlook, and Risks

Growth has slowed in 2014, due to both external and domestic factors. Growth has decelerated by about 1 percentage point from the 3.5 percent recorded in 2013, as the sharp downturn in Russia and sluggish growth in the EU have impacted exports and remittances. Consolidation of the external current account deficit will slow this year. Continued fiscal underspending, mainly on capital projects, has weighed on demand and growth. The underlying fiscal deficit (excluding a one-time debt-equity swap) was 0.2 percent of GDP

in 2013, compared with 2.6 percent of GDP in last year's budget; this year's deficit is expected to be around 1½ percent of GDP, nearly 1 percentage point of GDP lower than budgeted (2.3 percent of GDP). Inflation has decelerated and is expected to close the year near the low end of the Central Bank of Armenia's (CBA) target range of 4 ± 1.5 percent. Credit growth has slowed and nonperforming loans have increased. Banking sector profitability has declined moderately, although the sector remains well capitalized. Deposit growth has remained strong, particularly in domestic currency.

Growth is expected to pick up in 2015, but prospects for a deepening of the slowdown in Armenia's largest trading partners—the EU and especially Russia—are downside risks. Domestic policies should support a moderate pick-up of growth and inflation, projected at

3.3 and 3.6 percent respectively next year. The outlook is subject to a high degree of uncertainty, however, as intensification of regional geopolitical tensions could cause further negative spillovers on Armenia's economy.

Armenia's accession to the Eurasian Economic Union (EEU) could be concluded soon, with membership from the beginning of 2015. Armenia's economy may benefit from closer integration with the EEU, but there will also be costs and risks. In connection with EEU membership, Armenia has secured favorable terms for gas imports from Russia, renewed security assurances, and a favorable share of the EEU's common customs revenue pool. The authorities are also discussing a concessional financing package to extend the life of the Metsamor nuclear power station. As Armenia already has a free trade agreement with EEU member countries, membership could provide an impulse by reducing non-tariff barriers and facilitating travel and work arrangements for Armenians in EEU countries. However, higher common external tariffs for many goods could lead to trade diversion and higher costs, although the authorities negotiated 1-to-8 year transition periods for higher tariffs for approximately 750 goods, and the EEU common tariff will decline over time. Consistency with Armenia's commitments to the World Trade Organization (WTO) will need to be confirmed or assured through discussions and agreements with WTO members. A risk is that the Armenian economy may become even more closely linked under EEU

membership with the Russian economy, which is expected to grow slowly, unless significant structural reforms are implemented.

Relations with the Fund and Program Status

A 38-month extended arrangement, with access equivalent to SDR 82.21 million (89.4 percent of quota), was approved by the IMF Executive Board in March 2014. The new Fund-supported program follows a 2010–13 program supported by arrangements under the Extended Fund Facility and Extended Credit Facility and draws on lessons from an Ex Post Assessment of Longer-Term Program Engagement, completed in 2012. Performance under the previous program was sound, with growth restored, large fiscal and external imbalances reduced, and buffers rebuilt. However, challenges remain particularly in addressing volatile growth and inflation, mitigating vulnerabilities (e.g., a still relatively large external current account deficit and high dollarization), and strengthening medium-term growth dynamics. The new program aims to address these challenges and pave the way for exit from Fund support.

During the September 2014 mission, the Fund staff found that the authorities' program is broadly on track. All continuous and quantitative performance criteria (PCs) and most indicative targets (ITs) for end-June and end-September 2014 were met. There has also been progress implementing the program's structural benchmarks (SBs). Financial sector reforms are advancing, the "open skies" framework for civil aviation is in place and delivering increased flights at lower costs, and preparatory work for overhauling bankruptcy processes is in motion. Competition and regulatory reforms advanced at a slower-than-expected pace, reflecting mainly personnel changes with the new government, which came into office in May, rather than changes in policies.

During the recent mission, the Fund staff also confirmed the program's objectives— sustaining stability and establishing the basis for strong, inclusive growth—and reached understandings on targets and reform measures for the rest of 2014 and 2015. For the near term, the focus remains on supporting growth while consolidating stability, as well as on maintaining strong buffers against possible external shocks and alleviating poverty. More broadly, the program aims at implementing far-reaching reforms to support Armenia's transition towards a dynamic emerging market economy, particularly via greater openness and domestic competition, improved business environment, and enhanced competitiveness and regional integration. On the basis of understandings reached with the Fund staff, the authorities have requested completion of the First Review, and a meeting of the IMF Executive Board is planned for December.

Program Policies

Going forward, fiscal policy aims to provide a moderate impulse to support activity in 2015 and to return to consolidation in 2016–17. The overall budget deficit will increase relative to the projected outcome for 2014 by 0.8 percentage points to 2.3 percent of GDP. This moderately expansionary stance reflects that GDP growth is expected to remain below potential, which staff estimates at around 4½ percent, while inflationary pressures are low and public debt levels are moderate. As growth picks up and the output gap closes, the authorities will undertake a gradual fiscal consolidation to reduce the deficit below the debt-stabilizing level of 2 percent of GDP. The authorities are taking measures to address underspending, including frequent monitoring of project implementation and identification of key obstacles. To avoid that legally-mandated current spending and interest outlays crowd out investment and other key spending (e.g., health and education)—indeed, to increase these expenditures to support inclusive growth—the authorities' will take tax policy and revenue administration measures to create the necessary fiscal space.

The authorities are determined to continue with the implementation of the flagship pension reforms, launched in January 2014. The reforms aim to address several key issues, including unfavorable population dynamics, old-age poverty, and lack of long-term funding in local currency.

Following a Constitutional Court decision in March that declared some reform provisions unconstitutional, the authorities made changes, most notably phasing introduction of the second pillar over a three-year period, through mid-2017. Efforts are now focused on increasing public awareness of the pension reform and encouraging voluntary participation in the interim period.

The program does not yet incorporate possible flows from EEU membership. As a result of joining the EEU, Armenia is expected to receive 1.13 percent of the common customs pool (approximately \$23 billion annually), which could mean additional revenues of about 1½ percent of GDP (net of the current level of customs revenue collections). Staff has urged that the additional revenues be saved, pending identification of well-designed investment and social spending, although with membership yet to be concluded, the authorities and staff will revisit these revenues in early 2015.

Monetary and exchange rate policies will continue to aim at maintaining price stability and supporting the external adjustment. The CBA initiated an easing cycle in November 2013 in anticipation of weakening demand conditions and low inflationary pressures. The policy rate has since been reduced by nearly 2 percentage points to 6.75 percent, and the CBA may pursue further easing if conditions warrant. The flexible exchange rate regime, with CBA interventions in the foreign exchange market limited and focused on mitigating sharp pressures, will continue to complement the central bank's inflation targeting framework and support the external adjustment. While the Fund-supported program continues to be anchored on targeting of monetary aggregates, the program's monetary framework is expected to gradually move towards directly monitoring inflation outcomes. The program will continue to target strong foreign exchange reserve coverage, in light of vulnerabilities and high dollarization.

Financial sector reforms aim to bolster banking sector buffers and ease constraints on intermediation. Reforms will continue to align the prudential framework with Basel III recommendations, and after making progress on minimum capital requirements and identification of domestic systemically important banking institutions, the emphasis will now be more on liquidity conditions and requirements. In addition, the authorities will continue to work on improving the legislative framework for registration and execution of collateral to foster financial sector development and deepening.

The authorities' program also supports structural reforms needed to further Armenia's transition towards a dynamic emerging market. These reforms, as laid out in the government's Armenia Development Strategy 2014–25, aim to help diversify the economy and make growth less volatile and more inclusive. To support implementation, the program targets measures to improve the business climate, enhance connectivity and competition, and tackle key risks, notably in the energy sector. These efforts are expected to lead to higher investment and exports and contribute to further adjustment of the external current account deficit, thereby reducing vulnerability.

Structural reforms for 2015 will focus on the financial sector and the business environment.

Measures aim to streamline inspections, foster deregulation, enhance competition, and modernize the collateral and bankruptcy frameworks. Reforms will also focus on the energy sector, aiming to mitigate risks, plan for the end of the current 5-year gas agreement and for costly new generation and transmission facilities with greater private investment, and ease tariff impacts on the poor. Fund staff consulted closely with World Bank staff in designing the reform package under the program, in order to complement efforts and leverage expertise from both institutions.

Table 1. Armenia: Selected Economic and Financial Indicators, 2009–16

	2009	2010	2011	2012	2013	2014		2015	2016
	Act.	Act.	Act.	Act.	Act.	CR/14/89	Prel.	Proj.	Proj.
National income and prices:									
Real GDP (percent change)	-14.1	2.2	4.7	7.1	3.5	4.3	2.6	3.3	3.7
Gross domestic product (in billions of drams)	3,142	3,460	3,778	4,001	4,273	4,714	4,528	4,867	5,248
Gross domestic product (in millions of U.S. dollars)	8,648	9,260	10,142	9,958	10,431	11,216	10,969	11,278	11,559
Gross domestic product per capita (in U.S. dollars)	2,912	3,128	3,426	3,353	3,500	3,405	3,674	3,771	3,865
CPI (period average; percent change)	3.5	7.3	7.7	2.5	5.8	5.0	2.3	3.8	4.0
CPI (end of period; percent change)	6.7	8.5	4.7	3.2	5.6	4.0	2.9	3.6	4.0
GDP deflator (percent change)	2.6	7.8	4.3	-1.2	3.2	5.4	3.3	4.0	4.0
Poverty rate (in percent)	34.1	35.8	35.0	32.4	...	...	...	...	...
Investment and saving (in percent of GDP)									
Investment	33.8	29.4	27.0	23.4	21.8	24.4	22.0	22.6	23.1
National savings	16.2	15.2	15.9	12.4	13.7	17.3	12.6	15.3	16.1
Money and credit (end of period)									
Reserve money (percent change)	13.8	-0.8	32.3	1.9	29.9	9.0	2.3	8.5	...
Broad money (percent change)	16.4	10.6	23.6	19.6	15.2	11.3	13.2	10.5	...
Velocity of broad money (end of period)	3.8	3.8	3.4	3.0	2.8	...	...	...	...
Commercial banks' 3-month lending rate (in percent)	19.1	17.7	20.7	18.5	18.8	...	...	...	...
Central government operations (in percent of GDP)									
Revenue and grants	20.9	21.2	22.1	22.3	23.7	23.5	23.6	23.7	23.9
<i>Of which: tax revenue 1/</i>	16.1	16.4	16.7	18.1	22.8	22.7	22.4	22.3	22.6
Expenditure 2/	28.6	26.2	25.0	23.9	25.4	25.9	25.1	26.1	25.9
Overall balance on a cash basis	-7.9	-4.6	-2.8	-1.5	-1.1	-2.3	-1.5	-2.3	-2.0
Public and publicly-guaranteed debt (in percent of GDP)	40.2	39.7	42.0	44.0	44.4	45.2	44.9	44.8	44.6
Share of foreign currency debt (in percent)	88.9	87.4	86.8	85.9	85.5	84.4	85.6	86.5	88.4
External sector									
Exports of goods and services (in millions of U.S. dollars)	1,366	1,976	2,468	2,554	2,734	2,757	2,881	3,052	3,205
Imports of goods and services (in millions of U.S. dollars)	-3,827	-4,359	-4,708	-4,814	-4,938	-5,155	-5,050	-5,199	-5,388
Exports of goods and services (percent change)	-22.4	44.6	24.9	3.5	7.0	6.8	5.4	6.0	5.0
Imports of goods and services (percent change)	-23.1	13.9	8.0	2.2	2.6	2.6	2.3	3.0	3.6
Current account balance (in percent of GDP) 3/	-17.6	-14.2	-11.1	-11.1	-8.0	-7.2	-9.4	-7.2	-7.0
FDI (net, in millions of U.S. dollars) 3/	710	521	437	473	352	413	516	372	406
External debt (in percent of GDP)	56.4	66.4	71.5	74.9	82.9	77.0	81.0	81.5	83.1
o.w. public debt (in percent of GDP) 4/	35.7	34.7	36.4	37.7	38.0	38.1	38.4	38.7	39.4
Debt service ratio (in percent of exports of goods and services) 4/	5.3	4.6	4.1	9.4	32.3	10.4	9.9	6.0	6.5
Gross international reserves (in millions of U.S. dollars)	2,004	1,866	1,869	1,799	2,253	2,193	2,078	1,978	2,072
Import cover 5/	5.5	4.8	4.7	4.4	5.4	4.9	4.8	4.4	4.4
Nominal effective exchange rate (percent change) 6/	-8.4	-2.6	-2.8	-7.3	...	...	...	...	...
Real effective exchange rate (percent change) 6/	-7.5	1.3	0.0	-6.1	...	...	...	...	...
End-of-period exchange rate (dram per U.S. dollar)	378	363	386	403.6	405.6	...	...	...	...
Average exchange rate (dram per U.S. dollar)	363	374	373	401.8	409.6	...	...	...	...
Memorandum item:									
Population (in millions)	3.0	3.0	3.0	3.0	...	...	...	...	...

Sources: Armenian authorities; and Fund staff estimates and projections.

1/ From 2013, tax revenue includes social contribution.

2/ In 2013 includes 1.5 percent of GDP related to the acquisition by Gazprom from the government of 20 percent of the shares of ArmRusGazprom, and the transfer (expenditure) of the same amount from the government to ArmRusGazprom to liquidate liabilities.

A surplus of 0.6 percent of GDP is obtained when this transaction is excluded.

3/ In 2014, a debit for \$155 million is registered under primary income (current account) to reflect the government transfer to ArmRusGazprom, with an offsetting entry under reinvested earnings (FDI) in the financial account.

4/ Based on public and publicly-guaranteed debt.

5/ Gross international reserves in months of next year's imports of goods and services, including the SDR holdings.

6/ A positive sign denotes appreciation.

¹ The Executive Board takes decisions under its lapse of time procedure when it is agreed by the Board that a proposal can be considered without convening formal discussions.